

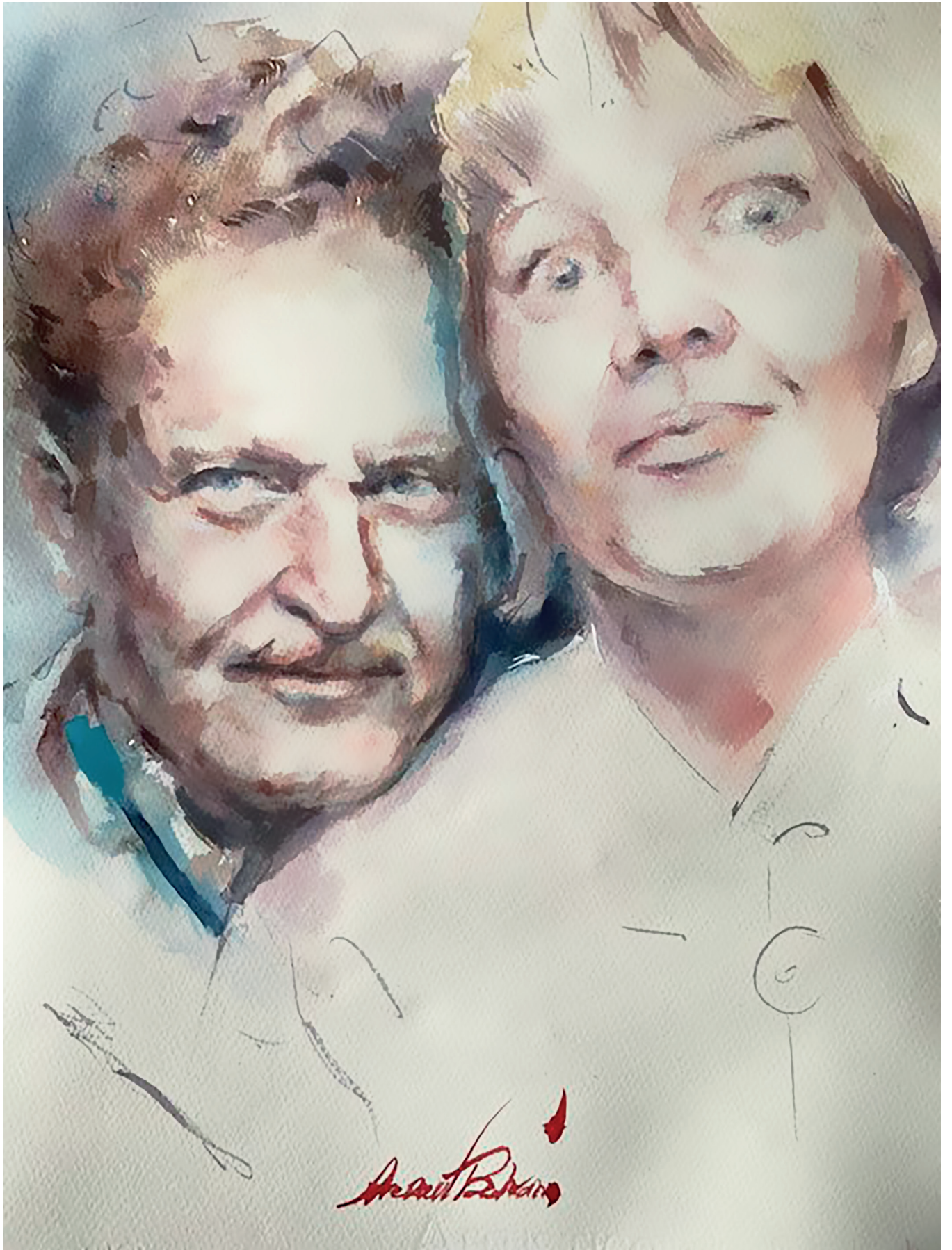
MERSİN SANAT EDEBİYAT

HAZİRAN / TEMMUZ / AĞUSTOS

YIL : 2022 / Sayı : 4

YAZILAR / ALİ F. BİLİR - YASEMİN TÜLEK - MUSTAFA GÜNAY - SALİH BOLAT - M. DEMİREL BABACANOĞLU
TURGAY DEĞİRMENCİ - MUSTAFA YALÇINER - CELÂL SOYCAN - F.SAADET BİLİR - ÖMER FARUK GÜLŞEN
YUNUS EMRE ÇEKİCİ - BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU - ALİ TAŞ - MEHMET BABACAN | **ŞİİR** / RABİA ÇELİK ÇADIRCI
ASIM ÖZTÜRK - ZEYNEP GÜLEVİZ - HİLMİYE ATAY - OGÜN KAYMAK - ZEYNEL ÇOK - MİRA DENİZ ATAY
ŞAHİN TAŞ - SAMİ GÖK - HARUN ÖZMEN - FAZIL TÜTÜNER - REMZİ GÜLSÜN - HARUN TINAS - RIDVAN YILDIZ
CAN HÜSEYİN - ÂŞIK VEysel ŞATIROĞLU | **ÖYKÜ** / İLYAS HALİL - ERKAN ÖZAYDIN - ORHAN ÖZDEMİR
SANİYE KISAKÜREK - ABDULLAH TOROSLU - HANİFE MERT - YONCA YAŞAR - ZEKİ OĞUZ - ÖMER ACIOĞLU
MİNE YALÇIN | **FOTOĞRAF** / ŞEMSA POZCU - İSA ÇELİK | **KARİKATÜR** / BARIŞ BAKLAN | **GÖRSEL**
MEHMET ALİ MERİÇ - DOĞAN AKÇA - ZEİNA KHALİL - AREZOU BEHRANG

‘Nâzım Hikmet-Vera Tulyakova’ - Ressam: Arezou Behrang

MERSİN SANAT EDEBİYAT

ÜÇ AYLIK SANAT EDEBİYAT DERGİSİ

Sahibi

MERSİN SANAT EDEBİYAT DERNEĞİ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

O.Erkan Özaydin

Editörler

O. Erkan ÖZAYDIN - Ali F. BİLİR
Ferhat İŞLEK - Orhan ÖZDEMİR

Yayın Kurulu

Ali F. BİLİR - Orhan ÖZDEMİR
Aydan YALÇIN - Ferhat İŞLEK

Kapak Görseli

Mehmet Ali Meriç

Dergi Tasarım ve Mizanpaj

ajansfener

Tel:0324 327 01 30-40 / info@ajansfener.com

İletişim

Tel: 0536 771 51 59
erkanozaydin48@gmail.com
www.mersinsanat.org
www.mersinsanatedebiyat.com
PK. 72 MERSİN
Süzdürüm İçin 'Bağış'
Yıllık 200 TL

MERSİN SANAT EDEBİYAT DERNEĞİ

İş Bankası Mersin Merkez Şube
IBAN NO: TR41 0006 4000 0016 6003 2674 31

Basım Yeri

Filmsan Reprodüksiyon Tanıtım İthalat İhracat
San. ve Tic. Ltd. Şti. Matbaacılar Sitesi
1515 Sk. No: 40 Yenimahalle / ANKARA
Sertifika No: 48146
ISSN No: 2791-7762

Temsilciler

Adana : Kubilay ALTUNTAŞ - İzmir : Zeki BÜYÜKTANIR
Antakya : Mehmet KARASU - Silifke : Yaşar ÖZTÜRK

Mersin Sanat Edebiyat Derneğinin süreli yayın organıdır. Yayımlanan yazı ve şiirlerden yazarı sorumludur. Dergiye gönderilen yazılar iade edilmez. Dergimiz ticari amaçlı olmadığı için yazıları dergide yayımlanan yazarlara telif ödenmez. Dergide yer alan yazılar bütün kullanılmaz, altıntılarda ise derginin adının ve sayfasının belirtilmesi zorunludur.

Editörden...

Dördüncü sayımızla ilk yılımızı tamamladık. Yerel yayın için başlangıç sayılır mı, emin değilim.

Basım ve dağıtım giderlerinin çok artmasına karşın yazarlarımız derginin kâğıt olarak çıkmasını istiyorlar. Çabamız sürüyor.

Bu sayımızda, Mersinli öykü yazarı ve şair 'İlyas Halil'in adını yaşatmak için, çok kültürlü katmanıyla şehrinin anlatan yazarımız adına bir öykü yarışması düzenledik. Yazarların yayımlanmamış bir öyküyle katılmalarını kararlaştırdık.

Şair 'Adnan Yücel'i anlatan yazıları okurlarımıza sunuyoruz. Korona Kıranı'nda erken yitirdiğimiz Şair / Yazar Salih Bolat'ın, Şair Ahmet Erhan üzerine yazısını sunuyoruz. Yazar Mustafa Günay "Şehir ve Şiir" bağlamını ele aldığı yazısında, Mersinli üç şairi "Özdemir İnce", "Abdülkadir Bulut" ve "Ahmet Ada'nın şiirlerini konu etmiş. Celâl Soycan'ın "Modern Türk Öyküsü"nü ele aldığı değerlendirmesinde Yazar Hasan Ali Toptaş öne çıkıyor. Aydıncık'tan yöresini, ülkesini ve insanı aydınlatan Mustafa Yalçiner'in güncesi araştırmacılara 'Aynalıgöl' derinliğinde bir dünya sunuyor.

Sayfalarımızda öyküler, şiirler, anılar yanında adı Sivas'ta Âşık Veysel Orta Okulundan kaldırılan büyük halk ozanımız Âşık Veysel Şatıroğlu'nun 1949 yılından bize ulaşan şiirlerini ve portre deseni okurlarımıza sunuyoruz. Mersinli dağcılarımıza ve Tarsuslu tiyatro emekçilerine de sayfalarımızda yer verdik.

Şemsa Pozcu'nun çektiği bir fotoğrafı, Çizer Barış Baklan'ın karikatürü, Mersinli Ressam Doğan Akça'nın bir desenini, Zeinap Khalil'in desenlerine, Arezou Behrang'ın 'Nâzım Hikmet-Vera Tulyakova' portre suluboyasına, Ömer Özgen'in 'İlyas Halil' portre-desenine yer verdik.

Edebiyat ve sanatla, 2023 yılında her şeyin çok daha güzel olacağına inanıyoruz.

İÇİNDEKİLER

İlyas Halil	Öykü Yarışması / 3-4
Ali F. Bilir	Bilim Kültür Sanat Edebiyat Işığında Şair Adnan Yücel / 5-7
Rabia Çelik Çadırcı	Ey İnsan / Şiir / 7
Yasemin Tülek	Şair Adnan Yücel ve Dünya Şiiri Üzerine Söyleşi / 8-12
Asım Öztürk	Bilmeden / Şiir / 12
Mustafa Günay	Şehir Şiir İlişkisi Bağlamında Mersin / 13-18
Zeynep Güleviz	Yüreğin Hüznü / Şiir / 19
Salih Bolat	Ahmet Erhan; Acısını Akdeniz Güneşinde Biriktirmiş Zakkum Çiçeği / 20-21
Mustafa Yalçın	Panjurlu Bir Ev Bahçesinde Badem Ağacı / Günce / 22-23
Erkan Özaydın	Cehri / Öykü / 24-26
Orhan Özdemir	İç Çamaşırı / Öykü / 27-29
Şahin Taş	Aşk Der Ki / Keder / Aşk Büyülü Tül / Güzelleme / Şiir / 29
İlyas Halil	Deniz Kulübünde / Öykü / 31-32
Celâl Soyca	Modern Türk Öyküsünde Bir Kırılma / 33-35
F. Saadet Bilir	Gülner'da Kültür Sanat Rüzgârı / 36-39
Hilmiye Atay	Ekmeğin Peşinde / Şiir / 39
Ogün Kaymak	Duruş / Şiir / 39
Turgay Değirmenci	Portakal Bahçelerinden / 40-42
Zeynel Çok	Kabbuğa / Şiir / 43
M. Demirel Babacanoğlu	Salih Bolat / 44-45
Remzi Gülsün	Alaca Balık / Şiir / 45
Saniye Kısakürek	Öteki / Öykü / 46
Sami Gök	Şairler Yalnız Ölür / Şiir / 47
Abdullah Toroslu	Yengeç / Öykü / 48-50
Hanife Mert	Bir Düşüş Hikayesi / 51-52
Harun Özmen	Kanama / Şiir / 52
Fazıl Tütüner	Eksik Kadın / Şiir / 53
Yonca Yaşar	Dırdırcı / Öykü / 54
Mine Yalçın	Yollar Nereye / Öykü / 55
Mehmet Babacan	Düziçi İlköğretmen Okulu Kütüphanesi'nin Yakılan Kitapları / 56-57
Ömer Acioğlu	Lalé / Öykü / 58-60
Harun Tınas	Güneşe Yürümek / Şiir / 60
Ömer Faruk Gülşen	Bolcar Bir Dağ Katarı Duman Duman / 61-64
Ali Taş	Döngüde Bir Yusuf / 65-67
Mira Deniz Atay	Barış Olsun / Kuşlar / Şiir / 68
Rıdvan Yıldız	Haikular / Şiir / 68
Yunus Emre Çekici	Çocuğa Güvenen Şiirler / 69-70
Bedri Rahmi Eyüboğlu	İşe Yarayan Güzel / 71-72
Can Hüseyin	Sivri Dilli / Şiir / 73
MSE	Nihat Çaparla Tarsus Çağrışım Tiyatrosu Üzerine / Söyleşi / 74-76
Zeki Oğuz	Zeynep Cadımın Hikâyesi / 77
Âşık Veysel Şatıroğlu	Sazımdan Sesler / Şiir / 78-79
Haberler	80

MERSİN SANAT EDEBİYAT DERGİSİ

İLYAS HALİL ÖYKÜ YARIŞMASI

AMAÇ

Mersin Sanat edebiyat Derneğinin yayın organı olan MERSİN SANAT EDEBİYAT DERGİSİNİN düzenlediği İLYAS HALİL ÖYKÜ YARIŞMASININ amacı: Şair ve Yazar İlyas Halil'in kişiliğini tanıtmak, onun değerlerini gelecek kuşaklara aktarmak ve edebiyatımıza yeni yapıtlar kazandırmaktır.

KATILIM KOŞULLARI:

1. İlyas Halil Öykü Yarışmasına 18 yaşını doldurmuş olanlar, yetişkinlere yönelik öykü-söyle katılabilir.
2. Yarışmaya katılan öykülerin dili Türkçe olmalıdır.
3. Öykülerde konu serbesttir.
4. Yarışmaya her aday ancak bir öyküyle katılabilir. Birden fazla öykü değerlendirmeye alınmaz.
5. Öyküler Word ortamında, A4 kâğıdına, 12 punto Times New Roman yazı karakteriyle, 1,5 satır aralığında yazılmalı ve beş (5) sayfayı geçmemelidir.
6. Öyküler, tek yönlü kâğıda beş (5) nüsha bilgisayar çıktısı ile başka bir zarf içinde de yazarın özgeçmişi ve kimlik bilgileri, belirlenen adrese birlikte gönderilmelidir. Öykü sayfalarında yazarın ismi olmamalı, belirleyeceği bir rumuz ilk sayfanın sağ üst köşesine yazılmalıdır.
7. Yarışmaya katılan öyküler iade edilmeyecektir.
8. Dereceye giren öykülerin yayın hakkı Mersin Sanat Edebiyat Dergisine aittir.
9. Gönderilecek öyküler daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış, başka yarışmalarda ödül almamış olmalıdır.
10. Başvurular posta veya kargo ile belirtilen adrese gönderilmelidir.
11. Başvuru koşullarını sağlamayan öyküler geri bildirilmez.
12. Gönderilen öykülerin içeriğiyle ilgili hukusal, bilimsel ve yazınsal sorumluluk öykünün yazarına aittir.
13. Öykülerin değerlendirilmesinde konuya bağlılık, Türkçeyi kullanma gücü, kurgu becerisi, yaratıcılık, özgünlük, anlatımda akıcılık, noktalama ve yazım kurallarına uygunluk gibi özellikler aranacaktır.
14. Fazla sayıda noktalama ve yazım hatası içeren öyküler değerlendirme dışı bırakılır.
15. Yarışmaya katılan öyküler özgün (yazara ait) olmalıdır; başkasına ait yapıttan alıntı içermeyecektir. Ödül alan öykülerde yarışma sonrasında böyle bir olgu ortaya çıkarsa, hukusal gelişmenin tarafı olacaktır.

DEĞERLENDİRME

1.Seçici Kurul:

Nursel Duruel, Ali F. Bilir, Orhan Özdemir, Remzi Karabulut ve Özlem Demiralev'den oluşmaktadır.

2.Yarışma takvimi:

SON BAŞVURU: 30 Kasım 2022 tarihinden sonra gelen öyküler değerlendirmeye alınmaz.

SONUCUN DUYURULMASI: 1 Ocak 2023 tarihidir. Ödül töreni tarihi sonradan bildirilecektir.

3. Ödüller:

Dereceye girenlerden birinci seçilen öykü 2.500 TL, ikinci seçilen öykü 1.500 TL ve üçüncü seçilen öykü 1.000 TL ile ödüllendirilecek, ayrıca 4. ve 5. olan öykülere de mansiyon ödülü verilecektir.

4. Yarışmaya katılanlar yukarıda belirtilen koşulları tümüyle kabul etmiş sayılırlar.

GÖNDERİ ADRESİ:

MERSİN SANAT EDEBİYAT DERGİSİ adına

Erkan Özaydın

Cumhuriyet Mah. GMK Bulvarı Palma 1 Sitesi No: 965E B5 Blok Daire: 4

Davultepe/ Mezitli/ MERSİN

Telefon: 0536 771 51 59

e-posta: erkanozaydin48@gmail.com

BİLİM, KÜLTÜR, SANAT, EDEBİYAT IŞIĞINDA ŞAİR ADNAN YÜCEL

ALİ F. BİLİR

Ülkemizdeki karanlığın, çözölemeyen toplumsal sorunların temel nedenini düşünüyorum!..

Mustafa Kemal Atatürk, Milli Kurtuluş Savaşı'nı zaferle sonuçlandırdıktan sonra, feodal padişahlık sisteminin yerine laik, demokratik Türkiye Cumhuriyeti'ni kurdu. Amacı, demokrasiyle yönetilen çağdaş ve tam bağımsız bir ülke olmamızdı. Bunun da dil, kültür, tarih bilincine sahip özgür bireylerin var edilmesiyle sağlanabileceğinin bilincindeydi. Bu amaçla on beş yıllık süreçte ekonomi, dil, kültür, tarih alanında devrimler yaptı. Attığı temel çok sağlamdı. Ama temelin üstüne kurmayı düşündüğü çağdaş yapıyı bütünüyle oluşturmaya ömrü yetmedi. Ülkemiz, Batı örneğindeki gibi feodal sistemin yıkılmasından sonraki aydınlanmayı yeterince yaşayamamış, özgür bireyi var edememişti henüz. Bundan yararlanan feodal sistem kalıntısı güçler, zaman içinde daha da güçlenip yeniden egemenlik kurmayı amaçladılar, bunda da hayli yol aldılar.

Yaşadığımız toplumsal sorunlara bu gerçek tanıyı koyduktan sonra çözüm için; Mustafa Kemal Atatürk'ün yaktığı ışık doğrultusunda ekonomik özgürlüğe ve dil, kültür, sanat, tarih bilincine sahip özgür bireyleri var edecek devrimci mücadelenin ışığını yeniden yakmamız gerektiğini düşünüyorum

İşte bu bilinçle, "68 Kuşağı Gençliği" egemen gerici güçlere karşı baş kaldırıp önemli sorumluluğu yerine getirdi. 29 Ekim-10 Kasım 1968 tarihinde Deniz Gezmiş önderliğinde yapılan Samsun'dan Ankara'ya, Anıtkabir'e, "Tam Bağımsız Türkiye için Mustafa Kemal Yürüyüşü" bunun bir göstergesiydi. Gerici, karanlık güçlerse onları gök ekin gibi biçti...

Sevgili eşim, araştırmacı yazar F. Saadet Bilir de 1995-2005 yıllarını kapsayan süreçte okutman ve müdürlük görevinde bulunduğu

Mersin Üniversitesi Gülnar Meslek Yüksekokulu çatısı altında aynı bilinçle çalışıp çabaladı.

Yüksekokul öğrencileriyle, "Anlam" adında aylık bir kültür, sanat, edebiyat dergisini çıkardı. 2002 yılında, Gülnar'ın ilçe oluşunun tarihini simgeleyen ve 26-30 Ağustos günü kutlanan, Geleneksel Gülnar Buluşması'nın temelini attı. Ayrıca; Adnan Yücel, Mahmut Makal, Naciye Makal, Talip Apaydın, Burhan Günel, Muzaffer İzgü, Ümit Sarıaslan, A. Kadir Paksoy, İpek Ongun, Osman Şahin, Mustafa B. Yalçın, Gündüz Artan, Orhan Özdemir, Mehmet Babacan, Mehmet Ali Sulutaş gibi değerli şair, yazarlarımızla; Besteci-Kompozitör Nevit Kodallı, Ressam Ahmet Yeşil, Fotoğraf Sanatçısı ve Yazar İsa Çelik, Şair ve Heykeltıraş Mehmet Kabak gibi değerlerimizi Gülnar'a davet etti, etkinlikler düzenledi; öğrencilerle ve Gülnar halkıyla tanıştırdı.

Öğrencilerin ve Gülnar halkının katılımıyla düzenlenen bu etkinliklere ilkin, Mersin'deki "Akkahve" örnek alınarak, Gülnar'daki tarihsel taş yapı "Dutlukahve" seçildi. Daha sonra Gülnar Meslek Yüksekokulu ile İlçe Halk Kütüphanesi buna eklendi. Gülnar Lisesi'nde

Adnan Yücel söyleşi için Gülnar'a geldiğinde, Ali F. Bilir- F. Saadet Bilir'lerin evinde;- Soldan başlayarak: Öğr. Gör. Semih Vural-Edebiyat Öğrt. Şair Şahin Taş-Ali F. Bilir- Tarih Öğretmeni Nilgün Göllüce-Şair Adnan Yücel-Gazeteci Bülent Ufuk Ateş-Yük. Okul Öğrencisi Yasemin Tülek-Yazar M. Ali Sulutaş-Rehberlik Öğretmeni Oya Atakan-Müzik Öğretmeni Şeniz Güntürk-Yüksek Okul Okutman F. Saadet Bilir-Yüksek Okul Öğrencisi Eda Düzgün

öğretmen olarak görev yapan Şair Şahin Taş ile yüksekokulda öğretim görevlisi Yazar Semih Vural'ın bu etkinliklere katılması, destek vermesi de ayrı bir güzellikti.

24 Nisan 1995 tarihinde, Gülnar Meslek Yüksekokulunun konuğu olan değerli şairimiz Adnan Yücel ile Gülnar İlçe Halk Kütüphanesinde yapılan, Gülnar halkının da ilgiyle katıldığı söyleşi o güzelliklerden biriydi. Şanslıyım ki, ses kaydı aldığım söyleşi uçup gitmedi ve Mersin Sanat Edebiyat dergisinin ilk sayısında sizlerle buluştu.

Bu bağlamda, Şair Adnan Yücel ile dostluğumuzdan da kısaca söz etmek istiyorum. Yüz yüze tanışmamız, görüşmemiz 1993 yılında, Adana Seyhan Belediyesinin düzenlediği, Orhan Kemal Öykü Yarışması'nın ödül törenindeydi. O yarışmaya, "Karanlığa Çizilen Sesler" adlı öykümle katılmış ve üçüncülük ödülü almıştım. Şair Adnan Yücel, Adanalı öykü yazarımız Harun Altuntaş'la birlikte o yarışmanın seçici kurul üyesiydi. Düzenlenen ödül töreni etkinliğinde Yaşar Kemal, Recep

Bilginer, Arif Keskiner, Osman Şahin gibi Türk edebiyatının pek çok şair, yazar, aydınıyla görüşüp özlem giderme şansım oldu.

Şair Adnan Yücel'le temelini attığımız o dostluğun ikinci buluşması; 1994 yılı Nisan ayında, Mersin İl Halk Kütüphanesi'nin Yazar Osman Şahin ile benim için düzenlediği etkinlikte oldu. Kütüphaneler Haftası dolayısıyla yaptığımız söyleşide, E Yayınlarından çıkan ilk öykü kitabım, "Üşüyen Sıcak Düşlerim" okurla tanıştırdı. Adnan Yücel de o etkinliğin konuşmacısıydı.

Şairimiz, bir yıl sonra Gülnar Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin "Kütüphaneler Haftası" bağlamında düzenlediği etkinlikte konumuz oldu. Yasemin Tülek'in, yüksekokul öğrencilerini temsilen Şair Adnan Yücel ile yaptığı söyleşinin şiir dünyamıza ışık tutacağına inanıyorum. Değerli şairimizi, eşim ve benim için imzalayıp armağan ettiği "Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek" kitabına yazdığı ışıklı sözleriyle, sevgi, saygıyla anıyorum.

*“Sevgili Ali ve Saadet Bilir dostlar,
Geçtiğimiz o ilk nehirlerden beri
Suyun ayakları olmuştur ayaklarımız
Ellerimiz taşın ve toprağın elleri.
Biz ki gönüllü savaşçılarıyız sevmenin
Özlemenin, beklemenin,
Bir gül uğruna çileler çekmenin.
Neden mi?
Yalnızca yeryüzü aşkın yüzü denli
Daha yaşanır olsun diye.”*

24.4.1995, Gülnar

Kısa Yaşamöyküsü: Adnan Yücel, 1953 yılında Elazığ'da dünyaya geldi. 1976'da Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde, “Şiirimizde Garip Hareketi” başlıklı tez çalışması ile yükseköğrenimini tamamladı (1980). Bir süre Ankara'da edebiyat öğretmenisi olarak çalıştı. 1987 yılından Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesine Türk Dili öğretim görevlisi olarak atandı.

İlk çalışmaları 1974 yılında “Ter Şiirleri” başlığıyla Yeni Adımlar dergisinde yayımlandı. “Ateşin ve Güneşin Çocukları” adlı kitabı nedeniyle hakkında açılan dava takipsizlikle sonuçlandı. Şiirleri Hollandaca, Almanca ve İngilizce dillerine çevrildi. Rotterdam'da düzenlenen şiir festivaline ülkemizi temsilen katıldı.

Toplumsal sorunları, acılara bağlı duyarlılıkları, dengeli, kendine özgü biçim, biçimiyle kullanan bir şair kimliğiyle edebiyatımızda yer aldı...

Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN, Edebiyatçılar Derneği, Çukurova Üniversitesi Öğretim Elemanları Derneği üyesi de olan Yücel, 24 Temmuz 2002'de sonsuzluğa uğurlandı.

Şiir Kitapları: Kavgalara Sözlener Seveda (1979), Soframda Kaval Sesleri (1982), Bir Özlem Bir Türkü (1984), Acıya Kurşun İşlemez (1985), Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek (1986), Rüzgârla Bir (1989), Ateşin ve Güneşin Çocukları (1991), Çukurova Çeşitlemesi (1993), Sular Tanıktır Aşkıma (1998)

Araştırma-İnceleme Kitapları: Karacaoğlan / Yaşamı, Çağı, Kişiliği, Seçme Şiirleri (1991)

RABİA ÇELİK ÇADIRCI

EY İNSAN

ey insan!

yeşereceğini düşünen yeniden
ve hiç göçmeden demir atacağını dünyaya
bu acziyet senin külüstür bilincin
nedir ki varlığın bir bitki karşısında

küle dönen ormanlar gördün
gözlerin dehşete vardı titreyerek
sandın ki iflah olmaz o kara çalılar
işte bak büyüdüler bir bir
ve ilk yağmurla filizlenerek

ey insan!

beyhude çabana yazık senin
tohum değilsin ekilen
postsuz üşürsün çıplak
toprak doyurmaz bedenini gözünden başka

nedir ki varlığın bir yeşil karşısında
ey insan!

ŞAİR ADNAN YÜCEL İLE TÜRK VE DÜNYA ŞİİRİ ÜZERİNE SÖYLEŞİ

YASEMİN TÜLEK

Yasemin TÜLEK: Değerli konuğumuz Şair Adnan Yücel ile “Türk ve Dünya Şiiri” başlığı altında bir söyleşi gerçekleştireceğiz. Kendisine bu kapsamlı konu ile ilgili, Türk şiirini dünya şiirinin neresinde gördüğünü sorarak başlamak istiyorum?

Adnan YÜCEL: Öncelikle çok mutlu olduğumu söylemeliyim. Çünkü üniversitelerimizde düzenlenen şenliklerde öğrencilerimiz genellikle ya birbirlerini havuza atarlar ya da bir-iki konserle geçirirler. Bizim Çukurova Üniversitesi’nde de durum pek farklı değil. Onların, çocuklar gibi su tabancasıyla birbirlerini ıslattıklarına üzülerek tanık oldum. Bir tek ODTÜ Edebiyat Kulübü’nün düzenlemiş olduğu etkinlikte ciddiyet görmüştüm. Gülnar Meslek Yüksek Okulu’nun bu tür bir etkinlik düzenlemesi beni gerçekten çok sevindirdi. Bu yüzden, toplantıyı düzenleyen öğrencilere, emeği geçen herkese teşekkür ediyor ve etkinliklerin devam etmesini diliyorum. Bu, Gülnar için büyük bir şans. Benden önce de şiir üzerine konuşulmuş, şairlerle tanışılmış ve şiir okunmuş, ne güzel. Bugün sizlerle “Türk ve Dünya Şiiri” üzerine söyleşeceğiz.

Doğal olarak, dünyadan kopuk bir “Türk Şiiri” düşünemiyorum. Edebiyat derslerine görmüşsünüzdür, bizim şiirimizin dünya edebiyatı ile bütünleşmesi Tanzimat’la başlar, ilk kapı böyle açılır. Ama Batılılaşma, şiirde Batılılaşma henüz söz konusu değildir. Bu ise Şinasi ile başlar, Ziya Paşa biraz daha değiştirip hiciv katar. Ardından Namık Kemal, kavramların yaratmış olduğu bir coşku sunar. Biçim ise aynıdır, divan... Batılı değildir bu şairlerimiz. Daha sonra, Recaizade Mahmut Ekrem bunu bireyselliğe dönüştürür. Abdülhak Hamit Tarhan hüznün ekler, özellikle hanımının ölümüyle birlikte. Fakat Batılılaşmaya doğru yönelen Türk şiirini zorlar. Gerçek anlamda Batılı şiirin yakalanması ise dili hariç Tefik Fikret’le olur. Tefik Fikret, Fransız şiirini yakından bilir. Özellikle Alphonse de Lamartine, Arthur Rimbaud, Charles Baudelaire’den etkilenecek gelmiştir. Yani Fransız şiiri ile bir iç içelik vardır. Tefik Fikret’ten sonra Milli Edebiyat Akımı başlar. Bizim, Türk Halk Şiiri geleneği doğrultusunda gelişir. Bu arada Ahmet

Haşım, Yahya Kemal, Fransız izlenimcilerini inceler. Siz bunları “Sembolizm” olarak okumuşsunuzdur. Lisedeki ders kitaplarında genellikle böyle okunur. Ama onlarınki sembolizm değil, doğrudan doğruya izlenimciliktir. Yani resimdeki empresyonizmin şiire yansımasıdır. Zaten Rainer Marie Rilke, ilk şiirini empresyonist ressamların bir sergisinde yazmıştır. Ahmet Haşım, onu bulup bize getirmiştir. Hatta getirirken biraz da bizim insanımızı kandırmıştır. Çünkü biz, Ahmet Haşım’ın en güzel olarak “Merdiven” şiirini biliriz. O şiirin en güçlü dizelerinde, “Eğilmiş arza kanar, muttasıl kanar güller / Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller” diyor Ahmet Haşım. Ders kitaplarında yer alan bu şiiri öve öve bitiremeyiz. Haşım’ı kıskandığımdan falan değil. Korkunç bir etkilenme var. Şair Rainer şiirinin bir dizesinde; “Yaprak yaprak damlayan ve donan bir kandır güller” diyor. Başka dizlerinde de, “Altın kamışlar arasında düşe dalan kızıl güller”, “Kanlı ve alevli güller”, “Ve sonbaharda güzelleşen kanlı bülbüller...” Sustunuz... Çarpıcı bir şey, ilk okuyup öğrendiğim zaman ben de susmuştum.

Bir başka şiirinde Rainer diyor ki;

*“Yollar ki giden sonsuza, yollar
Yollar...”*

Ahmet Haşım de “Yol” şiirinde:

*“Yollar
Ki gider kimsesiz tevbi edebi /
Yollar...”*

Evet, şimdi ben şuraya getirmek istiyorum asıl. Batılı anlamda gerçek şiir, cumhuriyet dönemi ile birlikte başlamış ve Türk insanı bir bakıma Batılı şairlerle tanışıp bütünleşebilmiştir. Yani bizim şairlerimiz bir Louis Aragon, Paul Eluard ile yarışabilecek düzeye gelmiştir. Hatta dünyanın en büyük şairleri bizim şairlerimizi usta olarak gösterebilmişlerdir. Ne mutlu bize. Bunun en güzel örneği de 1963’te Pablo Neruda’dır. Nobel Ödülü alan bu şair, Nâzım Hikmet’in ölümünden sonra, “Ustam nasıl yaşarım şimdi seni örnek almadan” demiştir.

Bugünün şiirlerinde, şiirin özellikleri artık belirlenmiştir:

- *Şiir ritimsiz olmaz.
- *Şiir usa aykırıdır, dili akla aykırıdır.
- *Şiir başka dile çevrilemez.
- *Şiir sözcüklerle kurulur.
- *Şiir simgesel değil, imgeseldir.

Bunları, bugünkü şiire ortak örnek olarak söylüyorum. Sadece şiirdeki ritim ne yapar? Şiirdeki ritim, insanlarda kolektif-ortak bir algılama ortamı sağlar. Normal konuşurken insanlar ortak algılar ama herkes aynı coşkuyu algılayamaz. İşte ritim, duygusal, coşkusal anlamda bütünleşmeyi sağlıyor.

İkinci olarak; şiirin usa aykırılığında o kadar ilginç şeyler var ki, Alman Şair Friedrich Schiller; “Şiir aklın etkin gücüne bağlı olmayan bir sanattır” diyor. Bu sözden şiirin tutarsız ya da anlamsız olduğu sonucu anlaşılmaz. Kant’ın felsefesi bir öğrencisi tarafından açıklandığı zaman, yine Kant’ın felsefesidir. Yaşar Kemal’in romanını bir başkası okuduğu zaman yine Yaşar Kemal’in romanıdır. Hatta bir başka dile çevrildiği zaman yine Yaşar Kemal’in romanı olarak kalır. Ya da Pamuk Prenses Masalı’nı kim anlatırsa anlatsın yine Pamuk Prenses Masalı olarak kalır. Ama bir şiir açıklandığı zaman, açıklanmaya çalışıldığında artık o şiir, şiir değildir, şiir olmaktan çıkar. Belki şiir de değil, başka bir şey olur çıkar. Bu yüzden şiirin açıklanmaması gerekir. Çünkü çağrışımlar vardır şiirde ve çağrışımlar yaratır...

Şiir sözcüklerle kurulur, öyle ortaya çıkar. Bu sözcükler duygu dünyasına da seslenir. İsterseniz, şöyle bir örnek vereyim, sonra size sormak istiyorum. “Turna” dediğimiz zaman neyi algılarız? “Bakmak” dediğimizde neyi?.. “Bakmak”, “Mola”, “Ses, sesimiz” dediğimiz zaman, “El, ellerimiz”, “Sazlık”, “Ayva”, “Götürmek, yaz, ölü” dediğimiz zaman hep aynı şeyi algılarız. Sözcükler doğrudan duygu dünyanıza hitap etti. Şimdi bunu şiire dönüştürüyoruz;

*Bak turnalar mola veriyor sesimizde
Ellerimiz neden bu denli sazlık
Ayvalar, bu yaz mevsimi*

Şimdi ne anladık? Kimsede ses yok. Çünkü algı ve duygu nasıl bütünleşti kafamızda. Aklımıza her şey gelebiliyor. Turnaların mevsimi, göç mevsimi sazlıklarda mola vermesi, sesle nasıl mola verir, değil mi?

Ellerimiz nasıl sazlık olur. Artık mevsim sonu gelmiştir, turnalar göçüp gidiyordur, ellerimizin mola vermesini, sazlık olmasını isteriz. Ayvaların sonbaharı getirdiğini... Yaz bitmiştir artık. Başlamayan bir aşk mıdır acaba anlatılan? Çağrışır durur... Bunları ben yazdım, hâlâ kafamda çağrışır ne olduğu.

Yasemin TÜLEK: Peki, şiirin matematiksel olması ve başka dillere çevrilmesiyle ilgili neler düşünüyorsunuz?

Adnan YÜCEL: Evet, bazıları “Şiir matematikselidir,” der. Ben iki usta şairimizden örnek vermek istiyorum. Başka bir şey daha söylemiştim. Birincisi, “Şiir başka bir dile çevrilemez,” demiştim. Gerçekten çevrilemez. Ancak başka bir dildeki uzman bir kişi tarafından yeniden yazılır. Yannis Ritsos’un şiirini Türkçe’ye çeviren arkadaşım, abim Özdemir İnce, “Ben şiiri yeniden yazıyorum,” diyor. Doğru. Çünkü onun dilinde harman yoktur. “Yıldızları öyle bir anlatmış ki, ben ona “yıldız harmanı” demek zorunda kaldım. Oysa onlarda “yıldız harmanı” diye bir şey yok. İşte bu yeniden yazmadır. Pablo Neruda’nın şiirini okuduğum zaman düşünüyorum ve diyorum ki, “Neruda nasıl bir adam?”

Eğer aynı şiir Sait Maden’in çevirisindeyse, Neruda gözümde “Ağır, yarım saatte sözü zor çıkaran, biraz da asık suratlı mıy mıy bir adam” olarak canlanıyor. Hilmi Yavuz’un çevirisinde okuduğum zaman “Hiç yerinde duramayan, sürekli yürüyen, bir yerlere koşturan, başında bir bere, ağzında pipo, keçi sakallı bir adam” görüyorum. Enver Gökçe’den okuyorsan bakıyorsun ki, “Sanki Erzincanlı, lan kardeş falan, öyle engerekler, engereklerin tu dediği...” diyor. Neruda, “tu” demesini biliyormuş gibi. Ha, nereden anlıyorum bunu? Neruda’nın düzyazıyla yazdığı “Yaşadığımı İtiraf Ediyorum” adlı kitabını okuyunca. Bakıyorsun, o kendine özgü, gerçekten dünya güzeli bir şair.

Bir başka örnek vermek istiyorum. Benim şiirimi de Hollandaca’ya çevirmişler. Orada okudular, o kadar rezil olmuş ki, şiir olmaktan çıkmış. Şiirin adı, “Bir Özlem Bir Türkü”;

*Ne gökyüzü sarhoş ne akşam
Yalnızca türkülerde bıçaklanmış bir özlemdir
yaşam.*

Çevirisine şöyle bir bakıyorum, “Ne gökyüzü içmiş, ne akşam” olmuş. Bana göre şiir ölmüş. Orda diyorlar ki, “Ne demek istediğini anladık ya...” Anladınız ama şiirin tadı kaçtı. Şiir öldü, bitti...

Cahit Külebi, Türkiye Yazarlar Sendikası Edebiyat Dergisi’nde yapılan bir röportajda: “Külebi soyadını daha sonra mı aldınız?” diye soruyorlar. O da şu yanıtı vermiş: “Külebi takma adımla 1938’de Varlık Dergisi’nde ‘Haziran’ adlı şiirim yayımlandı. İlk ciddiye aldığım şiirdi bu. Bundan sonra da hep Külebi soyadını kullandım. Bu adla yazdığım tüm şiirlerim kitaplarıma girmiştir. Bu şiirim yayımlandığında Behçet Necatigil ile Yüksek Öğretmen Okulu’nda öğrenciydik. Behçet de, Behçet Gönül ve Behçet Necati adıyla şiirlerini yayımlıyordu. Benim karalamalarımla alay ediyordu. O da yazdığı şiirleri saklıyordu. İkimiz de çekingendik biraz. O, sözünü ettiğim şiirimi almış sınıf arkadaşımız Tahir Alangu’ya götürmüştü. ‘Ben yazdım, Tahir’ demiş. Behçet’in bana anlattığına göre, ‘Bu şiiri sen yazamazsın,’ deyince, Behçet ‘Niçin yazamaz?’ diye sormuş. Tahir de, ‘Çünkü bu şiirde büyük bir duygusallık var,’ diyerek yanıtlamış.”

Çok güzel gerçekten. Çok sevdiğim için özellikle sizlerle paylaşmak istedim. Behçet Necatigil şiirinde gerçekten bir matematik ve bazı değişik biçim aramaları var. İki şairden birer örnek vermek istiyorum izninizle.

Kareler ve Aklar (Behçet Necatigil’in “Çoğul” adlı şiirinden):

*Ler, siz, olmuyor, siz, tek tek, kimsesiz tek
Sizle beraber, ler, ler, görülmüyor olunca çok ben
Kaplı ancak anlar sonlarda.*

Ne anladınız bundan?..

Şimdi Cahit Külebi’den okuyorum:

*Kadınlar, ülkeler, denizler
Gözlerin gözlerime değince,
Su katılıyor rakıya
Denizle açılır önümde*

Üç çeşit deniz var bildiğim; birincisi, sütliman deniz, bir gülün özenle okşadığı gökyüzü ile kaynaşan deniz. İkincisi; dalgalı, oynak bir kedi gibi önce sokularak sonra tozu dumana katan, balıklara beşik sallayan deniz. Üçüncüsü; volkansız dağlar, tüfek namlusundan menevişli, baştan başa gövdesi köpek dişli kendi kendiyile savaştan deniz.

*Anadolu dağları gibi kıraç, kış ortasında kurtlar
gibi aç
Karanlığa uyuyan deniz.
Senin gözlerin de öyle uzak üç türlü denize
balkıyarak
Bütün yaşamımı alıp gitti. Türküler yitirdim
dağlarda
Çiğdemleri rüzgâr okşar ya, sarkar ya söğütler
ırmağa
Rakıya su katılır gibi gözlerin başlar yansımaya
Gözlerin gözlerime değince su katıyor rakıya
İşte güvercin kemikli kız koca Fransa, Akdeniz ve
Almanya
Ki lahana tüten sokakları kan kokarken bir gün
Gençliğimi orada bırakıp geldim. Oysa balık
gibiymi
Ursula Light, bir sarı çiğdem gibi severdim işte
Lenin Graft (leningrat) aylar boyunca
Almanlar’a karşı koyunca
Ya ölüm, ya özgürlük diyerek!..
Süpürge tohumu, fare yiyerek yığıtıldığı de ölümü
de tatmış
Ne var ki yaradan yine de kızlarını biraz burnu
kalkık yaratmış
İşte İtalya, onlarınki de can, kara saç, etli dudak,
sıcak kan
Kadınlar, gergin yelken gibi türkülerinde ırmaklar
çıkıyor
Gözlerin gözlerime değdiğinde su katıyor rakıya
Denizler, ülkeler, kadınlar hepsi de benziyor
birbirine
Ve boydan boya masmavi dünya açılıyor önünde*

Evet, iki sınıf arkadaşı iki usta şairimiz. Birisi bize bir şeyler duyumsatmak için, bir biçim denemesine girişiyor. “Çoğul” adlı şiirinde “-ler, -lar” gibi eklerle karşımıza çıkmış, bir şeyler anlatmaya çalışıyor. Diğeri, bize dünyayı dolaştırıyor şöyle bir. Şiir budur işte! Bir bakarsın bir dizede çöldesin, ikinci dize denizi hatırlatır, üçüncü dize denizden çıkarır dağlara atar, dördüncü dize en kalabalık alanlara...

Yasemin TÜLEK: Bir şiir kitabı, roman çıkıp okurun eline ulaşınca ya değin hangi aşamalardan geçiyor, kimler sansür uyguluyor, sanat yönünden yargılanabiliyorlar mı?

Adnan YÜCEL: Zor bir soru, uzmanlık sorusu... “Bir şiir kitabı hangi aşamalardan geçerek çıkıyor?” sorusuna yanıtlım; ilk aşamada kitap değil tek tek şiir olarak çıkar, oluşur, sonra kitaba dönüşür.

Şiir bir seferde yazılmaz, yaşanarak başlar. Önce bir şeyden etkilenir insan. Bir olaydan etkilenir, bir filmi izlerken onun bir yerinden etkilenir ya da anlık bir olay yaşanırken notlar alınır. İşte o zaman başlar şiirin işçiliği. O notlar üzerinde çalışılır, yırtılır, atılır, beğenilmez, ilk baştaki notlar bambaşka şeylere dönüşür. Bakarsın yepyeni bir şey, şiir ortaya çıkar. Bu, bakarsın bazen iki günde, üç günde olur biter; bazense bir ayda, bazen yıllar boyu sürer gider. Yani bir kenarda kalır, yıllar sonra tekrar başlanır. Bitti dediğiniz anda bitmemiştir aslında. Bir hafta, iki hafta dinlenmeye bırakılır. Ondan sonra çekilir yeniden okunur. Bazen dergide yayımlandıktan sonra yeniden değiştirilir birçok yeri. Şiirler bu şekilde tek tek oluşur. Sayıca, kitap olabilecek duruma geldiğinde bunların içerisinden ayıklama yapılır, hangisi girsin, hangisi girmesin diye. Bazıları şarkı sözü olur gider, kitaba alınmaz. Bazıları da şiir olarak yayımlanır. Bu aşamalar en az iki yıllık bir süreyi kapsıyor...

“Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek” kitabım on yılı yakalamıştır. Yani bu kitap bitinceye kadar iki-üç tane kitap çıkmıştır. Bu arada üzerine sürekli çalışılmıştır. Başka kitaplar da çıkmıştır ama onun üzerine çalışmalara devam edilmiştir. En sonunda bitmiş ve kitaplaşmıştır. Kimler sansürlüyor? En büyük sansürü şairin kendisi yapıyor; önce kendisi... Çünkü yazarken, “Gerçekten şiir olabiliyor mu, olamıyor mu? Okurun karşısına çıktığı zaman ne eleştiriler alacak?” diye en büyük sansürü şairin kendisi yapıyor. Ondan sonra yayınevleri kendi kafasına göre bazısını yayımlıyor, bazısını yayımlamıyor. Kitap yayımlandıktan sonra iş kime kalıyor? Devlete!.. “Bu kitapta suç unsuru var mı, yok mu?” Eğer eline geçerse, okursa ve “Bunda suç unsuru var” derse önce yayınevini çağırıyor. Yayınevi de seni. İfadeni alıyorlar. Benim başıma bir sefer geldi. O da son kitaptan bir önceki kitapla ilgili. Onda da bir şey bulamadılar, daha soruşturma başlamadan bitti. Şiirin yargılanması zor olur mahkemede. Çünkü “Şiirde sen bunu diyorsun!” diyemezler. İlle de “Sen bunu söylüyorsun!” diyemez, demiyorum. Hatta savcıya şunu söylemişim, “Ben ondan o anlamı çıkaramıyorum, sen nasıl çıkarıyorsun ki?!” Çıkaramaz gerçekten. Bu yüzden, şiirin yargılanması olsa bile tutuklanması olamaz.

Yasemin TÜLEK: Sizden önce Şair Abdülkadir Paksoy’u da davet edip getirtmiştik buraya. O bize, “Bir şiir yazmak için iki ay eve kapandım” demişti. Siz de öyle mi yapıyorsunuz?

Adnan YÜCEL: Hayır, ben öyle yapmıyorum. Toroslara çıkarım aksine. Su başlarına giderim. Eve kapanma olayı şudur sadece; şiirin işçiliğini oturup bir masada yapıyorsun, o da geceleri olur. Zaten ben gündüzleri oturup şiire çalışmam. Şarkı sözü olursa, o da zaten ısmarlamadır, ya müziği göndermişlerdir ya da kitabından bestelemişlerdir. Müziği gönderip “Buna şarkı sözü yazar mısınız?” dedikleri zaman o oluyor işte. Oturuyorsun bir yere müziği dinliyorsun, aklına ne gelirse döktürüyorsun. O anda bitiyor. Onu da kitaba almam zaten.

Yasemin TÜLEK: Şunu sormak istiyorum, sizin için şiir yazmak mı zor, yoksa okumak mı?

Adnan YÜCEL: Yazmak daha zor. Sen okuyamasan bile bir tiyatrocu çok güzel okur. Yani şiir okuma da ayrı bir sanattır. Hiç bir şair şiirini bir tiyatrocu kadar güzel okuyamaz. Ben bunu çok iyi yaşadım. Başkasında da yaşadım, kendimde de... Antalya’da, Hasan Hüseyin Korkmazgil’in şiirlerinden birini, önce kendisi okudu. Onun bir okuma biçimi var. Bir elinde kitabı tutar, öbür elinde beş parmağı havada durur, okur bitirir. Ondan sonra Kerim Avşar, onun şiirlerini okudu. Baktım ki iş farklı. Yani Kerim Avşar okumuyor, oynuyor sanki, şiiri yaşıyor. Olaya başka bir boyut katıyor. Kendimde gördüm, dediğim ise geçtiğimiz 24 Ocak günü Mersin’de bir opera sanatçısı benim şiirimi okudu. O okurken, “Acaba bu şiiri ben mi yazdım?” diye çok düşündüm. Yani o ses tonu, o ritim ve vurgulamaları ben hayatta yapamam.

Yasemin TÜLEK: Hocam, sanata sansür konulabilir mi? Koyanları bol bol görüyoruz da!..

Adnan YÜCEL: Sanata sansür konulamaz! Koyuyorlar. Ama, koyamıyorlar. Yani bir şairi tutuyor, yıllarca hapislerde çürütüyorlar, adamı sürgün ediyorlar, bilmem ne yapıyorlar. Ondan sonra bir bakıyorsun ki televizyonda adamın şiirini kendileri okuyor. Ne oluyor?.. Şair öldükten sonra anlaşılıyor değeri. Pir Sultan Abdal’ı da astık, şimdi radyoyu açıyoruz, her tarafta Pir Sultan Abdal’ı dinliyoruz. Sanatın kendisine sansür koyamazlar. Kimse koyamaz, mümkün değil. Sanatçıya sansür koyabilirler. Sanatçıyı tutar zindana atarlar, Namık Kemal’i attıkları gibi. Ama o dinlemez ve zindanda da yazar. Namık Kemal’in öyle bir sözü var: “Küreyi arza atsalar...”

diyor. Çıkmıştır zaten. Bizim toplum olarak da şu huyumuz var. Adamı önce taşlar, öldürürüz, öldükten sonra da baş tacı yapar, göklere çıkarırız. Örneğin Namık Kemal'i zindanlarda çürütmüşüz, ondan sonra vatan şairi yapmışız. Öyle değil mi?... Nâzım Hikmet'i zindanlarda çürütmüşüz, şimdi adına ödüller veriyor, heykellerini dikeyoruz. Bir partinin lideri Alpaslan Türkeş çıkıyor, kendi parti propagandasında: "Dört nala gelip uzak Asya'dan / Akdeniz'e bir kısrağ başı gibi uzanan / bu memleket bizim..." diye onun şiirini okuyor. Hani bu adam vatan hainiydi? Demek ki vatan haini değil. Bir sanatçı vatan haini olabilir mi? Hayatta olamaz! Hangi görüşü benimserse benimsesin, bir sanatçı vatan haini olamaz! Ona vatan haini damgasını vuranlardan bin misli vatanperverdir...

Yasemin TÜLEK: Gitmiş olduğunuz Avrupa ülkelerindeki izlenimlerinizi öğrenebilir miyiz? Sizi en çok etkileyen bir olay, konu?

Adnan YÜCEL: Çok etkileyen bir olay oldu. Bir kez Avrupalılar "Şair geldi," dediği zaman irkiliyor. Örnek vereyim; benimle tanışmak isteyen bir adam geldi. Tercüman, adamın sözlerini, "Çok müzisyen tanıyorum ama şair görmedim; ilk defa birini görüyorum, dokunabilir miyim?" diye çevirdi. "Elbette," dedim, elini sıkarak yakınlık gösterdim. Elimi tuttu, yüzüme baktı adam... Bu, unutulacak bir olay değil.

Bizde ise "Şair Adnan Yücel," diye tanıştırdıklarında, "Merhaba, hoş geldiniz," derler. "Çukurova Üniversitesi'nde öğretim görevlisi," deyince, "Ooo, buyurun hocam hoş geldiniz!" derler. Batı'da ise tam tersi... Adamlar, "Şair geldi," dediklerinde, ilgiyle yanınıza geliyor; bir de o kadar güzel sorular soruyorlar ki. Etkinliğe katıldığınızda, bir tercüman şiirinizi okuyor, bir başka tercüman konuşmaları Türkçe'ye çeviriyor. Etkinlik karşılığında size para ödüyorlar. Ben, "Öğretim görevlisi olarak geldim," dediğimde, "Siz buraya şair olarak geldiniz ve şair olarak yazıyorum, dokuz tane kitabınız var. Şiirler okudunuz. Biz onları daha önceden Hollandacaya çevirdik. O zaman biz buraya, mesleği şair diye yazarız." İlk defa biri benim için "Mesleği şair," dedi. Ben de düşündüm sabaha kadar. Sanata verilen değer bu işte!..

Bu konuda konuşma yapmıştım. Bir dergide yayımlanmış. Haberim olmadı. Viyana'da, "Mozart'ın

Mezarı" diye, bizim buradaki park dediğimiz bir alanın beş misli fazlası bir yer. Sadece ona ayrılmış harika bir park. Heykelleri var. Parkın içinde yalnızca onun anıt gibi mezarı. Parkın her yerine müzik kutuları yerleştirmişler. Parayı atıyorsun Mozart çalmaya başlıyor. O kadar duygulandım ki, Mozart'la biraz söyleşelim, dedim... Bizim müteahhitlerimiz ise ellerinden gelse Anıtkabir'in yerine bile gökdelen dikecekler!..

ASIM ÖZTÜRK

BİLMEDEN

Şiirevi

Siz yağmurları severdiniz
Ben güneşle yıkanırdım yaz günleri saman sarısı
Kokular içinde sabahları
Karıncaların yolunda susmuş kayalar
Dolanıp giderdim en zor yıllara
Giyinip yaşamalara,

Çok değişti kentler
İçinden çürüyen mevsimlik meyveler gibi
Rüzgârı rüzgâr değil
Yağmurları kaç mevsimdir böyle huysuz
Kaldırımlarda
Bulanık sözcükler kalıyor o sağanaktan,

İslanırken ağaçlar sevinirdi
Gün boyu yağmur sürüleri yayılır dururdu yollarda
Yürürken yerlerdeki serinlik
Tenimde bir gömlek gibiydi
Özgür, çılgın bir rüzgârla
Şişip yükselirdim,
Kızıl alevler içinde gençliğim
Gençliğim yamaçlarda açmış gelincik

Kuşun kanadındaki gökyüzüydü
Giyinip çıkardım,
Zor yıllara.

ŞEHİR ŞİİR İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA MERSİN

MUSTAFA GÜNAY

Giriş: Şehir, İnsan ve Uygarlık

Bu çalışmada şehir-şiir ilişkisi bağlamında, Özdemir İnce, Abdülkadir Bulut ve Ahmet Ada'nın şiirlerindeki Mersin imgesi ele alınacaktır. Ama öncelikle insan ve şehir ilişkisi ve uygarlık sürecinde şehirlerin taşıdığı anlam ve öneme değinmek yerinde olur.

Şehir ve insan arasındaki ilişki ve etkileşim çok yönlüdür. İnsanların şehri kurduğu ve şekillendirdiği gibi, şehirler de insanları şekillendirir, onların yaşama dünyasının oluşumunda büyük bir rol oynarlar. Şehirler yalnızca ekonominin ve sanayinin değil aynı zamanda sanatın ve edebiyatın da merkezleri durumundadır. Bir ülkede yapılan sanat ve kültür etkinliklerinin büyük bölümü, büyük şehirlerde, metropollerde gerçekleştirilmektedir. Metropoller yalnızca sanatsal etkinliklerin ortamı olmakla da kalmayıp, sanat ve edebiyat eserlerine esin kaynağı olmakta ve sanatsal yaratıcılığı besleyen damarlar haline gelmektedir. Bunun somut ifadesini, şehirlerin öykülere, romanlara, şarkılara, şiirlere ve filmlere yansımada bulabiliriz. Bu açıdan şehirlerin edebiyatın ve sanatın aynasında, kendisiyle yüzleşmesi ve kendini tanıması da söz konusu olmaktadır. Edebiyat ve sanat şehre anlam katar, bir şehri bir bakıma edebiyat ve sanatta ifadesini bulan anlamlar ve görünüm, imgeleler aracılığıyla da düşünür, hisseder ve anlar.

Şehirler kültürün ortaya konulduğu, üretildiği ve uygarlığın somutlaştığı yerlerdir. Bir kültürün varlığı büyük ölçüde şehirlerine bağlıdır. Bu anlamda tarihte kimi şehirler de çeşitli uygarlıkların simgesi olagelmıştır. İnsanlık tarihi boyunca uygarlığın, kentlerle bağıntılı olarak geliştiğini saptamak mümkündür. Bir yaşama ortamı olarak kent, insanın olanaklarının gerçekleşebilme, ortaya çıkabilme ortamı olagelmıştır. Tarihin ve tarihselliğin izlerini kentlerde somut olarak görebiliriz. Tarihte iz bırakan kentler ise, insanın kültür başarıları

açısından önem taşıyan ve yalnızca bir toplumun malı olmakla kalmayıp, aynı zamanda insanlığın kültür mirasına dahil olan kentlerdir. Çünkü bir kentin tarihsel dokusu, aynı zamanda o toplumun kültür mirasının önemli bir bölümünü oluşturur. Geçmişin unutulmaması için de, tarihsel kültür mirasını oluşturan unsurlara, değer bilincine dayalı bir sorumlulukla sahip çıkılması gereklidir. Dünyadaki tüm eski kentlerin yalnızca belli bir topluma değil, insanlığa ait olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü bu tür kentlerde insanın tarih bilinci somutlaşmaktadır. Bu nedenle geçmişten gelen kültür mirasının korunması, aynı zamanda o kentin ve insanların geleceğine yönelik bir saygıyı da içermektedir. Bu anlamda tarihsellik ve tarih bilinci, bizi hem geçmişe hem bugüne hem de geleceğe yönelik olarak etkilemektedir. Burada çok-boyutlu bir sorumluluk söz konusudur.

Her kenti bir başkasından ayırt eden en önemli şey, onun çevresi, tasarımı/kuruluşu ve tarihidir. Bir bakıma her kent hem doğa hem de kültür dünyasının belli bir bağıntı içinde tasarımı/yaratımı ve yorumu olmaktadır. Bu açıdan genel olarak tarih de, insanın nasıl bir uygarlık çevresi yarattığının öyküsü olarak okunabilir. İşte bu öykünün ya da serüvenin içinde kentler de, korunması, geliştirilmesi ve anlaşılıp yorumlanması gereken varlıklar olarak karşımıza çıkarlar.

Şehir ve Şiir: Şiirsel Bir Mekan Olarak Şiir

Şehir ve şiir ilişkisi konusunda bazı kült şiirler vardır. Bunlar arasında Kavafis'in "Şehir" adlı şiiri en başta gelir. İskenderiye'ye adanmış olan bu şiirde Kavafis, "bu şehir arkandan gelecektir" diye söyler ve şiirini şu dizelerle bitirir: "Ömrünü nasıl tükettiysen burada, bu köşecikte/Öyle tükettin demektir bütün yeryüzünde de."

Kavafis'in de ifade ettiği gibi her insanın peşini

bırakmayan bir şehir vardır. İşte böylesi şehirlerin izleri ve gölgesi, imgelerle, anılarla ve tasarımlarla, kaygılarla, umutlarla ve umutsuzlukla şairlerin de ömrüne ve şiirlerine de düşer. Belki yaşanmış zamanlardan daha uzun sürer anma zamanları.

Kavafis'ten Edip Cansever'e ve İsmet Özel'e kadar pek çok şair ya peşlerinden koşup gelen ve kendilerinin de terk edemedikleri bir şehirden ya da genel olarak şehir ve şehir insanından söz etmişlerdir. Cansever'in söylediği gibi, "*İnsan yaşadığı yere benzer/O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer*". İsmet Özel'in şiirinde ise şehrin ve modern yaşamın eleştirisiyle karşılaşırız. Özel'e göre, şehrin insanı, "kaypak ilgilerin, zarif ihanetlerin, bozuk paraların, pahalı zevklerin, ucuz cesaretlerin" insanıdır.

Kentlerde binlerce, milyonlarca insan birlikte yaşasa da, aynı kentin havasını solusa da, her birimizin kentle kurduğu ilişkiler ve bağıntılar, diğerlerinden farklı olacaktır. Özellikle şairlerin ve genel olarak sanatçıların yaşadıkları kentlerle, yaşama ortamlarıyla kurdukları ilişkiler kendine özgü özellikler taşır. Bir bakıma kentin dilidir şairlerin dizeleri ve diğer sanat eserleri... Bu nedenle kendini sanat eserlerinde dile getirebilen, ortaya koyabilen şehirler de, diğerlerinden daha farklı bir kimlikle ortaya çıkarlar. Şiir ve diğer sanat alanlarında kentler de yeniden yaratılır/kurulur. Bir bakıma her sanatçı, yalnızca içinde yaşadığı kent gerçekliğini yansıtmakla yetinmez, aynı zamanda bir kent ütopyası da ortaya koyar. Olması gereken, yaşanması gereken bir kentin işaretlerini, şairlerin dizelerinde, müzisyenlerin ezgilerinde, ressamın renklerinde buluruz, ya da öykülerin ve romanların satırlarında...

Şiir ve şehir, insan estetiğinin ürünü ve doğaya yansımasıdır. Sadece geniş caddeleri olması, gökdelenleriyle bulutlara dokunması, kalabalıkları bünyesinde toplaması bir yeri "şehir" yapmaya yetmez. Ne zaman ki şehir, mimarın tasarımlarıyla şekillenir, şairin imgeleminden süzülerek geçer, işte o zaman "şehir" olmaya da hak kazanır. Bir mekan, şiirin konusu olduğunda, şiirde dile geldiğinde, artık yalnızca yaşanan bir yer olmanın da ötesine geçer ve genişler. Şiirsel bir mekan oluşturan şehrin, algılanması ve dile getirilmesinde de tarihsellik söz konusudur. Çünkü şehir zaten doğuşu ve gelişimi bakımından da tarihin yükünü taşır, zamanın şiddetli rüzgarlarına

direnerek varlığını sürdürür. Şehrin tarihselliği aynı zamanda kültürün ve insanın da tarihselliği demektir. Bu tarihselliği ise şair hem kendi yaşama serüveniyle ilgili olarak hem de içinde yer aldığı toplumun tarihselliği olarak yaşar ve ifade eder. Bir başka deyişle tarih içinde şehrin doğuşu ve gelişimi, insan varoluşunun bir ifadesi olan sanatı/edebiyatı ve özelde de şiiri çok yönlü ve derinden etkilemiştir. Şehrin tarihsel dönüşümleri, şiirin ve edebiyatın dönüşümlerine de kaynaklık etmiştir. Şiir ve edebiyat da şehrin tarihsel dönüşüm süreci içindeki kimliğiyle yakından ilgilenecek, söz konusu değişim/dönüşümün muhalif ve eleştirel bir yorumu ve değerlendirmesini de ortaya koymuştur. Modernleşme sürecinde ülkelerin, toplumların ve şehirlerin geçirdiği köklü dönüşüm, kültürün anlam ve değer düzenindeki sarsıntılar ve oluşumlar, şiirin ve edebiyatın ele aldığı yeni problemleri ve temaları da ortaya koymuştur

Modernizmin doğuşu ve gelişiminin şehri ve şehirde yaşayan insanı da derinden etkilemesi ve bu değişim sürecinin edebiyattaki ve şiirdeki yansımaları konusunda Raymond Williams'ın yaptığı önemli saptama ve değerlendirmeler vardır. Williams'a göre modernizmle birlikte şehirde ve edebiyatta ortaya çıkan yeni olgular ve temalar şunlardır: Modern şehrin bir "yabancılar kalabalığı" olması, kalabalığın içinde bireyin yalnızlığı ve tecrit edilişi, şehrin nüfuz edilemezliği, birlik ve dayanışmanın yeni olanaklarının doğması, doğaya/kıra kaçış isteği vb. (Williams 1992) Bu olgular ve temalar bizim şairlerimizin ürünlerinde de karşılığını bulmaktadır. Özellikle 20. yüzyılın son dönemlerinde sosyal değişimin hızlanması, göç olgusu, şehirlerin kimliklerinin değişmesine/bozulmasına da yol açmış, dolayısıyla değişim sürecinin getirdiği sıkıntı ve sorunlar edebiyatta ve şiirde de karşılığını bulmuştur. Bu noktada, sosyo-ekonomik ve kültürel değişim sürecinin belirgin biçimde yaşandığı Mersin, şairlerimiz tarafından nasıl algılanmakta, hangi imgelerle dile gelmektedir? Mersin'de doğup büyüyen ya da yaşamını bu şehirde sürdüren şairlerimiz, bu şehri hangi yönleriyle şiirleştirmektedirler? Bu ve benzeri sorularımızın yanıtı üç şairimizin, Özdemir İnce, Abdülkadir Bulut ve Ahmet Ada'nın dizelerinde aramaya başlayabiliriz.

Özdemir İnce'nin Şiirlerinde Mersin

Özdemir İnce (1 Eylül 1936) Mersin doğumlu

bir şairimizdir. İnce'nin şiirlerinde şehirlerin büyük bir yeri vardır. O, birçok şehir hakkında olduğu gibi, doğduğu Mersin hakkında da şiirler yazmıştır. İnce'nin şehre bakışını, şehir anlayışını Elmanın Tarihi kitabındaki "Bir Kenti Yaşamak" şiirinde bulabiliriz: "Bir kenti yaşamak/ona boyun eğmektir."(İnce 1981: 67) "Bir Kent Ne Verebilir İnsana?" sorusuyla başlayan şiirinde, şairin bu soruya acı bir yanıtı vardır: "kazınmaz bir yenilgi duygusundan başka".

İnce, Elmanın Tarihi kitabındaki "Kentsoylu Sınıfın Yükselişi" şiirini Mersin'e ithaf etmiştir. 27 Temmuz 1978'de Ankara'da yazdığı bu şiirinde İnce, yirmi üç yıl öncesini düşünerek, geçmişi ve bugünüyle doğup büyüdüğü şehrin tarihsel ve toplumsal değişim süreci içindeki durumunu şiirleştirir: "Bütün evler işyeri şimdi, dükkanlar:/bakkal, nalbur, toptancı, danışmanlar;/fasıl sesi gelmiyor arka odalardan,/ne ağlayan bir çocuk, ne de bir anne sesi,/ne nane, ne sarımsak, ne limon ne de/akşamları pencerede bir kadın gölgesi,/perdeyi kaldırıp karanlığa bakan." 23 yıl öncesini anımsayan şair, insanların ve şehirlerin değiştiğinin bilincini şöyle ifade eder: "kentler de değişiyor, dedi, insanlar gibi,/daha çok değişiyor belki de./Böyle olmasaydı eğer, nasıl bilebilirdi/artık kırlangıçların da gelmediğini/ve alt katlardan yükselen bozuk para sesini?"(İnce 1981: 10-11)

Şehrin/şehirlerin değişimi insandan, insanların düşünce, değer ve tutumlarının değişiminden daha hızlı ve kapsamlı olmaktadır. Bir başka deyişle söz konusu değişme her zaman için

Kabul edilebilir bir nitelik de taşımayabilir. Çünkü sosyo-ekonomik değişme süreci, insanların yaşadığı mekanlardan/ortamlardan başlayarak, insan ilişkilerini ve değerlerini de etkilemekte ve bu süreçte kaybolan/yıkılan mekanlar ve değerler, bu değişim sürecinin anlamı ve doğrultusu konusunda sorular ve şüpheler uyandırmaktadır. İnce'nin de belirttiği gibi "alt katlardan yükselen bozuk para" sesi, insan sıcaklığını duyuran bütün sesleri bastırmaya başlamış bulunmaktadır.

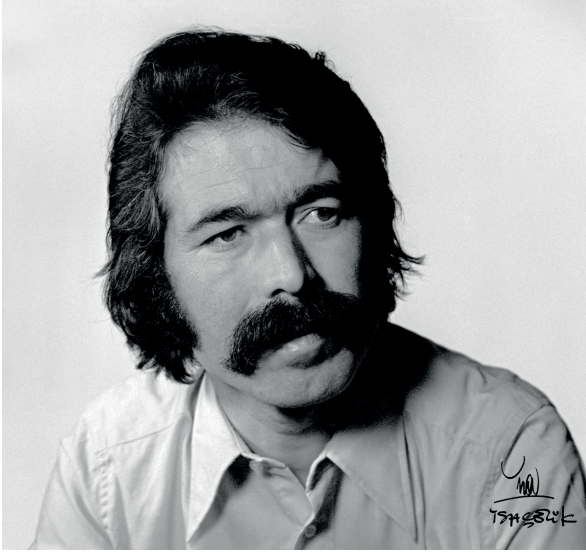
Kapitalizmin gelişmesi, modernleşme şehrin kimliğini de değişime zorlamakta ve bu değişim sürecinde, bir yabancılaşma olgusu da ortaya çıkmaktadır. İnsanın doğaya, kırlangıçlara olduğu kadar, çevresinde yaşadığı insanlara uzaklığı ve yabancılığı da önemli bir sorun olarak belirlemektedir. Ancak bütün bozulmalarına ve uğradığı tahribatlara karşın, İnce 'Rüzgâra Yazılıdır' (1979) kitabındaki "Ben Mersin'e Gittiğim Zaman" şiirinde, bu şehre duyduğu sevgi ve özlemi dile getirir. Şairin imgeleminde şehrin kaybolmayan bir güzelliği ve anlamı vardır: "Ben Mersin'e gittiğim zaman/yüreğimden geçecek samanyolu" dizeleriyle biten şiirde, yaz-kış hangi mevsimde olursa olsun Mersin'e doğru yola çıkmanın, bu şehre gelmenin uyandırdığı duyguların, yeniden şehirle ve şehrin doğasıyla bütünleşmenin mutluluğu ve özlemi söz konusudur. Ancak Özdemir İnce, bir şehre gelmeyi ve orada bulunmayı bir "gezgin" biçiminde düşünmez. "Çifte Kavrulmuş" şiirinde, hiçbir şehirde gezgin gibi yaşamadığını, kentlerin gizli yasasına başkaldırdığını ve bunun bedelini de ödediğini söyler. "Hiçbir kentte bir gezgin gibi yürümedim/tepeden tırnağa bir imge delisi halinde/bu yüzden tökezlendi her adımda ayaklarım,/her tümsekte toplu mezarlara düştüm/birlikte yaşadım bir bilinmez tarihi/bir öyküden başka öyküler yarattım kendime."(İnce 1981: 66)

Abdülkadir Bulut : "Asi Bir Şiiri Andıran Mersin" ve Anamur

Abdülkadir Bulut (21 Nisan 1943-9 Mayıs 1985) toplumcu gerçekçi sanat anlayışına dayalı, konuşma dilinin yalınlığıyla, ama içtenlikli ve derinlikli şiirleriyle dikkati çeken bir şairimizdir. Genç yaşta bir trafik kazası sonucu kaybettiğimiz Bulut'un şiirlerinde Mersin ve özellikle doğup büyüdüğü Anamur'un izlerine sıkça rastlamak mümkündür. Bir bakıma Bulut'un şiirlerinde yerelden beslenen

ama giderek evrenselliğe yönelen bir çizgi söz konusudur. Doğduğu yörenin folklor öğeleri, ağıtları, türküleri, doğası ve insan gerçeği, ince bir duyarlılıkla onun şiirlerinde yer alır. Bulut, Mersin ve Anamur'un doğal ve insani gerçekliğini iç içe, birbiri içinde eriterek ve harmanlayarak şiire dönüştürür. Acılar Yurdumdur kitabındaki "Bağrıış çığrıış içinde" şiirinde Bulut, "asi bir şiiri andıran Mersin"den söz eder: *"Ekinlerin tatlı boğum zamanı/Bizim oralara doğru gitsem/Asi bir şiiri andıran Mersin'e/ve doya doya seyretsem/Büyüdükçe bir göçebe kızının/ Nasıl benzediğini annesine."*(Bulut 1981: 40)

Abdülkadir Bulut' -Fotoğraf: İsa Çelik

Bulut'un şiirlerinde Mersin'in ve genel olarak Akdeniz'in doğal ve insani gerçekliği iç içe geçmiştir. Doğaya bakarken insanı, insana bakarken doğayı götürür ve şiirine taşır. Doğa ve insan arasındaki mücadele ve etkileşim Bulut'un şiirlerinde çarpıcı imgelere dönüşür ve "Yolum Düşünce Anamur'a" şiirinde olduğu gibi insan varoluşuna kattığı derin anlamlar haline gelir: *"yolum düşünce Anamur'a/kökleri dahi sökülerek yakılan/Ilgın ağaçlarının duruşlarından/Bir şeyler katmalıyım hayatıma."*(Bulut 1981: 35) Yaşadığı coğrafyanın insanın kimliği ve yaşama tarzı üzerindeki etkisi yadsınamaz. Bu bilinçten yola çıkarak Bulut da, Akdeniz ile bu bölgenin/coğrafyanın insanlarını birlikte şiire dönüştürür. Frenk incirleri ile Akdeniz köylüleri arasında kurduğu bezerlik bu konuda çarpıcı bir örnektir : *"Şaşılacak bir yanı yok/*

Ha Frenk incirleri Akdeniz'in/Ha ekmeklerini elleriyle/Tavlayan insanları".(Bulut 1981: 38)

Bulut'un şiirlerinde doğa sevgisi insan sevgisiyle iç içe geçmiştir. Ülkemizin içinde bulunduğu acılı, kanlı ve karanlık zamanların da etkisiyle (1970'li ve 1980'li yıllar) onun şiirlerinde hüznü bir duyarlık kendini hissettirir. Ama bulut hayatın, doğanın ve toplumun getirdiği bütün sorunlara ve güçlüklerle rağmen, günlük yaşamın sıradan olaylarından ve nesnelerinde yola çıkarak, aşkın/sevginin sesini de yükseltmeye çalışır. "Aşkı En Güzel Bizim Oralılar İşler" gibi şiirlerinde, söz konusu aşkın köklerinin doğup büyüdüğü Akdeniz topraklarındaki derin köklerine ve bu köklere bağlılığını sürdüren insanlarına gönderimde bulunur: *"Yığıtlığına bir diyeceğim yok /Ey omuzlarıma dokunan hayat / Ama sevda bahsinde kurban / Biraz temkinli davran / Çünkü aşkı en güzel / Bizim oralılar işler."*(Bulut 1981: 37)

Ahmet Ada'nın Şiirlerinde Mersin ve Akdeniz

Ahmet Ada (20 Mayıs 1947- Ceyhan), uzun yıllar Kayseri'de yaşamış ve 2002'den bu yana Mersin'de yaşayan bir şairimizdir. Şiir kitaplarının yanı sıra poetik metinleriyle de dikkati çeken Ada, Akdeniz'den otuz yıl uzakta yaşamasına rağmen, bu mekansal uzaklığı aşmasını sağlayan bir "Akdeniz bilinci"nden/zihinselliğinden söz eder: "Akdenizlilik bilinci coğrafyadan da kaynaklanan ama daha çok bir uygarlık anlayışını, ortak bir yaşantıyı imler. Bir zihinsellik olarak yaşanır.(...) Akdeniz'den otuz yıl uzaktaydım. Uzaktayken de zihinsellik olarak Akdeniz'de yaşıyordum. Şiirlerimden Akdeniz, Ceyhan, Mersin, sesler, kokular, renkler, ısılar, ışıklar kaybolmadı, belki daha da fazlalaştı."(Ada 2004b: 308)

Ada'ya göre, "her kentin bir tini vardır. İskenderiye'nin, Diyarbakır'ın, Mersin'in, Pire'nin bir tini vardır." (Ada 2004b: 307) Ada, Mersin'e yaklaşımını şöyle açıklar: "Mersin'i dünyaya açılan bir kapı olarak görüyorum. Modernizme açılan bir kapı. Denize, deniz ötesi kültürlerle, Akdeniz kültürüne açılan çağdaş bir kent. Ekolojik ve çok kültürlü varlığı Akdeniz insanıyla yan yana durmamı sağlıyor."(Ada 2004b:307)

Ada'nın 2003'ten bu yana yayınlanan şiir kitaplarında Akdeniz'in, Mersin'in, kısacası bu

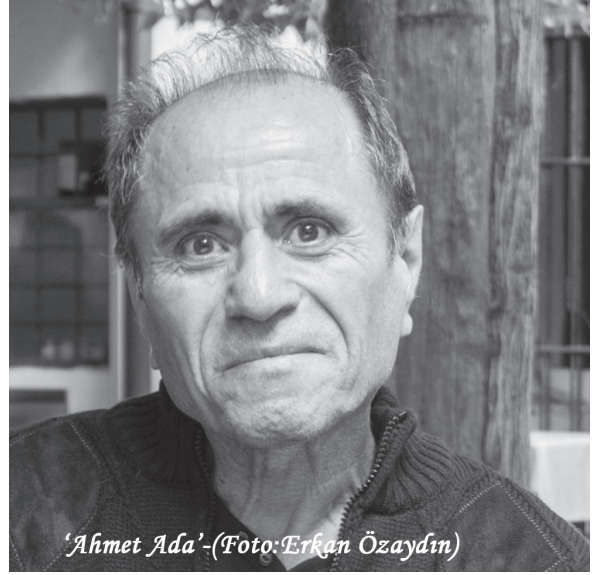
coğrafyaya ilişkin temaların ve imgelerin çoğalması ve yoğunlaşması söz konusudur. Ada'nın Mersin'den söz eden pek çok şiirinden seçtiğim bazılarını ele almaya çalışacağım

Ada'nın Gökyüzünün Fıskiyesi (2003) kitabında yer alan "Mersin I, II, III" şiirinde, çocukluğunun ve gençliğinin anılarıyla, bir akşam vakti, şehir ve deniz başta olmak üzere yaşadığı mekanları, yalnızlık ve hüznün duygularıyla şiire dönüştürür. Geçip giden yaşamın ve yaşama mekanlarının ardından bakarken, geriye yalnızca dizelerin kalacağını düşünür. Burada bellek olarak şiir söz konusudur. Geçmişin, yaşanılanların, kaybolup gidenlerin, bastırılan ve unutturulmaya çalışılan şeylerin saklanması, korunması ve geleceğe bir işaret, bir simge olarak taşınması anlamında şiir, bireyler ve toplumlar için anımsatıcı bir işlevi de içerir. Ada'nın bu ve başka şiirlerinde de şiirsel belleğin sesini duyabiliriz. Değişen, yitip giden şehirler, insanlar ve yaşantıları, şiirin belleğinde izlerini korumaya devam eder. Bu izlere bakarak geçmişe dokunmak ve geleceğe yönelik umut ve beklentileri hissetmek de mümkündür: "*Mersin...geldim işte çocukluğumun / göğüne, kaybolan sokaklarına, /o kadar.. şiirini yazıyorum/içimde kararmadan şarkılar(...) Mersin'de akşam..hüzünler / dağınık, belki kaldırımlarında/ölürüm artık..kırık bir dize kalır/ kalırsa sararmış bir kağıtta*"(Ada 2003: 182-183)

Denizin Uykusu Üstümde(2004) kitabındaki Kavafis'e ithaf edilen "Arayış" şiiri de, geçmişe yönelik bir arayışın ifadesidir. Çocukluk ve gençlik mekanlarının, o zamanlara ait yaşantıların arayışına odaklanan bu şiir, insanın peşini bırakmayan geçmişin izini, bugünün, içinde bulunduğumuz dönemin koşulları içinde sürer. Behçet Necatigil'in *Kareler Aklar*'ını da anımsatan değişik biçimiyle dikkati çeken "Arayış" şiirinin bu yapısı yalnızca poetik bir anlayışın değil aynı zamanda geçmişe yönelik arayışın çok değişik biçimlerde yapılacağını da bir işareti olarak okunabilir.

"Kente Derkenar" şiirinde Ada, sosyal değişim sürecinde Mersin'in şehir kimliğinin geçmişten bugüne geçirdiği başkalaşımı ve günümüzdeki durumunun yol açtığı mutsuzluğu işler. Geçmişte kalan şehir ile bugünkü şehir arasında yapılan karşılaştırmadan çıkan sonuç, şair için bir kaygı ve mutsuzluk nedenidir: "*Bazen sonbaharda iniyorum Mersin'e /Kent o iyi giysileri*

içinde /Gözlerimi kapatıp dinliyorum / Parklara uzanıp sonbahar senfonisini / Mersin, güzel kentim, n'oldu sana / Sana n'oldu can suyum / Bak burada bir şair çalışıyor / Mutsuzlukla ölçülüyor her dizesi / Üşüyor"(Ada 2004: 169)

Ada'nın bu şiirinde yalnızca Mersin'in tarihsel süreç içinde değişen kimliğine değil, aynı zamanda başka şehirlere ve onların edebiyatımıza yansımış imgelerine de gönderimde bulunduğu söyleyebiliriz. Burada İstanbul ve Erzincan akla gelmektedir. Ama şiirde kendini hissettiren duyarlık, şairin çarpık kentleşmeye duyduğu tepki ve modernleşme sürecine girmekle kimi güzelliklerin geri dönmek üzere kaybolmasıdır. Çarpık gelişen modern şehirlerin tini, Ahmet Ada' da olduğu gibi, şair için hem bir esin kaynağı hem de bir hüznü ve nostaljik bir duyarlık eşliğinde şiirsel sorgulamaların da başlangıç noktasıdır. Kapitalist sistemin yabancılaşmayı hızlandırması, insan ilişkilerini nesne ilişkilerine dönüştürmesi, Ada'ya göre, bireysel ve dilsel bir yapı kurmaya çalışan "şairin kendi doğa, tarih ve toplum bağınıtlarını, varoluş ve birey oluş hallerini aktaran şiirler"ine yol açar.(Ada 2004b: 188)

Ada'nın 2007 tarihli 'Yeni Kantolar' kitabında, daha önceki şiirlerindeki hüznü ve kırık duyarlığın yanı sıra Akdeniz kültürüne ilişkin bilincin daha sorgulayıcı ve yoğun biçimde kendini hissettirdiğini söyleyebiliriz. Bu kitapta Mersin'i oluşturan, var eden hemen her şeyin şiirde kendine yer bulduğunu görebiliriz. Bir bakıma Mersin ve Akdeniz'in şiirsel bir haritasını oluşturan şiirlerde, bu güney

şehrindeki insanın bugünkü varoluş koşullarını ele alırken şair, “Deniz kim bilir kaç bin yıldır oradaydı”, “Biz buraya ne zaman gelmiştik?” sorularını da ortaya koyarak, bir tarih bilincinin uyanışını da temsil eder. Ada için Mersin yalnızca dünyaya açılan bir kapı değil, aynı zamanda dünyanın kıyısı demektir. Kanto XII şiirinde bunu görebiliriz: *“Portakal ağaçlarının dansı döne döne/Toprağın üzerinde denizin yanı başında/Uçup gidiyor Zaman güneşin balçığında/Bastırıyor denizden yükselen buğu özgüvenimi/Ama derinliğini veriyor ruhuma/Bu yaz sabahı bakıyorum dünyanın kıyısından/Mersin İskenderiye Londra Paris/Uyanıyor varoşlarında Mağribi bulutlar”*(Ada 2007: 26)

Ada’nın şiirlerinde yalnızca yitirilmiş bir geçmişin ve geçmişteki şehrin özlemi ve hüznü duyurluğu değil, aynı zamanda günümüzde içinde yaşadığı şehrin gerçekliği de, kimi zaman yaşama sevincini de besleyen halleriyle karşımıza çıkar. Kanto XLVIII şiirinde, eski bir sokakta, yitirilmiş şeyleri yıllar boyunca arayan ve ruhu kanayan şair, kayıp çocukluğun ve kaybolan her şeyin artık gelmeyeceği bilinciyle, günlük yaşamın doğa ve insan gerçekliğine bakarak hayata tutunur, varoluşunu anlamlandırmaya çalışır: *“Bir kuş havalandırıyor su birikintilerinden/Denize doğru uçuyor,/Bakıyorum ardından hüznüm dağılıyor,/Güneş sünepe bir bulutu aralıyor./Yanımdaki masaya bir genç kız oturuyor,/On yedi on sekiz yaşlarında./‘Ne çıkar’ diyorum kendi kendime./ ‘Güneşli bir ikindi değil mi yaşlılık da?’*(Ada 2007: 62)

Sonuç:

Mersin ve Akdeniz coğrafyası ve kültürü, ancak bazı yönleriyle ele aldığımız şairlerimizin şiirlerine olduğu kadar daha başka pek çok sanat ve edebiyat eserine de konu olmaya devam etmektedir. Değirmeye çalıştığımız şiir örneklerinin de ortaya koyduğu gibi, Mersin hem doğal hem de insani ve kültürel boyutlarıyla şiirimizde yer edinmiştir. Elbette her şairin sanat anlayışı ve yaratıcılık özelliklerinin farklılıkları da söz konusudur. Ancak tümünde dikkati çeken ortak eğilimler ve özellikler de bulunmaktadır. Bunlar arasında, modernleşen ve sosyo-ekonomik değişme sürecinde dönüşümler geçiren Mersin’in koruması gereken değerlerine yapılan vurgu oldukça belirgindir. Şehirlerin eski ve yeninin, gelenekle modernliğin buluşma-kaynaşma ve insan için yeni yaşama mekanları oluşturma

konusundaki imkanlarının ancak belirli sosyal ve estetik değerler temelinde gerçekleşebileceğini söyleyebiliriz. Söz konusu değerleri hep canlı tutmaya ve unutturmamaya çalışan şiirler de, hiç şüphesiz insani olanın korunması ve sürdürülmesinde ve aynı zamanda insanların estetik bir şehir bilinci ve duyarlılığı kazanması bakımında da vazgeçilmez bir önem taşımaktadır. Mersin’in gerçekliğini inşa etme, onarma ve geliştirme yönünde şiirsel imgelemiden öğrenilecek pek çok şeyin bulunduğunu unutmamak gerekir. Bu noktada Mersin’in şiirini kaleme alan şairlerimizin adlarını ve eserlerini yaştamak da, onlara en güzel ve anlamlı bir teşekkür ve saygı ifadesi olacaktır diye düşünüyorum.

Kaynaklar:

Ada, Ahmet. (2003), Gökyüzünün Fısıkiyesi, Mersin : Isık Yayınları.

Ada, Ahmet. (2004), Denizin Uykusu Üstümde, Mersin : Isık Yayınları.

Ada, Ahmet. (2004-b), Şiir Okuma Durakları, Mersin : Isık Yayınları.

Ada, Ahmet. (2007), Yeni Kantolar, İstanbul : Şiirden Yayınları.

Bulut, Abdülkadir.(1981), Acılar Yurdumdur, İstanbul: Yazko Yayınları.

İnce, Özdemir.(1979) Rüzgâra Yazılıdır, İstanbul : Cem Yayınevi.

İnce, Özdemir (1981), Elmanın Tarihi, İstanbul: Cem Yayınevi.

Williams, Raymond, (1992), “Metropol Algıları ve Modernizmin Doğuşu”, Çev. Taciser Belge, Birikim, Sayı: 35, Yıl: 1992, ss 19-24.

ZEYNEP GÜLEVİZ

YÜREĞİN HÜZNÜ

bugün hüzün yüklü yüreğim
özlemle harmanlanmış bütün duygularım
İçim içime sığmıyor - beni anlamıyor duygularım

nasıl bir kördüğüm bu
oysa sevgi ile yoğrulmuş hamurum
doğa yanına çağırıyor beni
gel diyor,
senin dermanın bende
ne içerde ne dışarıda mutlu oluyorum
bir eksiğim var belli ama bulamıyorum
özlediğim çok şey değil aslında,
bütün sevdiklerim
çok uzak değiller bana
şurada, tam yüreğimin içindeler
ama, niye hasretim bu kadar büyük
konuşmalar duyarım
gülümseseler hissederim - yüreğim hemencecik yumuşar
bütün öfkem diner - sakinleşir dalgalarım

çılgın ruhluym bazen
kırarım beni çok sevenleri
beni anlamadılar diye
anlayamazlar, çünkü ben de anlamıyorum bazen kendimi

canlarım, her şeylerim
siz o kadar büyük bir nehirsiniz ki
sizin sevginizle boğulmak isterim
benim bir eksiğim var,
sadece sevmek ve sevilmek
bu çok küçük bir şey gibi görünebilir, ama
o kadar büyük ki içime sığmıyor
çünkü ben dünyadaki bütün güzellikleri seviyorum

AHMET ERHAN ACISINI AKDENİZ GÜNEŞİNDEN BİRİKTİRMİŞ ZAKKUM ÇİÇEĞİ

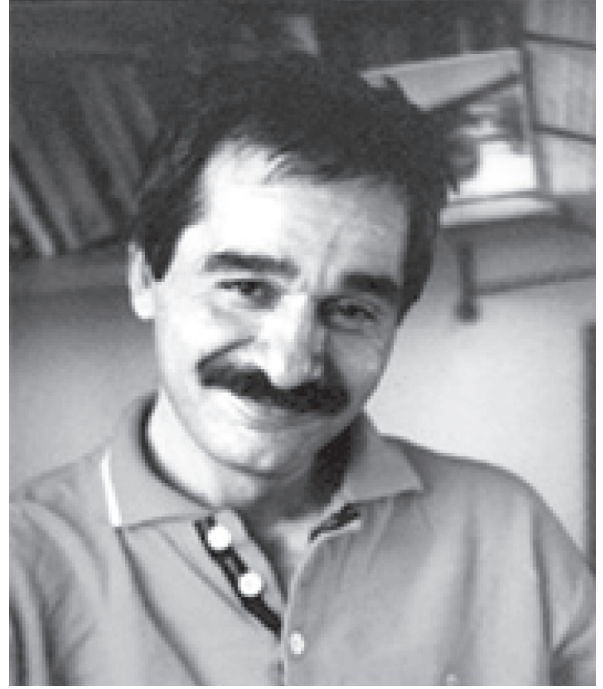
SALİH BOLAT

Ahmet Erhan'la sanırım 1978'de, Ankara'da, Zafer Çarşısı'ndaki Doğu Çay Evi'nde tanıştık. Daha sonra, aynı yerde Adnan Azar'la da tanışacağımız gibi. (Aslında Ahmet'le 1974-75 yıllarında Adana Erkek Lisesi'nin bahçesinin sol köşesindeki alanda futbol oynarken çok sık karşılaşmışız. Ama o çocukların "biz" olduğunu birkaç yıl sonra öğrenecektik.) Çünkü bu çay evi, kafanızda canlandığı gibi bir "ev" değil, ayakta çay içilen bir çay ocağıydı.

Ahmet, Gazi Üniversitesi'nin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenciydi. Ben de aynı üniversitenin Sosyal Politika Bölümü'nde öğrenciydim. Bir gün yine çaylarımızı yudumlarken, Ahmet'le derslerimizi, okula gitmenin zorluklarını falan konuşuyorduk. O yıllarda, öykü yazarı Ali İhsan Mıhçı da Gazi Üniversitesi'nde Ahmet'in hocasıymış. Ahmet 1981'de "Alacakaranlıktaki Ülke" adlı ilk kitabıyla Behçet Necatigil Ödülü'nü alıp, çok genç yaşta kendinden söz ettirince, Ali İhsan Mıhçı sanırım kıskanmış (ah şu öğretmenler!) ve Ahmet'i o dersten bırakmış.

Ali İhsan Mıhçı ile o yıllardaki Ankara entelejansiyasının devam ettiği "minik" Toplum Kitabevi'nden iyi tanışırdık. Bir gün ona Ahmet'ten söz ettim ve onun iyi bir şair olduğunu, sınıfta kalmayı hak etmediğini falan söyledim. Hiç unutmam, "hak ettiği not neyse, onu alıyor" demişti.

Bu dersten bilmem ama Ahmet gerçekten de hayatta hak ettiği not neyse, onu aldı. Okur nezdinde şiirlerinden yüz üzerinden yüz aldı. (...) Duyarlılık, içtenlik, arkadaşlık olarak doksan aldı. Yurtseverlik konusunda yüz aldı. Kendini koruma, sağlığına

Ahmet Erhan (Salih Bolat arşivi)

dikkat etme konusunda bence sıfıra yakın aldı.

Bazı arkadaşlar onu Türk edebiyatının Baudelaire'ine, Rimbaud'suna benzetiyor. Yanlış. Çünkü Ahmet Erhan'ın acısı onlarınki gibi bireysel bunalım kaynaklı değildi. Ahmet içinde yaşadığı somut gerçeklikten kaynaklanan bir acı çekiyordu. Örneğin, 12 Eylül faşizmini yaşamıştı. En yakın ortak arkadaşlarımız Behçet Aysan'ın ve Metin Altıok'un Sivas'ta katledilmelerinden sonra, "Sivas'tan sonra şiir yazılmaz" demişti.

Sanırım 1990'ın başlarında eşinden ayrıldı. İki yıl sonra da ben ayrıldım. Ankara'nın Küçükesat semtinde bir evin bahçe katını kiralamıştım. Ahmet de bir sokak ötede bir evin bahçe katında oturuyordu. Komşu olmuştuk. Birkaç

yıl burada yaşadık. Ama bu süre içerisinde, belki iki-üç kez birbirimizin evine konuk olduk.

Ben Ahmet'in darmadağın bir evde, kendinden kopup gitmiş, kendini kanatan yaşamına tanıklık etmek istemiyordum çünkü bu görüntü beni çok yaralıyordu. İtiraf etmem gerekirse, arkadaşlık adına, eline bir büyük rakı alıp, akşamları Ahmet'in evine gelen mutsuz evli erkeklere çok kıızıyordum. Onun alkol ile büyük sorunu olduğunu, sağlığını yitirdiğini bildikleri halde, bunu yapıyorlardı.

Neyse... Ankara yıllarımızdan sonra, iki yıl arayla İstanbul'a taşındık. En son, Ahmet Silivri'de yaşıyordu. Kendine bir aile kurmuştu. Hatta nikah töreninde buluşmuş, Dersaadet Bar'da yeni evliliğini kutlamıştık. Ben şarkı söylemiştim.

Foto: Ahmet Erhan, Cumhuriyet'te bir imza günü duyurusu, Ank.Üniv.İletişim Fakültesi'nde bir panel; Ahmet Telli, ben, Sina Akyol ve Ahmet Erhan

Ölümünden birkaç ay önce telefonla aradım, kendini ziyaret etmek istediğimi söyledim. "Gelme" dedi. Biraz bozulmuştum. Bazı ortak arkadaşlarımızla üzüntümü paylaştığımda, "onu o durumda görmeni istememiştir" dediler. Çünkü kimseyle görüşmüyormuş. Ölüm haberini aldığımda yurt dışındaydım. Ankara'daki evinin duvarında, genç yaşta yaşamını yitiren James Dean'ın posterı vardı. Onu çok severdi. Sanki bir an önce onunla buluşmak için her şeyi yaptı. İçinde hep bir ölümü, bir kahroluşu, bir kanamayı gezdirdi. Ahmet Erhan: Acısını Akdeniz güneşinden biriktirmiş zakkum çiçeği!

AHMET ERHAN

YAŞAMA SEVİNCİ

Bütün güzel kadınlarını bu dünyanın
Sevdim, diyebildiğim zaman
Bütün kentlerini gezdim, denizlerine girdim
Ve artık bir tek taş kalmadı tanımadığım,
bir tek yüz, bir tek yer adı
Söylenecek bütün sözleri dinledim ve
söyledim
bütün söyleyeceklerimi
Acının bütün uçurumlarına indim ve çıktım
sevincin bütün dağlarına
Bütün çiçekleri kokladım ve kopardım
bütün meyveleri dallarından
İsmarladığım yağmur, savrulmadığım yel
kalmadı...
Bütün haklı kavgalarında dünyanın
dövüştüm, diyebildiğim zaman
Okudum bütün kitapları, bütün şiirleri yazdım
Ve topladım bütün dillerin en güzel sözlerini,
sıraladım tek bir sözlükte
Bütün mayınları, bütün dikenli telleri
ayıkladım sınırlardan
Ve bir tek zorba çıkmadı önüme.
Bu dünyada acı çeken tek bir insan yoktur,
diyebildiğim zaman
İşte o zaman ölebilirim.
Toprağımda bir çığlık olur da büyür
yaşama sevincim...

(Salih Bolat 13 Şubat 2022'de korona nedeniyle, 66 yaşında aramızdan ayrıldı. Bu yazı, şiir ve fotoğrafları, hepimizi üzen kaybından üç yıl önce; yılın aynı gününde; 13 Şubat 2019'da paylaşmıştı. E.Ö.)

PANJURLU BİR EV BAHÇESİNDE DE BADEM AĞACI

MUSTAFA B. YALÇINER

“Hırkanı alayım mı?” diyor ömür yoldaşım.
“Yok, canım. Ne gereği var, hırkayı başıma mı çekeceğim?” yanıtını veriyorum.
“Nükte yapmanın zamanı mı şimdi? Gülnar soğuk olmaz mı demek istedim.”
“Olmaz, hayatım. Sıcak insanların yanı soğuk olur mu hiç? Dostlarımızla, kardeşlerimizle, canlarımızla buluşacağız.”

Elimizde torbalar. Birinde seradan yeni toplanmış salatalık, diğerinde sivri biber, bir başkasındaysa sapsarı kocaman limonlar. Koyuyoruz hepsini arabamızın yüklüğüne. Çıkıyoruz yola. Günbatısı rüzgârı olanca gücüyle iteliyor aracımızı.

Göz açıp kapamadan Sele Yokuşu’ndayız. Çekiyorum arabayı yolun sağına. İniyoruz. Ellerimizde birer naylon torbayla, başlıyoruz kaparilerin mor sürgün uçlarını koparmaya. Turşu yapmasını öğreteceğiz dostlarımıza. Yeterince topladıktan sonra yeniden düşüyoruz yola. Tırmanışa geçiyoruz. Azganlar, yerini borcak ve çobançıralarına bırakmış. Sarı ve yeşil cümbüşü var doğada. Ne koku o öyle! Dayanamıyorum. Duruyorum. Ölümsüzleştiriyorum, borcak ormanını. Koparıyorum irice bir dalını sarı gelinin, veriyorum can yoldaşıma. “Saadet sever bunu,” diyor o da.

Meşeler gövermiş. Her yer yemyeşil. Diz boyu ot. Yağmur da bol olmuştu bu yıl. Anadolu Orkidesi’ni andıran baklagillerden bir bitkinin çiçeği el sallıyor, “Beni de al,” dercesine. Durup onu da alıyorum. Aşağıda Menekşe Deresi’nde zakkumlar açmış, beyaz, pembe... Kekik kokusu geliyor, buram buram. Durup iniyorum ve kekik yoluyorum, Ali sever, diye. Mis gibi kokuyor Toroslar. Az ileride yabanıl erguvanlar, boncuk boncuk. Onlardan da

koparıyorum bir dal. Mis gibi kokuyor arabanın içi. Bir ara Metin Demirtaş biniyor sanki aracımıza:

“ Arkadaşlarla
Abdülkadir ’i anıyorduk ki
Birden ortalığı
Kekik ve nane kokusu sardı
Yahu arkadaşlar
Hele bir bakın
Şiirleriyle sokaktan Abdülkadir geçiyor
olmasın?.. ”

Gülnar yazılı tabela geride kaldı. Mutluyuz. Kent girişinde bir süre ilerliyoruz. Ali F. Bilir’in, eşine yıllar önce söz verdiği ancak sözünü birkaç yıl sonra yerine getirebildiği evin önünde duruyoruz. Panjurlu bir ev, bahçesinde de badem ağacı. İniyoruz. Rakım yaklaşık bin metre. Hava serin. Hırkamı geçiriyorum sırtıma. Eşimin o güzel yüzünde mutlu bir tebessüm. Torbalar elimizde, basıyoruz zile. Kapı açılıyor. Sıcak, içten bir ses, “Hoş geldiniz dostlar,” diyor. Saadet bu. Hanım arkamda. Ahmet Haşim de sanki orada:

“Ağır, ağır çıkacaksın bu merdivenlerden,
Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak...”

Can cana sarılıyoruz. “Bilseydim, pazara gitmezdik,” diyor Saadet. Elimdeki torbadan bir karınca ağıyor koluma. Mutfağa geçiyoruz. Kapariyi sever bu yaratıklar, oradan gelmiştir diyorum ve başlıyoruz bitkinin dikenlerini ayıklamaya. Ali, ekmek almaya gitmiş, çok geçmeden geliyor. Sarılıyoruz. O da katılıyor bize. Bu arada da kapari turşunun nasıl yapılacağını anlatıyoruz. Salondayız şimdi. Konuklar da gelip katılıyor sohbetimize. Baş konuşumuz

Mustafa Yalçiner ve Canan Yalçiner (Fotoğraf: Ali F. Bilir)

Abdülkadir Bulut. Federico Garcia Lorca ile Cemal Süreyya da aramızda. Konu konuyu açıyor. Konuşuyor da konuşuyoruz. Kimler girmiyor ki sohbetimize! Saymakla bitmez. Yöreselden evrensele koşuyoruz. Uçuyoruz sevinçten, mutluluktan. Telefonlar susmuyor. Metin Demirtaş konuk oluyor. Vecihi Timuroğlu'nu arıyoruz, evde yok...

Nefis bir sofa! Neler yok ki! Saadet döktürmüş yine. Yöresel yemekler. Ali de nar kırmızısı bir şarap açıyor. Bir süre sonra, hem can dostum hem de bir numaralı düşmanım sigara beni balkona çağırıyor. Çıkıyorum. Az sonra elinde bardağıyla Ali geliyor. Ben tuttutururken, gidip benim bardağımı alıp geliyor. Şeref, dostluğa, kardeşliğe diyoruz.

Söz dönüp dolaşıyor son yazdığım, "Babamın Selamı Var," adlı öyküye geliyor. "O öyküdeki çocukta bir nebze kendimi buldum," diyor, Ali. "Oedipus kompleksi ve bilinmeyenler..." Başlıyor anlatmaya: Silifke'ye

göçleri. Babasının orada işçi olarak çalışması ve sonra hastalanması. İlaç almak için ev eşyalarının satılması. İyileşince orayı tek başına terk edip köyüne dönmesi. Annesinin çilesi. Yaz gelince babasının yanına dönmeleri. Okullar açılınca, gitmek zorunda kalışları...

"Kahveler hazır," diye sesleniyor, Saadet. Dönüyoruz salona. Koyu bir sohbet. Zaman kanat takmış sanki! Saat yirmi bire geliyor. Televizyon açılıyor. TRT 1. Program: "Türkiye Liseler Arası Müzik Yarışması." Mersin Nevit Kodallı Güzel Sanatlar Lisesi'nin solist öğrencisi Gülnarlı Berna Melek İpek. Dinliyoruz. Çok güzel bir ses. Eller telefona. İleti yolluyoruz. Kızımız birinci oluyor bu hafta. Eller çarpışıyor havada...

Saate bakıyorum. Aman Tanrım, gece yarısı! Sıcak yerden çıkınca dışarısoğuk oluyor. En kısa zamanda görüşmek dileğiyle sarılıyoruz birbirimize. Ardından eller sallanıyor. Düşüyoruz dönüş yoluna...

Balıkçı barınağında deniz kıpırtısızdı. Sandalların, gırgır teknelerinin renkleri suda çizgilerle dalgalanıyordu. Mehmet Ali'nin tuvallerine yansıttığı kırmızılar, maviler, cehriler yansıyor. Caddelerdeki manolya ağaçların yeşili, çiçeklerinin parlaltı veren beyazı, gidişinin ardından Mersin sokaklarına dağılmıştı. Sanki Soğuksu Deresi gibi Balıkçı Barınağı'na akmıştı. Hava yapış yapış sıcaktı. Yalnızca renkler değil, şehre asıl biçimini veren sesleri izleyerek Yoğurt Pazarı'nı geçtim. Mehmet Ali, her cumartesi Sanat Kulübü'nün bahçesinde arkadaşlarıyla buluşurlar, köşedeki büyük yuvarlak masa çevresinde oturdurlardı. Haksızlıklara, zulme karşı olduklarından kendilerine 'Cumartesi Babaları' diyorlardı.

Sanat, deniz ve tekneler üzerine konuşurlarken çoktan unutulmuş bir şiir masaya dökülüyordu. Saatler ilerleyince asıl meseleye geliniyor, kadınlar her oturumun olmazsa olmaz konusu oluyordu.

Oraya ulaştığımda masada eksikler vardı; Kaleci Aydın uzun süredir yoktu. Geçtiğimiz yıllarda Güneş Hoca ve Armağan da gitmişti. Mehmet Ali de yirmi otuz yıl erken ayrılmıştı. Kalanların yüzünden düşen bin parçaydı.

Piri Reis Mahallesi'nde, apartmanın ziline çalıp biraz bekledim. Yukarıdan otomatige basıldı. Demir kapı aralandı. Bir kat çıktım. Her zamanki gibi atölyesinin kapısı açıktı. Duvarları tablolarla doluydu. "Merhaba" diye seslendim. İçerisi terebentin, haşhaş yağı, yeni demlenmiş çay kokuyordu. Çay koymaya gitmiştir, diye düşündüm. Mutfakta yoktu. Salona geçtim. Şövalenin başında çalışıyor bulacağımdan emindim ama orada değildi. Paletinde boyalar kurumamış, tuvali henüz ıslaktı. Çalıştığı kompozisyonda, karanlık dalgalı bir denizde, üç yelkenli limana girmeye çalışıyordu. Yakın günlerde arkadaşı, ortadaki her beyaz yelkenlinin kaptanın kendisi olduğunu belirtmişti. Az önce yarım bırakıp kalkılmış gibiydi. Şimdi gelir diye oturdum. Oyalanmak için Sanat

Kulübü dergilerini karıştırdım. Gelmeyince sergilerde satılmayan işlerini, heykellerini sakladığı arka odaya; deposuna gittim. Yatak odasının kapısı da açıktı. Gardırobun kapağına, kapıların yüzlerine resmettiği nü'ler gülümsetti beni yine. Ortalarda yoktu.

Salona döndüğümde şövaledeki tuvale yaklaştım. Dalga sesleri uğulduyordu. Denizin bana doğru aktığını fark ettim. Ayakkabılarımdan giren suyla ıslandığını duyumsadım. Su hızla bileklerimi geçti, dizlerime yükseldi. Bastığım taş yosun tutmuştu, kayıp denize düştüm. Elbisem balon gibi şişmişti, hareketlerimi kısıtlıyordu, yüzmeye çabaladım. Akıntıyla birden açığa sürüklendim. Tuzlu su yutmaya başladığımda yelkeni beyaz tekne beni fark etmiş olmalı, yanıma yaklaşmıştı. Beyaz sakallı kaptanı tanıdım. Elimi kaldırarak yardım istedim. Halata bağlı bir can simidi fırlattı. Yakalayıp kollarımdan geçirdim. Güçlkle merdivenden küpeşteye tırmandım, belimden yakalayıp tekneye çekerken üzerimden sular akıyordu. Bir süre kıpırdamadan öylece yatıttım. Boğazımı kavuran iyot kokulu tuzu, öksürükle birlikte yuttuğum suları kusuyordum.

Beyaz sakallı Mehmet Ali'ydi. Başucuma çömelmiş bir elinde battaniye, diğerinde kanyak kadehi, kendime gelmemi bekliyordu. Görmeye alışkın olduğum, yüzündeki sevdiğim alaycı ifadeyle gülerek "Geçmiş olsun" dedi. Tekne dalgayla eğilip doğruldukça başım fena dönüyordu. Bir an dümene gidiyor, dümeni kilitliyor, yelkenlere koşuyor, rüzgâra göre yeniden düzenliyordu. "Çanakkale'ye gelmek nerden aklına geldi" diye sordu. "Neler çalıştığını merak etmiştim," dedim.

"Songünlerde unutulmak dışında bir şey yapmadım," dedi. "Bir de hastalanıp yoklara karışıyorum." "Haklısın," dedim "En iyisi yelken açıp, o ada senin bu ada benim, kaybolmak."

Güvertede titriyordum, battaniyeye sarılıp oturmuştum.

Başaltındaki kapının açıldığını duydum. Merdivende beyaz giysileriyle güneş yanığı genç bir kadın belirdi. Uzun siyah saçları karanlıkta parlıyordu. Gözlerini bana dikti. Nereden çıktığımı merak etmişti. Ayakkabılarımdan süzülen suyu, sarındığım battaniyeyi görünce kazazede olduğumu anladı sanırım. Kaptan'a Fransızca bir şeyler söyledi. Kaptan bıyık altından güldü. Aralarında geçen konuşmayı dilimize çevirdi; "Kim bu salak diye sordu. Tanımıyorum...bir kazazede işte... karanlıkta denize düşmüş...neyse sağ salim kurtuldu... limana döndüğümüzde bırakırız, dedim."

Kaptan beni boş bir kamaraya yerleştirdi, getirdiklerini giymemi söyledi. Kanyağın etkisiyle ısınmışım, biraz çakır keyiftim. Bir saat sonra kampana çaldı. Kaptan yemek için beklediklerini bildiriyordu. Sabah avladığı balıklarla ziyafet sofrası hazırlamıştı. Rüzgâr durmuş, deniz dolunayla yakamozlanmıştı. Başında ultramarin mavi kasketi, üzerinde keten gömleği, beyaz pantolonu ile tam bir kaptan olmuştu. Dilinde eski bir şarkı, rakı kadehlerini dolduruyordu. Kadının tanınmış bir yazar olduğunu söyledi. Kaptanın yazdığı bir şiiri beğenince arkadaş olmuşlar. Tekneyle dolaşmaya çıkmışlar. Önce Çeşme'ye oradan Bodrum'a gideceklermiş. Son limanları Datça olacakmış. Kaptan çarşıdan kumanya için alış veriş yaparken kadın da otelinden eşyalarını teknedeki kamarasına taşımış. "Hangi şiir" diye sordum. Ezberden okumaya başladı;

CONCRET 5

'Mukbil Moralıoğlu'nun Anısına'

*Çocukluğun sazlı bahçeleri
Çukurunda suları bir kuytu havuzun
Gelgitler ve taşlık gemisi okyanusların
Her gün yeniden keşfedilen tavanarası
Ve üç pula küskünlükler*

*Amcası, babası kırmızı balık
tüy bitmemiş suratların
kuytusunda koca şehrin
bir havuz okyanusta
unutmaya çalıştığımız unutulmuşluklar
sevinçler, hüznünler, ıslak bahçelerinde
sonbaharın
dokuma tezgahlarının tükettiği ipliklerde
tükenen ömür
bir kuytu bahçesinde günlük itiş kakışların
ne garip ömür boyu ölümü avuçlarda taşımak
ve bir gün gelince beklemek taşmasını*

*kırmızı balık ölüyor götürerek sonsuza
sayısız günceyi
her kırmızı balık gibi
maskesin*

Şiiri okumayı bitirince "Yalnız kadında anlayamadığım garip bir tedirginlik var, bir şey saklıyor ama henüz bulamadım, adını şuraya not etmiştim, bir araştır bakalım" dedi.

Kamaradaki bilgisayarda tarayınca aranan biri olduğunu anladım. Ürpermişim. Yukarı çıktığımda endişeli bir yüzle kaptana durumu fısıldadım. Gürültülü bir kahkaha attı. "Yok canım," dedi. Kadın konuşmalarımızı dikkatle izliyor, mimiklerimizden ne olup bittiğini anlamaya çalışıyordu. Endişelenmişti. Tabağına yiyecek doldurdu. Kamarasına gittiğini söyleyip ortadan kayboldu.

Yakınından geçtiğimiz bir adanın deniz feneri aralıklı çakıyordu. Kaptan çakma sayısını ve aralıklarından hangi fener olduğunu bulmaya çalışıyordu. Kıydan uzak bir şilep düdüğü çalarak Çanakkale Boğazı'na doğru yakınıımızdan geçti. Yamaçlardaki "Dur Yolcu" uyarısını izledikten sonra sakın bir koyda demirledik. Mehmet Ali, kadının Ukraynalı birini aradığını, ona ulaştırmak üzere önemli bir emaneti olduğunu söyledi. "Tehlikeli olmasın?" dedim. "Mümkün değil" dedi, bıyık altından gülümsedi. "Bu kadar güzel bir kadını tehlikeye atmazlar."

Kadın tekrar merdivende görüldüğünde kaptanla şişeyi yarılamıştık. Ona da bir kadeh doldurduk. Masaya oturdu. Gözleri ufuk-taydı, ağlıyordu. Kaptan neden ağladığını sordu. Yanıtlamadı. Bir derdi olduğu belliydi.

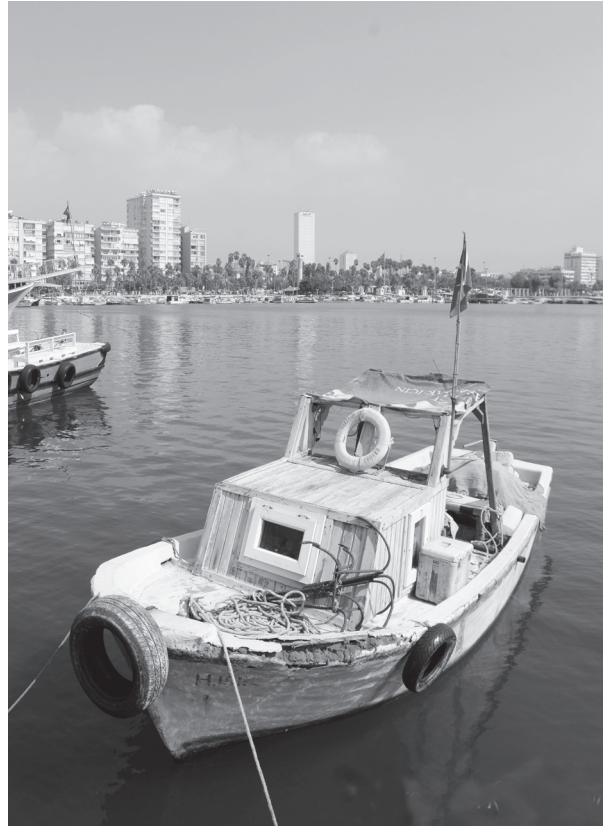
Mehtap başımızı döndürmeye başlamıştı. Rüzgâr kesilince hava ısınmıştı. Mayolarımızın üzerini çıkarıp kaptanla denize atladık. Kadın kısa bir çekingenliğin ardından peşimizden geldi. Denize atlarken çıplaktı. “Ay ışığında tıpkı Afrodit gibi” dedi Kaptan. Soğuk suda kısa sürede kendimize geldik. Güverteden gelen çocuk ağlamasıyla şaşkına döndük. Üç dört yaşlarında sarışın bir kız çocuğu küpeştenin gerisinde kadına bakıp ağlıyordu. Uykudan yeni uyanmıştı. Kadın annesi ya da yakını olmalıydı. Hızla tekneye çıktık. Kadın çocuğu sakinleştirdi, kayboldular.

“Çocuktan haberim yoktu,” dedi Kaptan. “Ben alışveriş yaparken kamaraya yerleştirmiş olmalı”. Ağlayan çocuklar sevimsiz olurlar ama bu hem sevimli hem de endişeliydi. Uyanınca korkmuş, kadını aramaya çıkmıştı.

Kamaralarımızda hazırlanıp güvertedeki masada buluştuk. Kadın bizden önce gelmişti. Çocuk kucağında, battaniye sarılmış, uyuyordu. Nefes almadan anlatmaya başladı. Ukraynalıymış, Kardeşinin kocası önemli mevkideki bir Rus’muş. Hem Ukraynalılar hem Ruslar çocuğun peşindeymiş. Savaş çıkıp ülkeden kaçarken kız kardeşiyle birbirlerini kaybetmişler. Endişesini anlamıştık. Kaptan burada güvende olduğunu, savaş bitinceye kadar kalabileceğini söyledi. Kadının bir anda gözleri parladı, yüzü gülmeye başladı. Gece kanyanın bitişiyle sona erdi. Kamarama çekildim. Ay görünmez olmuş, ortalık kararmıştı. Serenin ucundaki kırmızı uyarı ışığı denizi aydınlatıyor, lombozdan içeriye kızılık yansıyor. Derin bir uykuya daldım.

Gecenin en derininde güverteden gelen gürültüyle uyandım. Kaptanın küfürle bağırıldığını duydum. Yukarı, güverteye fırladım. Kaptan yerde yatıyordu. Bir motor hızla uzaklaşıp gecenin içinde kayboldu. Maskeli dört kişi kadını ve çocuğu kaçırmıştı.

Tekne demir tarıyor, akıntıyla sürükleniyor-duk. Hızla sancak tarafına yatmaya başladık. Motordakiler kaçarken teknenin gövdesinde derin bir yara açmışlardı. Deniz hızla tekneye doluyordu. Ana yelken iskotası çözüldü, bumba serenin ekseninde hızla döndü, önüne ne gelirse çarptı, can yeleklerimizi alamadan kendimizi denizde bulduk. Tekneden yüze-rek uzaklaştık. Bulutların arasından yeniden dolunay görünmüştü. Kaptan üç beş metre ilerimde, beyaz yelkenli teknesinin batışını izliyordu, on dakika içinde denizin yüzü kı-zardı. Direk dönerken kaptanın kafasına arkadan çarpmıştı. Suya gömülüp kayboldu.

Mersin -Foto:Erkan Özaydın

İÇ ÇAMAŞIRI

ORHAN ÖZDEMİR

İlk eşim güzel bir kadındı. Gülümseyen gözleri ve hiçbir zaman dozunu kaçırmadığı ses tonuyla beni her zaman etkilerdi. Ben de böyle bir eşim olmasından kıvanç duyardım. Sırası geldiğinde Tanrı herkese Meral gibi bir eş bağışlasın demekten kendimi alamaz, arkadaşlarımla kadın erkek eşitliğiyle ilgili tartışmalarına da gülüp geçerdim.

Yirmi beş yıl huzurlu bir evlilik için az bir zaman değildi. Düşünüyorum da ikimiz de incitmedik birbirimizi. Ama bir şeye karşı çıkılacaksa da o, en güzel sözcüklerle süsleyerek karşı çıkardı. Güzel söz, karşı çıkmanın sert kabuklarını kırar, asla olumsuzlanmayacak bir isteğe dönüştürürdü. Bu yüzden de ruhumda taşıdığım kavgacı kimliğimden uzaklaşıp, etliye sütlüye karışmayan yumuşacık biri olup çıkardım.

Açıkçası sürekli huzura boğulmuş kimliğimden de her zaman hoşnut olmazdım. Kendimi cinsel organı iptal edilmiş kedilere benzettiğim olurdu. Aşk yok, kavga yok, heyecan da yoktu. Ne yapayım, yapay bir huzursuzluk yaratacak değildim ya, artık altmış yaşımdan sonra bu yaşamı böyle sürdürmekten başka bir yol düşünemiyordum. Böyle bir arayışı, eşime ihanet olacakmış gibi algılıyordum. Sözün kısası eskisi gibi huzurlu huzurlu yaşamaya sürdürmeliydim.

Bizim bu huzurlu aile yaşamımızdan yakın komşularımızın şikâyetçi olmasına bir anlam veremezdim. “Siz ne biçim insansınız, bir ‘çıt’ sesi bile çıkmıyor evinizden. Siz hiç kavga yapmıyor musunuz?” diyen komşularımıza bir yanıt vermek kolay olmuyordu. Rahatsızlıklarını o kadar rahat bir biçimde dile getiriyorlardı ki, neredeyse ‘eh bu akşam sizin gül hatırlarınız için eşimle kavga yapmayı göze alabilirim’ biçiminde bir karşılık vermek geçiyordu

içimden. Ne var ki komşularımızı da kırmak istemediğimden mi ne, eveleme gevelemeyle kapatıyordum konuyu. Huzurlu olmaktan rahatsız olanlara başka ne yapılabilirdi ki...

Dedim ya, Meral sakın bir kadındı. Ben de oldubitti gerginlikten hoşlanmazdım. Arada bir karşı çıktığım konular olurdu elbet. Rahmetlinin gündeminden düşmeyen Avrupa hayranlığı, tartıştığımız konulardan biriydi. Ona göre Avrupa’da her şey düzgün, her şey mükemmelmış. Bizim ülkemizin değerbilmezliğinden bıktığını söyleyip duruyordu ikide bir. Ben de özenle seçtiğim cümlelerle ülkemizin güzelliklerini anlatmaya çalışıyordum. Açıkçası bu yaşta Meral’in Avrupa sevdası yüzünden gidip de Avrupalarda ayak sürüyemezdim. Adana Avrupa’nın neresinden daha kötüydü Tanrı aşkına... Hava dersin hava, kebab dersin kebab, yayla dersin yayla, rakı dersin rakı, daha ne oldu...

Eh, bu kadar düzeyli bir tartışmanın adına huzursuzluk denemezdi zaten. Her evde az çok olması gereken tartışmalardı bunlar. Aslında bizim ailenin huzurlu oluşunu Meral’e borçluydum. Evin tüm düzeninden o sorumluydu. Alışveriş, çamaşır ve bulaşık yıkama, çocukların bakım ve eğitimi; bir de bir eğitim kurumunda yürüttüğü öğretmenlik mesleği... Ne zaman geriye dönüp baksam, şimdiye kadar iç çamaşırları da dâhil bir kerecik olsun giyecek almamıştım kendime. Şimdi anımsayamadıklarımı da eklediğimde kendimi evde gereksiz biriymiş gibi duyumsadığım oluyordu. Oturup onun yaptıklarını izlerken, bütün bu işleri aksatmadan nasıl yürüttüğüne şaşırıp kalıyordum. Yaptıklarının karşılığı değildi, ama arada bir elimde çiçeklerle eve döndüğümde mutlu oluyordu. Daha fazla bir şey de yapamıyordum onun için.

Meral'in Avrupa hayranlığının zirve yaptığı günlerde Almanyadan bir davetiye mektubu almıştım. Göç konulu bir toplantıya katılmak üzere iki haftalığına Düsseldorf kentine davet ediliyordum. Günü geldiğinde Atatürk Hava Limanından doğruca Düsseldorf'a uçmuştum. Meral olmadan yaptığım ilk yolculuktu bu. Yolculuk süresince yine de onu bir kez olsun aklımdan çıkarmamıştım

Düsseldorf'a gelişimin üçüncü günüydü. Başka bir ülkeye gelmiş olmanın sarhoşluğunu atamamıştım henüz. Sokakta karşılaştığım her şey sanki ilk kez görüyormuşum gibi iliğimi çekiyordu. Çevremdeki her şeye dikkatli gözlerle bakarak ilerlerken telefonum çaldı. Baktım, Meral'di arayan. Açtım: "Aloo, Fıratcığım!" Hâl hatır sorup iyi dileklerde bulunduktan sonra, benden bir ricasının olduğunu, isteğini kâğıt kalem alıp yazmamı söyledi. Bir kâğıt çıkarıp not ettim isteğini. İsteddiği şimdi adını anımsamadığım bir Avrupa markası, M&A marka bir iç çamaşırıydı

Rahmetlinin bu isteğine karşı çıkmam olanaksızdı. Benden, üstelik de Avrupadayken kendisine bir şey almamı istiyordu. Telefon konuşması bittikten sonra ne yalan söyleyeyim "İşte şimdi hapı yuttum!" diye geçirmiştim içimden. Ne yapacaktım şimdi? Giysilerle ilgili hiç ölçü bilmiyordum. Kendi çamaşırlarımı da her zaman kendisi alıyordu. O anda bana verilebilecek en ağır siparişin altından nasıl kalkacağımı düşünüyordum. Sokakta yürürken, parkta otururken, vitrinlerin önünden geçerken hep Meral'in siparişi vardı aklımda. İşin içinden nasıl çıkacağıma karar veremiyordum. Bir yol bulabilirim belki umuduyla siparişi, Düsseldorf'taki büyük alışveriş merkezine gidinceye kadar erteledim

Dönmemeye iki gün kala ilk işim alışveriş merkezine gitmek oldu. Kadın iç çamaşırlarıyla ilgili neyi, nerede, nasıl bulacağım konusunda da bir fikrim yoktu. Biraz ileride çevresinde kadınların kümелendiği bir iç çamaşırı sepeti vardı. Ben de oraya yöneldim ve gidip pos bıyıklı, çatık kaşlı ve orta boylu bir Türk

olarak en az altı yedi Alman kadının arasında kadın iç çamaşırlarını karıştırmaya başladım

Elimi sepetin içine uzattığımda çok sayıda beyaz ve ojeli tırnaklı kadın elinin çamaşırları alıp alıp bıraktığını görüyordum. Yalnızca benim ellerim esmer ve tüylüydü. Ellerimi sepetten çekip kadınlara bakmayı yeğledim bir an. Hepsi de sarışın, kumral, yeşil ya da mavi gözlü güzel kadınlardı. Benden başka hiç kimse ötekinin ne yaptığıyla ilgilenmiyordu. Ölçü bilmediğimden, bir aralık kalçası Meral'in kalçasıyla aynı büyüklükte olan kadınların kalçasına bakmaya başladım. Başka kadınların kalçasına göre iç çamaşırı almayı da pek akla yatkın bulmadım doğrusu. Yani "Eşimin kalçası sizin kalçanız kadardı da..." demeyi kendime yediremedim açıkçası. Kimi biraz büyük, kimi de küçük görünüyordu. Bir süre sonra bir ölçü bilmememe karşın neden sürekli sepetteki çamaşırları karıştırdığıma anlam veremedim. Yavaşça elimi sepetten çekip oradan uzaklaştım.

Meral'i Düsseldorf'tan ayrılmadan önce tekrar aradığında bir tatsızlığa yer vermemek için "Siparişini aldım karıcığım." dedim. Bu yalanımdan dolayı evde nasıl bir tepkiyle karşılaşacağımı kestiremiyordum. Bir yanıt verebilirdim gerçi, ne ki kendi içimdeki soruya bir türlü karşılık bulamıyordum. O benim bütün çamaşırlarımı alıyordu. Her nedense ben onun çamaşırıyla ilgili bir tek isteğini yerine getirememiştim. Kendimi sorguladıkça bir bataklığa saplandığımı düşünüyor, bu beceriksizliğimi bir kalıba sığdıramıyordum

Almanyadan ayrılırken uçakta da sürdü iç çamaşırıyla ilgili huzursuzluğum. Doluya koyuyorum almıyor, boşa koyuyorum dolmuyordu. Nasıl bir yaşam biçimiydi, nasıl bir görev paylaşımıydı bu? Uçakta oturan kadın ve erkek yolculara bakıyordum. Hiçbirinin benimki gibi bir derdi yoktu sanki. Kimi uyukluyor, kimi kahvesini yudumluyor, kimi de dergilere bakıyordu. Beceriksizliğinden yakınan bir tek ben miydim?

Eve geldiğimde bu olayın sonucu önceden belliydi. Önce siparişle ilgili yalanıma kızaçağından emindim. Evde Meral'in karşısına geçip somurtarak oturmak da bana göre değildi. Artık "Bu durumla karşılaşacağıma keşke bütün çamaşırları alıp getirseydim!" demenin de bir yararı yoktu. Olan oldu, her şeyi sineye çekmekten başka bir seçeneğim kalmamıştı.

Ne kadar kaygılsam da Meral'le çamaşır siparişini tatlıya bağlayacağımızı biliyordum. Ne var ki bu siparişteki beceriksizliğim, beni sürekli rahatsız eden bir yara oldu içimde. Ben neden kadınlar kadar becerikli değilim diye sorular yöneltiyordum kendime. Bu olayın ardından kadın ve erkek eşitliği tartışmalarında gerçeği yansıtmayan süslü laflardan hoşlanmaz oldum. Anladım ki kadın-erkek eşitliği, ancak erkeklerin de eşlerine kadınlar gibi iç çamaşırı almayı başarmasıyla gerçekleşebilirdi.

Desen: Zeinap Khalil

ŞAHİN TAŞ

aşk der ki

beni sormuşsunuz, söyleyeyim
nakış nakış oyalardayım
bakış bakış gözlerdeyim
uzaklarda değil
sizlerdeyim!

keder

yüzlerimizi olduğu kadar
yürekerimizi de çizer
görünmez bir bıçak
gibidir keder

aşk büyülü tül

seni görme isteği içimde sızılı gül
aramızda gerili duran
gâvur dağları değil
amanoslar değil
sırat gibi ince ve keskin
aşk büyülü tül

güzelleme

bir sevinçsin yüreğimde
yeni sevdalara doğru

bir bulutsun başıma gölge
güneşten koruyan dulda

bir ırmaksın, bir gözyaşı
acılarımın coşkusu

bir doğuşsun benim için
yeşeren çiçek, göveren ekin

Fotoğraf: Şemsa Pozcu

DENİZ KULÜBÜNDE

İLYAS HALİL

Denizin yüzü pürüklü, kabarık. Batıdan inceden bir yel esiyor. Palmiyelerdeki ağustosböcekleri şamatalarını artırdı. Bir yerden şarap sızmış suya. Çocuk, parmağı ile gösterdi. “İşte” dedi, “şuradan aktı. Bak yarısı boş şimdi.” Minik parmağı ışınları boşalmış, portakal büyüklüğündeki akşam güneşine çevrilmiş. Deniz Kulübü’nde gün devriliyordu. Gökyüzünün karşı yakası mavileşmeye başlamıştı bile. Gecenin ilk belirtisi. Gecenin ortasından ak martılar geçti. Sesleri yankılandı boşalmış koyda. Boğucu sıcaklığın içinde yosun kokusu. Aylardan temmuz.

Deniz Kulübü’nü dalgakıranın başladığı köşeye kurmuşlar. Denizin içine uzanan dalgakıranın üstünden vızır vızır arabalar geçiyor. Hurma ve iri yapraklı hindistancevizi ağaçları renkli böceklerle kaynaşıyor. Yolun öte yakasında Hilton Oteli. Kapıda Amerikalı denizci erler toplanmış konuşuyorlar. Limanda birkaç savaş gemisi var. Irak Savaşı’ndan arta kalan ordu bu. Günlerini geçiriyorlar. Dün çarşırı doldurmuşlardı tayfalar. Çarşı halkı, baldırı çıplak kadın denizcilere kızgın. Şimdi Gulam Han, “Zındık bunlar” diyor, “Tanrı bizi affetsin. Şuraya bak be, karı üniformalı orospu!” Denizciler öbek öbek geziyorlar.

Plaja girince parfüm kokusu burnuma çarptı. Giriş kapısını yabani yaseminin fidanları kaplamış. Sağda sandviç satan bir büfe. Az ileride büyük bir yüzme havuzu. Çevresinde koltuklar, bikişli genç kızlar uzanmışlar.

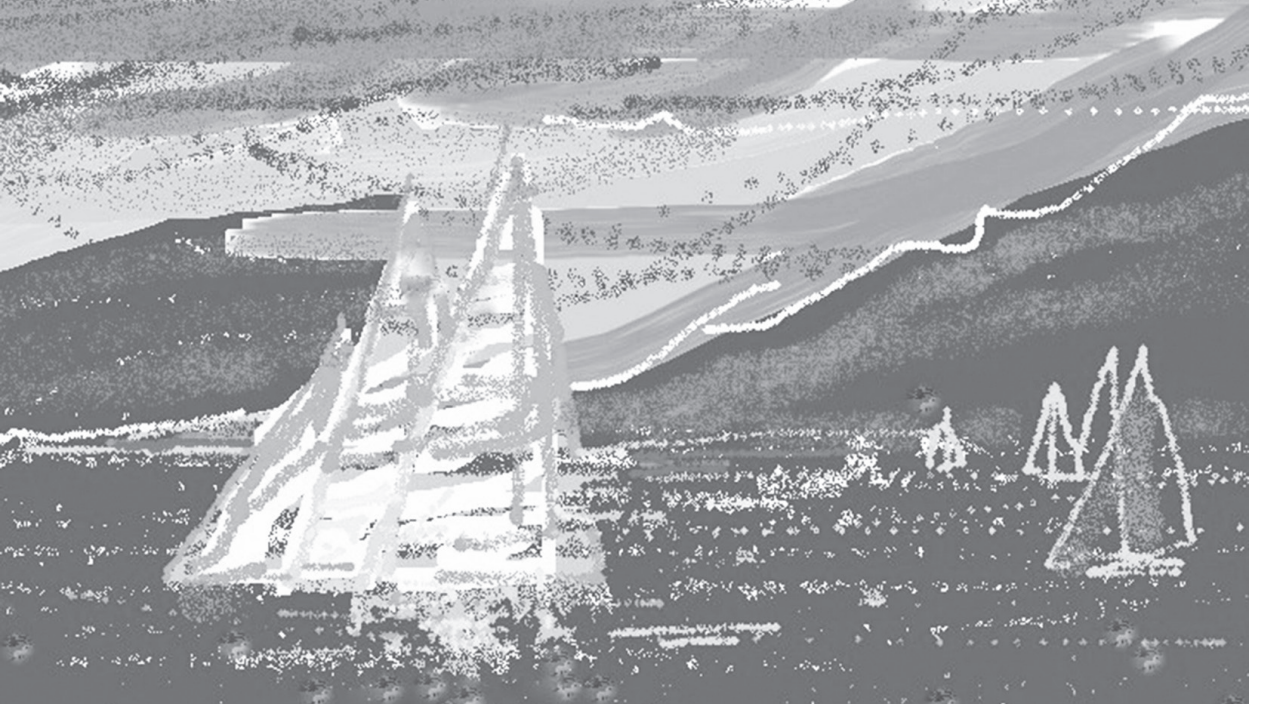
Alt masada Mısırlı iki işadamı bira içiyorlar. Biri “Yahu bu Amerikalılar başımıza bela kesildiler,” dedi. “Kene gibi yapıştılar. Bu ülkenin kanını emecekler.” Ötek, “Haklısın!” dedi. “Baksana kent bu itlerle dolu. Bunların elinden nasıl kurtulacağız bilmiyorum.”

Genç kadının dolgun bacakları, kıyıda dilsiz iki ağaç gibi, ak kumlardan gökyüzüne yükselmiş.

Kumların derinliğine yarım bir bikini altı gömülmüş. Saçları sarı mısır püskülü. Kiraza çalan yanaklarına güneş ışınları yapışmış. Burnu küçük. İki avuç su mavi gözlerinin yöresi hep kum. Bacaklar devrildi yana döndü, kollarını dayadı, ayağa kalktı, gerindi, uzun bacakları biraz daha uzadı. Kalçaları biraz daha yuvarlaklaştı, biraz daha inceledi. Dolgun kollarını kanat gibi açtı. Yöresini saran gençlerden biri “Tut!” dedi, “Kaçıp gitmesin.” “Nereye gider be!” dedi öteki, “Böylesine can kurban!”

Güneşten yanmış vücudu kızın, sarı mermerdi. Sert ve parlak göğüslerine baktım, ağaçta kalmış son iki erik. Avucun içinin zor doldurur. Genç kız duşa doğru yürüdü. Tüm adaleleri geriliyor, bacakları uzuyor, karnı içeri girmiş, göğsü dışarda. Yürüdükçe mısır püskülü saçları kalkıp iniyor.

Genç kadınla beraber kumsal uyandı. Mezardan kalkmış gibi, kuma bulanmış on kefen, gömüldükleri yerden, kadının arkasından duşa yürüdüler. Suyun altında on Arap delikanlı belirdi. Çoğu tıknaz ve palabıyıklı. Hepsi palmiyelerin gölgesinde, kızın çevresindeki masalara yerleşti. Az ileride, havuzun kenarında bir masaya yerleşmiş panama şapkalı Lübnanlı genç kadın, küçük çocuğunun burnunu silerken, masasında oturan adama “Amerikalılar dünyanın en alçak insanları!” dedi. “Bilgisiz, görgüsüz itler! Bu cahillikle bir de dünyayı yönetmeye kalkmaları çok günah. Hepimize zararı dokunacak bunun. Heriflerin tanrısı para!” Adam başını salladı. “Haklısın” dedi, “Bu Amerikalılar iblisin ta kendileri. Duydun mu? Irak Savaşı’ndan kadın erlerin birkaçının ırzına geçmişler.” Kadın “Kim yaptı bu işi?” dedi. “Kim olacak, kendi askerleri” Lübnanlı genç kadın, az önce sahilde ayaklarını havaya diken kadını gösterdi. “Amerikalı denizci mi bu dersin?” Adam “Evet” dedi.

Desen: Mehmet Ali Meriç

Kulüp kalabalıktı. Filipinli dadılar çocukların ardından koşuyor, mama yedirmeğe çalışıyor, havuza düşmekten koruyorlardı. Amerikalı denizci kadının masasını saran masalarda on tıknaz delikanlı bira içiyordu. Gözlerini kızın göğüslerine dikmişlerdi. Birisi “Mala bak be!” dedi. Diğeri “Sülün gibi!” dedi. “Hani bir gecesine canımı veririm!” dedi bir başkası.

Yan masada oturan gençlerden biri “Vallahi bu Amerikalılara aşk olsun!” dedi, “Her şeyin üstesinden geliyorlar, çalışkan insanlar.”

Denize doğru uzanan alanı çiçek bahçesine çevirmiş kulüp. Çiçeklerin arası çimento patika. Kumsalda, sıra sıra deniz koltukları, güneş şemsiyeleri, Yelkenlilerin sahile çekildiği yerde bir kaynaşma. Şezlonglara tığ gibi üç delikanlı uzanmış. Vücutları kavuna çalıyor. Kavak gibi uzun ikisi. Geniş omuzlu kısa saçlısı garsona koka kola ısmarladı.

Gençlerin önü sarı kumsal. Dalga vurunca ak köpüğe dönüşüyor. Kıvrık saçlı Arap kızları kolkola girmişler, sahili arşınıyorlar. Üç delikanlıya yakın bir yerde durup çene yarıştıyorlar. İkisi de kısa boylu. Mayolarının üst kesiminde iki bal kabağı saklamışlar. Mayolar iyice gerilmiş, patlayacak gibi. Birinin ince belinin altında üç voleybol topu büyüklüğünde mayo altı. Genç delikanlılardan gözlerini ayırmıyorlar. Yüksek sesle, yarı Arapça yarı İngilizce konuşuyorlar.

Biri Arapça, “Bunlar Amerikalı” dedi. Öteki “Yes!” diye yanıt verdi. Üçüncüsü, “Şuraya bakın, ne terbiyeli çocuklar. Bizimkiler olsa şimdiye dek bizi çimdiklemişlerdi. Ama bak! Bunlar çok efendi. Vallahi böylelerine canım kurban. Biri beni istese, belki babam vermez ama ben yine de kaçar varırım ona!”

Daha ilerde, üç yaşında bir çocuk tek başına oynuyor. Karaya vuran köpükleri yakalaya çabalıyor. Köpükler belirdikçe minik ayaklarıyla onların ortasına basıp söndürmeğe çabalıyor. Karşı sahilde bir hoparlör son kertesine kadar Arapça bir şarkı yayınlıyor.

Başına panama şapkasını geçirmiş kadın, masasındaki adama “Bu yaz Amerika’ya gidecek misin?” dedi. Adam “Yok canım!” dedi. “O salaklığı yalnız bir kez yaptım. Avrupa varken Amerika’yı ne yapacağım. Baksana adamları seven sayan yok.”

Erik göğüslü kadın masasından kalktı, üç delikanlıya doğru yürüdü. “Merhaba!” dedi. Gençler, “Merhaba Magy!” dediler. Kız “Vakit geldi herhalde. Otobüsü kaçırmayalım” Gençlerden biri, “Oh!” dedi, “Gemiye son otobüs on beş dakikaya kadar kalkar.” Kıvrık saçlı kısa boylu kızlar, Amerikalıların gitmesine çok üzüldüler. Tıknaz gençlerin iştahlı bakışlarına hiç karşılık vermediler.

(Halil., İ. ‘Kiralık Mabet’ . Öyküler. Ankara. 1993)

MODERN TÜRK ÖYKÜSÜNDE BİR KIRILMA

CELÂL SOYCAN

İyi edebiyat kendi ölçülerini dayatır; alışkanlık ondan rahatsız olur. Hasan Ali Toptaş, rahat bozan bir öykücüdür, romancıdır. Modern Türk öyküsünü Memduh Şevket Esenal, Sabahattin Ali, Sait Faik, Ferit Edgü hattından izlersek, Ayla Kutlu, Nezihe Meriç, Selim İleri, Füzûzan, Hulki Aktunç, Cemil Kavukçu gibi adlarda yoğunlaşan ama ana gövdeden sapmayan bir akış görürüz.

Nedir bu?

Önemli ölçüde olay yaratan, dar ölçüde de “durum” a yönelen bu öyküleme anlayışı, 1980’den itibaren hissedilir bir tıkanma yaşar. Hatta öykünün geleceğine ilişkin umutsuz saptamalar yapılır. Seksenli yılların sonuna doğru, başta gereğince dikkat çekmeyen bir öykü çizgisi, bütünüyle kendi gövdesini kurmaya başlar. Alışılmış öykü atmosferini hemen her düzlemde bozan, dili alışılmadık ölçüde rafine eden, sözcük boyutunda neredeyse şiirle dirsek temasında bir öykü anlayışı uç verir. Bilge Karasu, Vuslat O. Bener çizgisinde tanıdığımız eksilteli söyleme; yani tek bir fazladan sözcüğe bile izin vermeyen özenli dil, zihinsel tasavvura ilişkin bir katmanda aşmıştır.

Bu ne demektir?

Hasan Ali Toptaş, dili alışılmadık ölçüde estetize eder. Bunu ikili bir düzeyde kurar. 1- Onun öyküleme ihtiyacı olay / eğin bir anlatı değildir artık. Duruma da takılmaz. O, durumdan kesit alır, o

kesiti dilsel bir maceraya dönüştürür. 2-Öyküleme mantığı değişmiştir; kırılan bardağı değil, duran bardağı da değil, bardaktaki “durma”ya bakar. Bardakta “duran”ın, “durma sancısı”nın peşine takılır, kendi “durma”sını kurcular. Dil, sözcükler, anlam bunun için yeniden örgütlenir. Bu hem anlam boyutunda, hem dizinsel boyutta bir yarılmadır. Sözcükler, adlar, tanımlar, göstergeler yerleşik algıyı rahatsız eder:

“-ellerinden taşan ellerinin boşluğuyla işsiz kalmış babalar...

-içleri pörsük memeli prenseslerin iri dişli kırmızı gülüşleriyle dolu genelev...

-o olasılığın ayak sesleri, o olasılığın içi çekişleri, o olasılığın dantelleri, nakışları elleri, gözbebekleri, uzaklığı, yakınlığı ve fısıltıları...

-sonsuzluğun yüzünde bir cümle gibi ilerleyişlerini...”

Dün, bugün, yarın ilişkisi âdeta dilim dilim edilip oradan zamansız bir boşluk yaratılmıştır. (Bilinç akışı değil; onu aşan bir zamansallık vardır..) Oluşan metin, bir imge-metin’dir

Bakınız bir öykü nasıl başlıyor; “Boyunlarında lastik sapan taşıyan düşsel çocukların ısıklıklarına yakalanmış ölü bir kuşluk vakti balkonda oturuyorduk.” Burada dil, gösterge, atmosfer, anlam, resim bütünüyle yeni. Yersiz bir gülüşten dayanılmaz şiddete kadar her şey, yaratıcı bir malzemedir. Onunla hesaplaşmaz ve bir üst kuramın

çözümüne yönelmez. Katılır bazen. İçselleştirir. Nesneler, olgular hatta sözcükler arası dizgenin parçalandığı kaotik dünyada o, zamanı / mekânı da parçalar. Yanıt aramaz; soruya bile biçimlemez atmosferi kurar, yeni aynalar yerleştirir ve usulca çekilir. Şiddet, hayattan anlama akarken öylesine doğaldır: “Erkekler biraz daha kadınlaştılar ve içlerindeki kadını örtsün diye erkeksi davranışlarını yinelemeyi ısrarla sürdürdüler.”

Güncelin baskısında sıkışan, indirgenen, yaralanmış dili, sözcüklerin ve sözdizimin elinden tutarak arıtılmış, onarılmış bir kullanımla metne boşaltır: Sözcük düzeyinde yapılan her edebi müdahalenin, öykünün bütün tekniği, bütün anlamı ve etkisi üzerinde hesabı verilmiştir.

Bu nedenle onun öyküleri popüler edebiyatın ve pembe dizi alışkanlığı içindeki “aşk” okurunun merhabasını beklemez. Sözcükler, durumlar, ilişkiler O’nda yeniden anlamlandırılır. Kimileyin sahifeler süren tek bir cümlede dışarıdaki tüm nesneler, hayvanlar, evler ve sokaklar, gölgeler ve sesler canlıdır, devinirler; birbirlerini ötelerler: “Taşların ağartısına basarak تنها adımlarla yürüyen bir sokağın giderken giderken usulca kıvrılışı, bir köşenin daha kendini döner dönmez sessizce ıssızlığa yılışı ve çatıların duruşuyla bacaların bu duruşu kalın birer çivi gibi tutuşu...”

Toptaş’ta anlam alanı kaydırılmıştır. Bir duruma ilişkin ortaklaşa gözlemden usulca sapar ve dışta-kini içine emer, oradan söz alır. Aslında alınan söz tam bir suskudur. İnsana dair en acıklı görünümdür susku: Mırıldandır belki, iç sesle mırıldandır. “Kimi zaman sana diyeceklerimi tutup onlara desem diyorum, sana susacaklarımı onlara sussam.”

Yazı / dil ve anlam içinde tutunur: Bıkkın, yorğun, yenilgiyi tanır. Ama umutsuz değildir: Y. Atılgan’ın kişilerinden, örneğin Anayurt Otelı’nin Zebercet’inden burada ayrılır: İntiharın eşğine hiç dokunmaz. Yaşama yazıyla katılır. Çalıştığı bir romanla ilgili şöyle der: *Bazen hiç bitirmesem de ömür boyu bu romanı ömür boyu yazsam diye düşündüğüm bile oluyor.*”

Kurgu öylesine karmaşıktır ki dilsel, zamansal, mekânsal, sessel, anlamsal katmanların her biri

kendi hattında sürekli kırılır ve toplam metin geometrik bir parçalanmışlık olarak okura ulaşır. Her sözcük bu nedenle hem kendi kendine hem bütün metne dikkatle bağlanmıştı. (Şiirsel kurgu?)

“Dil kalemin ucundan akıveren şey değildir bana göre. Dilimin ucuna bu kelime geldi ya da falanca kelimeyi kalbimin derinliklerinden çıkardım diye hemencecik oturup yazamayız. Kalbimizin derinliklerinden çıkardığımız o kelimeyi uzatıp aklımıza, uzatıp daha önce yazdığımız öteki kelimelere, hayal ettiğimiz metnin ruhuna, geçmişe, geleceğe ve şimdiye de göstermek zorundayız. Kısacası, bence dil, kurulan bir şeydir. Yapılan bir şeydir. Her zaman güncelin tuzağına düşmek gibi bir tehlikeyi de içinde barındırır. Farkında olmadan, güncel olan dili biçimlendirir.”

O hâlâ ve hep “tam bilmiyorum” der. Tam ölümdür sanki. Şöyle der; “Benim kesinlik kavramına mesafeli baktığım da doğru. Griyi seviyorum ben, gri alanları, gri kelimeleri, gri metinleri seviyorum. Hayatın gride olduğunu düşünüyorum. Sonuçta beyaz da siyah da ölümden başka bir şey değil benim için, canlılık gride. Ölüymüş gibi gözüken gride. Bu yüzden itiraf edeyim, ben ne yaptığımı tam olarak bilmeyen biriyim. Gövdemin ağırlığı üzerinde yaşadığım, gezegenin ağırlığı ile aynıymış, hatta ondan bile fazlaymış gibi geliyor bana. Bütün insanlar benim gövdemde yaşayıp ölmüş, bütün savaşlar benim gövdemde olup bitmiş, bütün ülkeler benim gövdemde kurulup yıkılmış gibi... Alabildiğine geniş ve ağırım, bunu hissediyorum. Oldukça yorucu ve katlanılmaz bir durum. Belki de cümlelerle hafiflemeye çalışıyorum biraz. Ya da hafıflıyorum diye büsbütün ağırlaşıyorum.

Ben çok çalışıp az üreten biriyim. O cümlelerin gerisinde geceler boyu süren hummalı bir çalışma var. Hatta deyim yerindeyse hastalık derecesine varan bir çalışma. Her roman büyük bir cümledir diye bakıyorum ben. Bu bakış da, o büyük cümleyi oluşturan öteki cümleler arasında organik bir bağ kurulmasını gerektiriyor. Bunun ve başka şeylerin ötesinde, benim için cümlelerin yazın kurallarının uygun olması da yetmiyor. Onlardaki ses düzenine, sözgelimi bir cümleyi oluşturan kelimelerden kaçının açık kaçının kapalı heceyle bittiğine ve

bunların nasıl yan yana geldiğine de bakıyorum. Birbirini tırmalayan sessiz harflere, birbirini boğan sesli harflere de bakıyorum.

O; insanlardaki olanağın/olabilirin peşinde olandan sorumlu! Şükrü Erbaş'ın bir sorusunu şöyle yanıtlar: *“Başlangıçta, belki ilginç bir olayı yazmakla öykü yazmanın aynı şey olduğu yanılgısını ben de yaşadım ama daha sonraları şimdi olay örgüsü yazayım ya da durum örgüsü yazayım diye hiç düşünmedim. Benim için öykünün biçimi daha önemli oldu.”*

Biliyoruz ki bu biçim, O'nun öyküsünün özünü, içeriğini taşır: Parçalanmış bir zaman / mekân ve olayın tam ortasında parçalanmış insan! Bu parçalanmış bir yokluğa, emen, soğuran bir yokluğa doğru yol alır: Geriye arı, yalın, duru bir çökelti kalır: Çocukluk! Çocukluk onda zamana ilişkin bir sorun değil, varoluşsal bir dayanaktır: Oradan ve orada oluşmak ve sürmek... Şöyle der: *“Çocukluk dipsiz bir malzeme sandığı, al al bitmiyor içindekiler... Bütün bunların ötesinde, çocukluk kavramıyla sanat birbirine çok yakın kavramlar, iç içe.”*

O'nda insan, bütün zamanların soluduğu,-içinde soluduğu-bir mekândır. Mekân daha çok somutun değil, insanı tanımlayan etkinin adıdır. Kapalılık, darlık, ışıksızlık...Yaşamın kendisinde gözlediği yabancılaşmayı okura bulaştırmak üzere dilde bir kez daha yabancılaştırır.

Modernin, modern aklın, ekonomi, bürokrasi, teknoloji adı altında sunduklarıyla bireysel anlamını yitiren, değersizleşen insan, yalnız ve yabancısıdır. Bunu karşılamak üzere içe döner, bilincin sonsuz dehlizlerine sivrulür. Bilemedikleri bir dünyanın derinliklerinde saçmalılarla dolu gerçeklikleri taşıyamaz ve yazının ironi, alay, estetik dolu evrenine sığınır. Şehir kurtuluş törenlerine tutsaktır. Kendini: *“Güçlü görünmenin görüntüsünü bile üzerinde taşıyamayacak kadar zayıf, ürkek ve tedirgin.”* Önemli ölçüde gerçeküstücü tonlarla vurguladığı güç / otorite karşısında kaçır / içe kapanır. Gerçeklik karşısında bireyin trajedisi öne çıkarılır.

Ölü zaman gezginlerinden: *“Sık sık sokaklarda gezinen anlaticılar, karmaşık, saçma, öldürücü görüntüler / sesler, içlerindeki sokağa saparlar hemen. Sanat merkezlerinin, kitapçıların, tiyatro salonlarının ve çiçekçilerin önlerinden geçerler; hangi sokakta olduklarına şaşırırlar bir an, düşte mi, gerçekte mi derken, önlerine fırlatılan yumruk iriliğindeki tükürük ve onu izleyen berbat bir gırtlak temizleme sesi, onları, içlerindeki sokaktan alıp yürüdükleri sokağa getirir. Sesleri emen görüntüler, görüntünün yittiği haykırışlar; duyular birbirinin yerini alır.”*

O neyi anlatır? Köyü ya da kenti değil, olayı değil, bir düşünceyi değil, o insanı ve insandaki hali anlamaya çalışır. Bildiklerinin o hâli, o davranışı açıklamaya dar geldiği yerde içe döner, acısını yüklenir ve silinir: *“Okumaya başlamam, kitaptan kitaba geçmem, ders araların da bile kendimi okulun kütüphanesine hapsetmem hep insanlardan kaçmak içindi. Daha sonra hem heveslenmiş, hem de insanlardan yazarak kaçabileceğimi düşünmüş olmalıyım ki, ortaokul ikinci sınıftayken roman yazmaya kalktım. Özetle, başlangıçta kelimeler bir sığınaktı benim için, kaçılacak ve yaşanacak yerd. Hâlâ da öyle.”*

Onun öykücülüğü, ona gelinceye kadarki öykücülüğün dışında gelişir: Kolay anlaşılmaz ve onaylanmaz. Baş / sonu kesinleşmiş anlamı, karakter sürekliliği yoktur. Süreksizliğin içindeki donuk an'dan öylesine bir kesit alıp, oradan içeriye / kendi içine yürüyor: Sıkışma, mekân ve zaman yitimi...

Düşünceyi dille / dili yazarak sınırlarken, anlamı, karakteri, hayatı bilmek istemez. Olasılıklar arasında yitip gider. Buysa okuru rahatlatmaz. Bağımsız kılar. Bağımsızlığa alışmamış, yönelmeğe eğitilmiş okur dağılır. Katılan, yaratıcı okura seslenir o. Parçalamış, anlamı dağlanmış hayatı sözcüklere baş vurmadan gözler. Acılı bakışlarla ama suçlamadan! Hayata sürtünme korkusu, hayatın ona ilişme endişesi. Bunu dilde ve biçimde mükemmele taşır. O, modern Türk öykücülüğünde bir sonu ve başlangıcı imler.

GÜLNAR'DA KÜLTÜR SANAT RÜZGÂRI

F. SAADET BİLİR

1994 yılında Mersin Üniversitesi Gülnar Meslek Yüksekokulu'nda Türk Dili dersleri için okutmanlık önerisi alınca, yılladır çalıştığım Gülnar Lisesi'ndeki Türkçe öğretmenliğime veda etmiştim. Küçük yerleşim birimlerine yüksekokul açılmasına hiç olumlu bakmıyordum. Üniversitelerin, büyük kentlerde olmasını, gençlerimizin lise öğrenimleri sırasında ulaşamadıkları bilimsel öğrenimi yaparken, çevrelerinde var olan kültür, sanat, spor etkinlikleriyle buluşmalarını, böylece kendilerini geleceğe daha iyi hazırlamalarını düşünenlerden olduğumu belirtmeliyim.

Selçuk Üniversitesi bünyesinde açılmış olan Gülnar Meslek Yüksekokulu, Mersin Üniversitesi açılınca 1993-94 öğretim yılında oraya bağlanmıştı. Tabela asmakla bir eğitim kurumunun içi doldurulmuyor. Alt yapısı eksik, kendine özgü binası bulunmayan, Mersin'in en dezavantajlı ilçesi saydığım Gülnar'da öğrencilerin nasıl bir eğitim alacağını/alabileceğini düşünüyor; öğrenciler adına da üzülüyordum.

Önce o zamanki adıyla Endüstri Meslek Lisesi'nin son katında eğitim öğretime başlamıştı Gülnar Meslek Yüksekokulu. Adından başka pek bir şeyi olmayan okulun, doğal olarak öğrenci yurdu da yoktu. Dar gelirli ailelerden gelen bu öğrenciler, ilçede kiraladıkları evlerde ya da tarikatların yurdunda sağlıksız bir yaşam sürmekteydiler.

1960'lı yıllardaki kendi öğrenciliğimi düşünüyordum. Donanımlı okullarda ne güzel eğitim almıştık. Yüksekokulda göreve başlayınca okulun, öğrencilerin durumunu daha iyi gözlemleme fırsatım olmuştu. Derslere ait neredeyse hiçbir araç gereç yoktu.

Açıldığında Süt ve Ürünleri ile Harita ve Kadastro olmak üzere iki program vardı. Mandırası olmayan bir ilçede süt ürünleri

eğitimi yapılmaktaydı. 1994-95 öğretim yılında Mobilya ve Dekorasyon ile İnşaat Programları eklenince öğrenci sayısı da artmıştı. Her iki programın öğrencileri meslek lisesinin atölyelerinde uygulama yapıyordu. Büyük kentlerdeki çok donanımlı, döner sermayeli meslek liselerinden gelen öğrenciler, okulun durumuyla dalga geçiyordu.

Öğrencilerimin pek çoğu Gülnar Meslek Yüksekokulu'nu, haritaya baktığında Mersin'in denize yakın bir ilçesi olduğunu gördüğü için tercih etmişti. Gelince de hayal kırıklığı...30 km uzaklıktaki Aydıncık İlçesi'ne ulaşım zor olduğu gibi ekonomik de değildi.

Gülnar'da park, aile çay bahçesi, öğrencilerin ders çalışabilecekleri, okul dışı zamanlarını geçirebilecekleri hiçbir sosyal mekân yok. Torosların tepesinde bir yayla olduğu için kış mevsiminin uzun ve sert geçmesi de ayrı bir olumsuzluk onlar için. Birçoğu Anadolu'nun donanımı yetersiz okullarında verimli bir eğitim alamadan, liselerinden pek farklı olmayan, hatta eksikleri bulunan bir yüksekokulu bilmeden tercih etmişlerdi. Bu gençler, aradığı kendisini geleceğe hazırlayacak ortamı bulamazsa ne yapar? Sıkıntı, moral bozukluğu, stres... Alt yapısı olmayan siyasi çekişmeler... Derken küçük konuları sorun yaparak çıkan tartışmalar, giderek büyüyen çatışmalar, bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmuşlar gibi ideolojik kavgalar. Okumadan, gerçekleri öğrenmeden, savundukları görüş için gruplaşmalar, didişmeler. Aslında hepsi yoksul aile çocuklarıydı. Paylaşamadıkları ne olabilirdi ki... Kendi durumlarıyla, özel okullarda, üniversitelerde okuyan yaşıtlarının durumunu düşünseler; kendilerine yapılan haksızlığı görselerdi ya...

Kaymak tabakanın çocukları paralı eğitimi alırken, buradaki öğrenciler ülkenin üvey evladıymış gibi olumsuz koşullarda, ders araç gereçleri, laboratuvar, öğrenci yurdu ve yemekhanesi bulunmayan bir okulda sözde üniversite öğrenimi yapıyorlardı. Oysa eğitimin her vatandaşa eşit ve dengeli verilmesi sosyal devletin bir gereği ve sorumluluğuydu. Üçüncü katında sığıntı gibi olduğumuz endüstri meslek lisesi müdürünün, kendi öğrencilerinin ahlakını bozduğu gerekçesiyle yüksekokul öğrencilerinin ders aralarında üçüncü kattan bahçeye inmesine izin vermemesi de cabasıydı.

Neyse ki ertesi yıl, ilçenin kullanılmayan bir ilkokul binası onarılarak yüksekokula verildi. Böylece öğrencilerimiz daha bağımsız bir ortama kavuştular. Yüksekokulda derse girme önerisi alınca, yıllardır lisedeki öğretmenliğim sırasında unutmuş olabileceğim bilgilerimi anımsayacağımı düşünmüş, kendi adıma sevinmiştim. Derslere girip öğrencilerin bilgi düzeyini görünce eğitimimizin geldiği/getirildiği noktaya şaşırmış ve çok üzülmüştüm.

Kitap okuma alışkanlığı olmayan, hatta hiç kitap okumamış öğrencilerim vardı. İlk önce, ilçe halk kütüphanesi ile buluşturdum onları. Hakkını vermek gerekirse Gülnar'da okuma düzeyi Türkiye ortalamasının çok üstündedir. Gülnar halkı, çocuklarını okumak için büyük özveride bulunur. İlçedeki halk kütüphanesi de güzel hizmet verir.

Onlardaki bu eksikliği kapatabilmek amacıyla Türk Dili derslerimizi, öğrencilerin ilgisini çekecek konuları tartışarak, onların bilgi düzeyini yükseltici eğitirken eğlendiren, topluluk karşısında konuşma alışkanlığı kazandıracak etkinliklerle işlemeye başladım. Grup çalışmaları, sunumlar, söyleşiler ile işlediğimiz pek canlı geçen bu dersler, öğrencilerimi geleceğe hazırlamaktaydı. Her yarı yıl bir şiir dinletisi düzenlettirerek, derslik dışında topluluk karşısında sunum yapmalarını sağladım. Henüz böyle deneyimleri hiç olmadığından ilk zamanlar çok zorlandılar. Elleri, ayakları, sesleri

titredi, zalim öğretmen ben, hiç oralı olmadım. Gençliğin yüksek enerjisi, sınıftaki bu uygulamalarla özgüvene dönüşmeye başladı. Sonunda her biri iyi bir hatip oldu.

Daha sonraları öğrencilerim büyük kentlerdeki kültür sanat mekanlarına gidemediğine göre, kültür sanat insanlarını onların ayağına getirmek için eşim Ali F. Bilir'in de desteğiyle projeler üretmeye başladım. Mersin'deki kültür sanat insanlarından başlayarak ülkemizdeki birçok değerimizi yüksekokula söyleşi için davet etmeye giriştim. İlçenin coğrafi ve sosyal yapısına, okulun bina ve donanım eksikliğine inat, sanat etkinlikleriyle öğrencilerimin dünya görüşüne, yaşama bakışına dokunmak istedim.

Prof. Dr. Kompozitör Nevit Kodallı, Ressam Ahmet Yeşil, Fotograf Sanatçısı İsa Çelik, yazar ve şairler Gündüz Artan, Mehmet Babacan, Faik Uğuz, İpek Ongun, Ümit Sariaslan, Abdülkadir Paksoy, Mahmut Makal, Naciye Makal, Talip Apaydın, Adnan Yücel, Mehmet Ali Sulutaş, Bekir Azgın, Osman Şahin, Burhan Günel, Muzaffer İzgü aklıma hemen geliveren isimler...

Yüksekokul binasının yapımı tamamlanınca-ya kadarki bu birkaç yıl sürmüştü-ilçe halk kütüphanesinde, daha sonra okulumuzun çok amaçlı salonunda yapılan bu etkinliklere kendi öğrencilerimizin yanında, diğer okullardaki öğrenciler, öğretmenler ve ilçe halkı da katılıyordu. Dahası bu etkinliklerin bazısına Anamur'dan Güngör Türkeli, Aydıncık'tan Mustafa Yalçınar, Silifke'den Yaşar Öztürk, eşi Songül Öztürk, İlham Öztürk, Mersin'den Turan Ali Çağlar, Bedriye Korkankorkmaz da katılmıştı.

Dört yıl sonra yüksekokulun yöneticisi olduğumda elim daha da güçlenmişti. ME Üniversitesi Rektörlüğünün desteğiyle Gülnarlılarla işbirliği içinde ilçede pek çok çalışma gerçekleştirmeye başladık. Bu arada yüksekokulda Bilgisayarlı Halı ve Kilim

Dokumacılığı ile Muhasebe Programları da açılınca okulun mevcudu daha da artmıştı.

Öğretim görevlisi Semihi Vural ile birlikte “Anlam” adını verdiğimiz, tümüyle öğrencilerin yazılarından oluşan öğrenci bülteni çıkarmaya başladık. Arkadaşım Mersin’de görevlendirilince iki sayısından sonra iş başa düşmüştü. Öğrencilerim, yüksekokulda yapılan her etkinliği, bölüm derslerindeki gelişmeleri, haberleri yazıyorlardı. On yıl aralıksız yayımlanan bu derginin geliriyle yıllar içinde 5 bin kitaplı yüksekokul kütüphanesi oluşturulmuştu.

Gülнар’ın sosyal durumundan söz etmiştim. Konaklayacak uygun bir otel ve lokanta bulunmadığından davet ettiğimiz kültür sanat elçilerinin pek çoğunu, ilçede eczacılık yapan eşim Ali F. Bilir ile evimizde ağırlıyorduk. Başka kentlerden gelenler yatılı konduğumuz oluyordu. Etkinlik sonrasında bizdeki akşam yemekleri ve gece toplantılarına bazı öğrencilerim, yüksekokul ve lisedeki öğretmen arkadaşlarımız da katılıyordu. Bu buluşmalarda ülkemizin, eğitimimizin durumu da tartışılıyor, derin konulara giriliyor, evimizin duvarları bunlara tanıklık ediyordu. O yıllarda Gülнар Lisesi’nde edebiyat öğretmeni olan Şair Şahin Taş da aramızdaydı.

Öğrencilerim, söyleşi sırasında zaman darlığından sormadıkları sorularını akşamki yemekli toplantıda sorabiliyorlardı. Köy Enstitülerinin kuruluş yıldönümü nedeniyle yapacağımız etkinlikte konuşmak üzere Ankaradan otobüsle yola çıkan Mahmut Makal, Naciye Makal ve Talip Apaydın’ı eşim karşılayıp evimize getirdiğinde M. Makal, Nazım Hikmet’ten şiirler okuyarak kapıdan içeri girmişti. Naciye Makal, daha sonraki yıllarda yayımlanan “Bindim Tütün Küfesine” adlı anı kitabında anlattığı yazdıklarının bir bölümünü anlatmıştı akşam toplantımızda. Yine o akşam Atatürk’ün çağdaş, özgür düşünceleri konuşulurken Talip Apaydın, Selanik’in o yıllarda bir kültür sanat kenti olduğunu, M. Kemal Paşa’nın da oradaki ortamda yetişip

kişiliğini bulduğunu söylemişti. Akşamın birinde Adnan Yücel’in coşkun ve gür sesiyle okuduğu şiirler, yaptığı espriler geceye ayrı bir renk katmış, öğrencilerimi çok etkilemişti. Kahkahası odayı neşeye boğmuştu. Bir başka akşam Osman Şahin yeni yazacağı roman kurgularından söz etmekte duyduğu özel öyküleri paylaşmaktaydı. Aslen Gülнарlı olan eşimin Adana Erkek Lisesi’nden arkadaşı fotoğraf sanatçısı İsa Çelik geldiğinde ise Gülнар’daki çocukluğunu ve fotoğrafın peşine düşüş öyküsünü anlatıyordu.

Tiyatroya çok ilgi duyan birkaç öğrencim, Muzaffer İzgü’nün “Duvar” adlı oyununu sahneye koymak üzere kolları sıvamıştı. Zaten okulumuzda her yıl bir oyun hazırlanıp ilçe halkına sunuluyor, ME. Ü. Kültür Spor Şenlikleri kapsamında Mersin’de oynanıyordu.

Kendilerine güzel hazırlanırlarsa Muzaffer İzgü’yü Gülнар’a davet edeceğimi söylemiştim. Bu onlarda bir heveslenme uyandırır da pek inanmamışlardı. Çalışmalar olumlu noktaya evrildiğinde M. İzgü’ye telefon açıp kendi oyununu izlemesi ve öğrenciler ile buluşması için davet ettim. O değerli yazar, ileri yaşına ve çok yoğun programına karşın beni kırmadı ve küçük ilçemizdeki öğrencilerimle tanışmak üzere geldi. Onun geleceğini pek ummayan öğrencilerim çok heyecanlanmıştı. Değerli yazarımız Duvar oyununu izledikten sonra öğrencilerimi kutladı. Yaptığı konuşma sırasında küçük bir çocuk sıkılmış huysuzluk yapmaya başlamıştı. Çok sevecen bir ses tonuyla ona yaklaştı ve gönül alıcı, ilgisini çekici sözler söyledi, peşinden ‘deden konuşuyor sevgili küçüğüm,’ diye sözü bağladı. O akşam bizi davet eden bir dostumuzun evinde kendisine çok sevdiği erik rakısı ikram edilmişti. Bu sürpriz onu mutlu etmişti.

Nevit Kodallı Gülнар’daki konukluğundan sonra, Mersin’de üniversite yönetimiyle görüşüp yüksekokulumuza bir piyano aldirtınca Mersin Devlet Opera ve Balesi, Polifonik Koro’nun konserleriyle, yani evrensel müzikle

Gülnar tanışmıştı. Konser sonrasında pek çok öğrencim, hiç dinlemedikleri opera ve bale konserleriyle kendilerini bu küçük ilçede buluşturduğumdan dolayı bana teşekkür etmek için odama gelmişlerdi.

Böylece gençlerin sağlam temele oturmayan ideolojik çatışmaları, okulumuzdaki kültür sanat r zg rıyla dostluğa dönüşmüştü. O yıllarda y ksekokuldaki bu rüzgâr, ilçe halkını ve diğer okullarda öğrenim yapan öğrencileri de etkilemişti.

Sonuc olarak Gülnar'da ağırladığımız/konuk ettiğimiz değerlerimizle bizim yaşamımız kültür sanat yönünden renklendiği ve zenginleştiği gibi  ğrencilerimin pek çoğu da onların evrensel, hümanist bakışından etkilendi diye düşünürüm.

HİLMİYE ATAY

EKMEĞİN PEşİNDE

Gece yalnızlığında
Yürüyordu bir  ocuk
Adım adım
Sırtında ağır bir  uval,
Gece yalnızlığınıza katın
Beni de sokaklar...

Üşüyen elleri daldı
Kenardaki bir   p yığının
Gözleri kapanırken
İstenmeyen uykuya
Açlığın sancısı burktu yüreğini,
"Evdekiler a " dedi.
Kapandı gözleri usulca karanlığa...

OGÜN KAYMAK

DURUş

Ölenle  l n r evet
kirlenmiş bir bardakla bile

hayır suya akmaz gözümüz
sesimiz kanattır orda rüzgâra

hızlanır renkler, filmler duraklaşır
içimizden kabarır çekimsiz ay

tükürür geçeriz kahve falının dibine
omzumuzu taşır tabut, elimizi de

bir mum dikmenin özeniyle
bir ağaca yaslanmanın

PORTAKAL BAHÇELERİNDEN

TURGAY DEĞİRMENCİ

1. Yeni Yıl; Yeni Okumalar

Yeni yılla birlikte ‘Yazılı Kâğıt’ yayınlarından istediğim kitaplar geldi. Halil İbrahim Özbay’ın ‘Şiirin Darası’ ve Fazlı Yalçın’ın ‘Sevgi Yoksa / Bir Uzun Türkü’ kitapları.

‘Şiirin Darası’ yazarın Sincan İstasyonu Dergisi’ndeki şiir üzerine günlükleri ve buna eklediği şiir/şair üzerine yazılarından oluşuyor. Bir şairin şiiri üzerine düşüncelerini okumak güzel. Şiir üzerine eleştirmenler yazacak elbette; ama şairlerin de yazması, kafa yorması gerekiyor bence.

Fazlı Yalçın Antalya’da yaşıyor. Dile özen gösteren yazar, öykülerinde gereksiz öğeler barındırmıyor. Yazar; “ıplıtı, ipek köpüme, ıktırmıştır” gibi halkın kullandığı sözcükleri de kullanmaktan çekinmiyor. Öykülerini okurken gözünüzle adeta bir film izliyor ve öykünün getirdiği gerilimi yaşıyorsunuz. Bence kitabın en güzel öyküsü ‘Çeyizimden Çarşaf Serdim.’ Usta işi bir öykü. Hani Çehov öyküde duvardaki silahtan bahsedilmişse mutlaka patlamalı diyor ya...

“Kiler karanlıktı; el yordamıyla baltayı buldu, sıkıca kavradı sapını” sözlerinden anlıyorsunuz baltanın silah işlevi gördüğünü ve silahın patladığını..

2. Antalya Kitap Fuarı’ndan

Pandemi nedeniyle geçen yıl yapılamayan kitap fuarının 5.cisi Antalya AKM de yapıldı. Kitap fuarlarında adı öne çıkmış yazarlarından çok Antalya’da yaşayan şair ve yazarların yeni çıkardığı kitapları edinmek, onlarla söyleşmek için giderim fuarlara. Zekiye Yüksel’i görüyorum. Cumhuriyet Yayınları’ndan çıkan ‘Özgecan, Dilan ve Leyla’ öykü kitabıyla, Zuzu Kitap’tan çıkan ‘Ağrının Üç Hâli’ şiir

kitaplarının heyecanı içinde. Daha önce davet ettiği için Kaş’tan bir duruşma dönüşünde, Demre Kapaklı Köyünde işlettiği ‘Şiirevi’ Kekova’da ziyaret etmişim. Şiirevi’ni doğayı tahrip etmeden oluşturmuş ve odalara Neruda, Nâzım Hikmet gibi büyük şairlerin ismini vermiş. Duvarlara yaptığı Likya Güneşi ve Kuş motifleri içeren mozaik duvar resimleri görmeye değer. Hepsi kendi sanat ve emeğinin ürünü. Şiirevi büyük kaya parçaları, Keçiboynuzu ağaçları ile bir harika. Bahçesinde mini bir tiyatrosu, doğal bir çeşmesi var. Özellikle okumak isteyenler için de kitaplığını açmış. Olsa olsa burada şiir yazılır diyorum ya da yaşanır.

Daha önceden yayınlanmış ‘Barış Koyduk Adım’, ‘Hasret Gözlerinde Mavi’ şiir kitapları, yayınlandığında hayli ses getiren ‘Şeriat Ülkesinde Kadın Olmak’ anı kitapları var.

Son kitabı ‘Ağrının Üç Hâli’ kitabından ‘Kırpiklerimde Uzayan Su’ şiirinden dizelerle selamlıyorum şairi;

“ateş düşen evlerin iç odalarıdır kalbin/
boş duvarlarına/
konsol ve sehpalarına/
her zaman keder işlemez/
gece aynasında/
öfkedir kırpiklerine uzayan su “

3. Ankara, 17. 5. 2021

Uzun bir aradan sonra Ankara’da bir duruşma sonrası ilk gittiğim yer Karanfil Sokak’taki Dost Kitabevi oldu. İlk olarak 2020 Yunus Nadi Şiir Ödülü’nü Gonca Özmen’le paylaşan Mehtap Meral’in ‘İncirin İçindeki Arı’ şiir kitabını alıyorum. Şairin aynı zamanda şarkıcı olduğunu basında çıkan haberlerde yer aldığı için biliyordum:

“ ..aşkı var eden mesafelerdir deseler de
inanma/
uzanıp dokunmak var eder aşkı/
kollar var eder/
pembe dudakların ıslaklığı/
mesafeler değil...” dizeleri sarıyor beni.

Sonra dergilerden şiirlerini izlediğim, yaşama
erken veda eden Didem Madak'ın ‘Grapon
Kağıtlar’ ı alıyorum. İlk kitabından tanımaya
başlamak istiyorum Didem Madak şiirini:

“ gidecektik, kaçacaktık buralardan/
uzak ülkeler düşlemiştik/
büyük gemiler yüzmüştü ruhumuzda...”

Dergiler arasında eski sayısı da olsa Mayıs-
Haziran 2019 sayısını alıyorum Kitap-lık
Dergisi'nin. Salâh Birsell sayısı olması ilgimi
çekiyor ve Salih Bolat'ın ‘Ellerinin Kıyısında’
şiiri...

‘mısır tarlalarından gelen rüzgârın /
bırakıp gittiği kokuyla kokuyorsun/
biraz yaban hayvanı, biraz ot ve yağmur/
bakışlarımı alıp kendininki yapıyorsun’

Patika, Mayıs-Haziran 2021 sayısında Hülya
Deniz Ünal ‘Onlarsız Olmayan Şiir’ isimli
güzel şiiriyle selamlıyor bizi:

‘Gidelim hep birlikte dünya değişti/
biz kiracıyız artık, kötüler ev sahibi’

4. Haysiyet Rüstem Günü

Daha önce Türkçeye çevrilmiş İki Güneş
kitabını okuduğum Özbekistanlı şair Hasiyet
Rüstem'in Antalya'da olduğunu. Fethiye'de
bir imza ve söyleşisi olduğunu Coşkun
Karabulut'tan duyunca, şairi Fethiye'ye
götürme işini gönüllü olarak üstlendim. Hem
böylece şairle konuşma, kendisini yakından
tanıma olanağı bulacaktım.

Şiirlerini okumaya başladıktan sonra gerek
çeviriden kaynaklanan sorunlar gerekse şairin

şiirini daha önceden tanımadığımdan şiirine
ısınmaya çalışırken:

Beklerim/
Ağzından çıkmaz tek bir söz/
Moralin de bozuk-nedir kafanda?/
Pişirdiklerime atmıyorsun göz/
Pişirdiğim yemek kalır kazanda/
İşine gidersin gelmem aklına/
Ama şunu da bil kalmam asla tek/
Benim de odamda bekler Marina (s.20)

Şiirinde şair bir kadının belki de vurdum-
duymaz kocasına karşı serzenişleri ve bu
anlayışsızlık karşısında dahi sevdiği şairlerin
şiir kitaplarına sığınışını ne güzel anlatıyor:

....Şiir okumaya başlar gece tüm.../
Dört sandalye sallanır ayyaş,/
Bir köşeden bakar Asyo!

Şiir okuruz geceye karşı ardım sıra/
Ben , Pasternak, Marine, Kasyo. (s.30)

Sevdiği şairlerle birlikte içip şiir okuyorlar ge-
ceye karşı. Şairin düş dünyası da şiirlerle, şair-
lerle dolu. Şair olmak böyle bir şey, oluyor şiir:

...Uykudan kaldırıp Kavabata'ya /
Puşkin'in evine dek uğurlamak /
Canım, hepsini söylemedim hala,/
İstersen sor hadı Ahmetova'ya /
Affet , sen işte olduğun zaman /
Dolaşıyoruz biz Pasternak ile (s.38)

Şımarık rüzgâr, yolunu kaybeden kuş gibi
özgün imgelerle kuruyor şiirini. Şiiri dışında
düzyazılarının da her biri şiir ve şairlere yeni
şiirler yazdıracak güzellikte.

5.Veyssel Gültaş'la Buluşma Günü

Şiirlerinden tanıdığım ve daha önce telefonla
konuştuğum Veyssel Gültaş'ı Karşıyaka'daki
bürosunda ziyaret ediyorum. Veyssel Gültaş
iyi bir şair olmanın yanında iyi bir hukukçu.
Mesleki kitapların dışında vefa örneği olarak

Şadan Gökovalı ve Bilsen Başaran kitaplarını yazmış. Sohbet o kadar akıcı geçiyor ki Veysel Gültaş'la bir fotoğraf çektirmeyi bile unutuyoruz. Mersin'de bir etkinlikte tanıştığım ve dinlemeye doyamadığım Bilsen Başaran'la telefonda görüştürüyor bizi. Veysel Gültaş hazırladığı Başlangıçtan Günümüze Dünya Şiir Günü Bildirileri'nin yer aldığı '*Şiir Her Yerde Her Zaman ve Hukukun Hukuksuzluğu , Adalet, Edebiyat ve İnsan*' kitabını imzalıyor. Ben de ona '*Çiçeklerin Sarısı*' adlı deneme kitabımı imzalıyorum. Yakında çıkacak '*Hukukçu Şairler Antolojisi*'nin 5.baskısı üzerine konuşuyoruz. Antalya'dan Nusret Gürgöz ve benim de olduğumu belirtiyor. '*Türk Şiirinde*' yeri doldurulamaz belge niteliğinde, büyük emek ürünü bir kitap. Aynı zamanda Hukuk kitapları yazıyor ve yakında çıkacak '*Cinsel Suçlar*' ile ilgili kitabını da sabırsızlıkla beklediğimi belirtiyorum, zira bu konuda hukukçular arasında çok ihtiyaç olduğu kesin.

Kısacası Veysel Gültaş'ı tanımaktan, onunla şiir üzerine konuşmaktan o kadar mutluyum ki dilimde Veysel Gültaş'ın dizeleri;

“ tut /
bir sevdanın ucundan/akdeniz olursun
avuçla/sonsuzlukta/uzayıp giden göğü/maviyle
dolsun için Anlat /
çocukların katledildiğini/utansın zeytin dalı/
barışa kessin yeryüzü”

6..Gönül Yolcuları'yla Azerbaycan'da

Öncülüğünü şair Coşkun Karabulut ile Azerbaycanlı Nazile Gültaş'ın yaptığı '*Gönül Yolcuları*' adı altında oluşturulan şair ve şiirseverler'den oluşan bir grupla, bir haftalığına Azerbaycan'a gitmek üzere yola çıktım.

Yol arkadaşlarım; Coşkun Karabulut, Ahmet Şafak Deniz, Hacı Bayram Arslantaş, Üzeyir Güleç, Yusuf Ziya Yılmaz, Mahmut Özkoca, Seval Beyazgül, Zehra Selçuk Üçgül,

Ressam-Televizyon Programcısı Güldem Kervan, Gülay Tol, Gazeteci Celal Bozkurt'tan oluşuyordu.

Havaalanında çıkan bir sorun nedeniyle üç gün sonra ekibe katıldım ve Sumgayıt'taki Şairler Evi'nde düzenlenen etkinliğe yetiştim. Nazile Gültaş ve Coşkun Karabulut'un hazırladığı Nazile Gültaş'ın çevirilerini yaptığı '*Könül Yolcuları*' adlı kitabın etkinliklere yetiştirilmesi sevindirici. Bu etkinlikte şiirler okuduk. Etkinlik süresince Azerbaycan'lı ressam Sahran Allahverdi, Coşkun Karabulut'un bir resmini yaptı ve etkinlik sonunda hediye etti. Şair, çevirmen Namıg Delidağlı ile tanıştım. Birbirimize kitaplarımızı imzaladık. Sonrasında Hazar Denizi kıyısında akşam yemeği yedik. Yemekte Azerbaycanlı şairlerle şiirden konuştuk ve kadeh kaldırdık kardeşliğimize. Nâzım Hikmet ve Hüseyin Ferhad'ı düşündüm Hazar Denizi'ni izlerken. Dilimde Hüseyin Ferhad'ın '*Hazer İçin Birkaç Sarı Gül*' şiirinden dizeler;

*O benim sırsız aynamdı.
Yüzüne şevkle baktımdı.
Terini vecdle kokladımdı.
Eğnini gönençle tarazladımdı.
Kulağına yırlar, alkışlar fısıldadımdı.
Çimlerini yoldum, tarhlarını suladım, gül
cinlerini taşıladımdı.
Bahtına, alın yazısına ulusal benliğimi,
hohladımdı.
Yine de elimden düştü, kırıldı.*

...ve Nâzım Hikmet'in gözünden Hazar Denizi

*Ufuklardan ufuklara
ordu ordu köpüklü mor dalgalar koşuyordu;
Hazer rüzgârların dilini konuşuyor balam,
konuşup coşuyordu!*

ZEYNEL ÇOK

KABBUĞA

Çocukluk uydurulan yalan herkesi barındıran
Öyle anlatıldı ki hayat kuş gibi uçtum
Bundandır kuştan başka resim çizemem

Küçükken en çok uçurtma yapmayı severdim
Boyu iki defter sayfası kadar
Bir terazi, biraz uzun kuyruk eklerdim
Biraz kelepçeye sarılı yorgan ya da makara ipliğı
O kadar rüyalar daydım ki, uçurtmam uçarken ben de uçardım
“Kabbuğa” derdik adına
Hiç bir yerde rastlamadım bu sözcüğe
Belki Arapçaydı, arkadaşlarımla diliyle
Büyüdükçe elmalı, armutlu, kasnaklı uçurtmalarla uçtum
Daha çok baharları, gece bastırınca kadar
Hamurumuzla yoğrulurdu dünya, rengimizle renklenirdi
Bir gün beni kaldırsın istedim dolaplı uçurtmam, gücü yetmedi

O zamanlar masumdum, kuş kadar ürkek
Arkadaşlar ölü bir yılanı elden ele gezdirdiğinde
Hava şiddetli bozmuş gibi aniden eve kaçardım
Herkes ellese de ben dokunamazdım derisine
Korkardım, elimde canlanacak diye

Çocukluk uydurulan yalan, herkesi barındıran
Okumayı sökmüştüm
Sonra elime kitap aldım, yazan bir kopya kalem
Okudum, yazdım
Ne yaptımsa, ne bir kuş olabildim ne de kabbuğa

SALİH BOLAT

M.DEMİREL BABACANOĞLU

(03.07.1956 Adana, 13.02.2022 İstanbul)

Sevgili Şair Yazar Salih Bolat 13 şubat günü dünyamızdan ayrıldı savruldu acısı. Yattığı yer güneşli olsun. İlk, orta, liseyi Adana'da okudu. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Sosyal Politikalar bölümünü bitirdi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde yüksek lisans, doktora öğrenimini tamamladı. 2004'te Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden emekli oldu. İstanbul-Beykent Üniversitesi Sinema TV Bölümünde; Maltepe Üniversitesi'nde öğretim üyeliği görevinde bulundu. Çok sayıda ulusal bildirimler sundu.

1974'te sevi bunalımı geçiriyor, bir arkadaşının defterinde Nâzım Hikmet, Ahmet Arif, Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı şiirlerini görüyor, aşkın itisiyle şiir denemelerine başlıyor. Aynı yıl Yeni Adana gazetesi 'Kültür Sanat Sayfası'nda sanat ürünlerini yayınlıyor; 1976'da arkadaşlarıyla Koza adını taşıyan kültür sanat dergisi çıkarıyor. İlk şiirini burada yayınlıyor. Bende ikinci sayısı bulunmakta. "Adana Kültür Sanat Dergileri" kitap için hazırladığım dosyamda bulunan, ikinci sayıdan alıntıladığım "İncir Pekmez" adlı şiiri geçiyorum:

"İNCİR PEKMEZİ

Balıkçı balığı sever ama

Öldürünce zevk alır

Sen de incir pekmezi yıldızları seversin

Ama dolunca

Temmuz avlularındaki

Gür söğüt ağaçlarına

Zevk alırsın (...)"

(Koza- Haziran 1976/ 2. Sayı) Ankara'da okurken, İbrahim Erdem, Enver Gökçe ile tanışır, etkilenir şiirlerinden AYKO (Ankara Yayın Üretim Kooperatifi) dergisinde ürünleri yayınlanır. 1995-97 yıllarında Ankara'da çıkan Siyah Beyaz gazetesinde köşe yazarlığı yapar.Şiirleri, yazıları Adana dışında çıkan dergilerde görülmeye başladı; 1977-80 yılları arasında Ankara'da çıkan Yapıt dergisinde yazdı. Halkeveleri Genel

(Foto: <https://www.karar.com/karar-biyografi/salih-bolat-kimdir-neden-oldu-hastaligi-neydi-1651388>)

Merkezi, Ankara Petek dergisi yazı kurullarında bulundu.. Yarın dergisi (1984-86) çalışmalarına katıldı. 1995'te, Cem Seyran ile Promete dergisi yayınladı. 80 sonrası Yeni Olgü, Oluşum, Edebiyat 81, Türkiye Yazıları, Süreç, Yeni Düşün, Varlık,, Gösteri, Düşler, Şiirlik, Edebiyat ve Eleştiri, Defter, E, Kaçak yayın dergilerde şiirleri yayımlandı.

1996'da Radyo C'de "Şiir penceresi" izlencesini sundu. Ceyhun Atuf Kansu, Orhan Murat Arıburnu şiir ödülü seçici kurulunda görev verildi. Edebiyatçılar Derneği (Ank.), TYS yönetim kuruluna seçildi, görev yaptı. Sınır ve Sonsuz şiir kitabında yeni anlayışla şiirler yazdı.

Kitapları:

Yaşanan 1983; Bir Afişin Önünde 1986; Sınır ve Sonsuz 1988; Karşılama 1992; Uzak ve Eski 1996; Gece Tanıklığı 2000; Açılmış Kanat 2004; Yol Ayrımı (Seçme şiirler) 2006; Kanıt 2006.

Düz yazıları:

Duygusuz Düşüncere 1999; Şiir Sanatı (Yaşar nabi ile) 2006; Öykü Yazma Teknikleri 2004; Deniz Feneri (Eren Aysan'la) 2006

Ödülleri:

1984 Yaşanan şiir kitabıyla Akademi şiir başarı, 1986 Bir Afişin Önünde şiir kitabıyla Yaşar Nabi şiir, 1990 Karşılama, Ceyhun Atuf Kansu şiir, 2002 Açılmış Kanat, Ahmet Arif şii, 2007 Kanıt, Behçet Aysan şiir ödülleri almıştır.

Şiirlerinden:

GÜLÜN İLKESİ

Dağa çizilmiş resimdir
Bir çocuğun babası olmak
Yakından bakınca anlaşılmaz
Uzaktan belli eder kendini.

GÖK

küpünde dinlenen şarap; yaz göğü
fazla bir şey istemiyoruz, yaşamaktan
başka
anlamak istiyoruz, ters dönmüş böceği
dinlemek istiyoruz, taştaki yosunun
türküsünü.
geceyle mühürlenmiş mektuplardır,
yaşlılar
eski ölümlerden haber veren, eski şeylerden

Kaynak: 1. İnternet 15.3.2022 // Resimli bve Metin
Örnekli Edebiyat ve Kültür Asiklopedisi- İhsan Işık,
Elvan y., 2. Cilt, 2006, Ank.// Koza dergisi, 1976/ 2. S.,
Adana // Adana Kültür Sanat Dergileri Dosyası MDB

REMZİ GÜLSÜN

ALACA BALIK

denizde değil
salonun duvarında
kızımın balığı

şaşkın gözlerle
gözler bizi sessizce
yirmi dört saat

yok hiç korkusu
balıkçı ağlarından
dinamitlerden

yağlı tavadan
bir mideye gitmek
sıfır ihtimal

böyle dertsiz
asasız yaşamaktan
sanmayın memnun

yosun kokusu
büyülü derinlikler
ah çok uzakta

alaca balık
hep engin denizlerde
rüyalarında

ÖTEKİ

SANİYE KISAKÜREK

Kapıyı hızlıca açtım. Balkonda yazdan kalma bir sıcak beni karşıladı. Karşı evin penceresindeydi. Kulağımdan saçlarıma doğru ılık bir esinti geçti. Yanmış ot koktu bir anda.

Kruvaze perdelerin arasından bana baktı. Yüzü bir görünüyor, bir kayboluyordu. Bazen de ayna tutulmuş gibi parlıyordu. Yoksa o bir saksı mıydı? Kıpırtısız, renksiz. Olsa olsa bir saksı olabilir elbette. Bir yandan da bana bakıp durduğunu sanıyorum. Kısa kısa saçları var. Kiremit rengi de olsa o bir yüz.

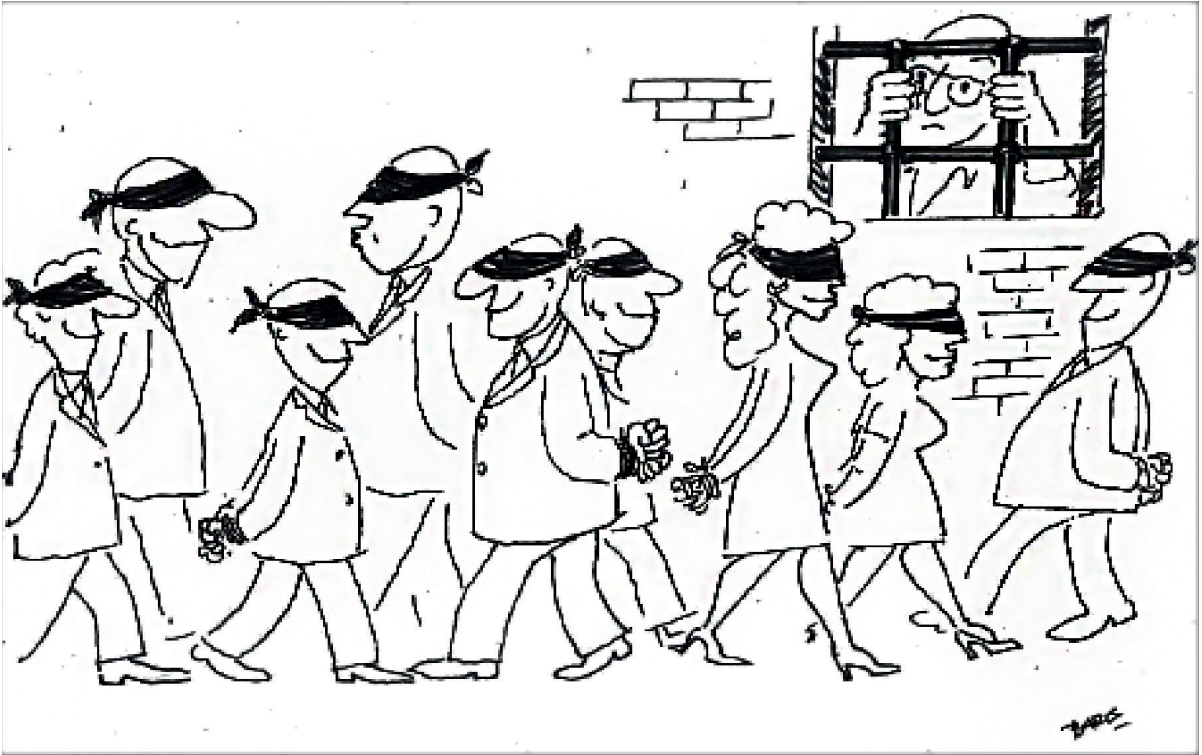
İçeri geçtim, yemeğimi yedim. Ardından evin içinde bir o yana bir bu yana dolanıp durmaya başladım. Neye yarardı ona bir daha bakmam! Akşama kadar çamaşırdı, bulaşıktı derken yoruldum. İçim içimi yiyordu yine de. Merakımdan duramadım. Yine çıkacaktım balkona. Önce

perdenin kenarından usulca baktım. Beni görmüş olmalıydı. Heyecanlanmış gibiydi. Penceresi hafif açılmıştı. Perdenin boncukları sallanarak şıkır şıkır sesler çıkarıyordu.

Bu kez uzundu bitkiye benzeyen saçları. Aşk merdiveni ya da diğer adıyla bir eğrelti otu olmalıydı. Ben miydim o yoksa!? Hah hah ha!

Sarkıp durdum bütün gün eğrelti otu gibi. Uzadıkça uzadı Aşk Merdivenim. Basamaklardan çıkmaya kalkışmayın sakın. Ayağınız takılır, düşer kalırsınız vallahi! Siz kırıldığınızla kalırsınız, ben vurduğumla.

Bir daha bakmayacağım pencerelerde beni çağıran o saksıya. Kıpırtısız ve ifadesiz duracağım bütün gün.

SAMİ GÖK

ŞAİRLER YALNIZ ÖLÜR

Bilirsiniz
Şairler yalnız ölürler
Kimsesiz gömülürler
Namluya sürülen mermi gibi
Uzanırlar toprağa

Baksanıza koca Nâzım'a
Yığılıp kalmadı mı?
Bir başına
Sevdiği kızın kapısına
Kızın adını bile, bilen yoktu.
Bir de
Sovyet şairi Mayakovski'yi anımsa
Asmadı mı kendisini bir otel odasına
Şimdilerde yan yana yatsalar da
Moskova'da, sanatçılar mezarlığında
Yalnız öldüler...

Orhan Veli'yi düşün
Düştüğünde
Belediyenin kazdığı çukura
Bir başınaydı
Cebinden çıkan
Bir gazeteye sarılı diş fırçasıyla
Bozukluklardan oluşan yarım liraydı
Tüm serveti
Bakmayın şimdi
Dost sohbetlerinde
Salonlarda, meydanlarda
Dilden dile dizelerinin okunduğuna...

Ya Enver Gökçe
Uzanırken mavi göklerin altında
Bir sokak ortasında
Tek başınaydı
Oysa
Koca bir ömür vermişti
Emek uğruna...

Lorca'yı düşünün
İspanya'da
Franko'cu faşistler
Kurşuna dizerken
Dalından düşen
Bir tomurcuk karanfil gibi
Ah! Bile, demedi...

Yunanlı komünist şair
Ritsos'u anlatmıyorum
Bilmiyorum ölürken neler düşündü
O ipeksi yüreğiyle...

Dedim ya
Şairler yalnız ölürler
Ben de yalnız öleceğim bir şafak vakti
Belki de akşamüzeri
Soğuk bir günde, vakitsiz
Bilmiyorum
Bilmiyorum kimler bulacak, soğumuş cesedimi
Kimler taşıyacak tabutumu, hiç tanımadığım
Belki de belediyeden birkaç kişi omuzlayacak
İşleri gereği.
Arkamdan kimseler ağlamayacak
Ağlamasınlar zaten
İstemem
Öyle dualar, ağıtlar, figanlar filan.
Yalnız
Biri, bir köy türküsü söylerse
Ya da birkaç dize okursa dizelerimden
Belki huzur bulurum
Öyle toprak olurum
Kim bilir?

Sami Gök
2.2.2022/Gömeç

YENGEÇ

ABDULLAH TOROSLU

Dersimiz tarih. Sınıfta çıt yok. Öğretmenin gelmesini bekliyoruz. Bu, her yeni gelen öğretmene uyguladığımız sınıf metoduydu. Bir zaman böyle kuzu gibi oturur, öğretmenin sevgisini, güvenini kazandıktan sonra kurmayların planını uygulamaya geçirirdik.

Tarih öğretmenini hiç görmemiştik. Sınıfta balonlar uçuyordu. Belalının biriymiş. Hem güreşçi, hem de boksörmüş. Gençmiş. Bekârmış. Sermiş. Sıfırcıymış. Mış...mış...mış. Ötekiler de bizi ilgilendirmiyordu. Fakat boksörlük üzerinde duruyorduk. Eğer adam boksörse işler karışacak demekti. Biz alışmışız muzipliğe, karıştırıcılığa. Günde hiç olmazsa bir öğretmenden kötü söz duymazsak rahat edemezdik. Küfür azıktı bize. Sınıfın en küçüğü olan ben bile zevk almaya başlamıştım böyle şeylerden. Tarihçi ilk derse başladı. Biz çok geçmeden kalbini dinlemiş, tansiyonunu ölçmüş, sinirlerini kontrol etmiş, gerekli bilgi ve zekâ testini uygulamıştık. Atılan sondajlar Irak petrolerinden zengin çıkmıştı. Koyu bir sol düşmanı olduğunu hemen anlamıştık. Sol, sosyalist sözcükleri ona göre alerjik kelimelerdi. Artık dersimizde bir yolunu bulup soldan, solculardan, sosyalistlerden söz açarak dersin beş on dakikasını kaynatıyorduk. Hoca neredeyse alfabeden “S” harfini, “SOL” sözcüğünü çıkarıp atacak. Ağzımızdan “sol” sözcüğü çıkar mı diye ödümüz kopuyor.

Arkadaşların öğrendiklerine göre ağrıyan dişini çektiirmek için gittiği dişçinin solak olduğunu öğrenince, uyuşturucu yapıldığı halde kalkıp gitmiş. Komşu kasap solak diye eti ondan almaz, yarım saat uzaktaki kasaplardan almış. Otobüslerin solunda (sağında ?) boş yer olmazsa binmezmiş, payton kiralarmış. Askerdeyken talimde herkes “sol, sağ” derken o “sol” sözcüğünü içinden söylemiş.

Birgün Sırık Cafer’i tahtaya kaldırdı. Sözlü yoklama yapıyor.

“Endüljans ne demek,” anlat bakalım.

“Endülcan,” efendim.

“Doğru konuş. Sonra da al tebeşiri o kelimeyi tahtaya yaz.”

Caferin boyu tahtadan yarım metre yüksek,

tahtaya yazı yazmak için eğilince yarım daire oluyor. O selvi boyu ile çalkalayarak bizlere baktı, sırtıttı. Tebeşiri kırk yıllık solakmış gibi sol eline aldı. Daha ilk harfine başlarken öğretmen uyardı; “Tebeşiri sağ eline al, öyle yaz”

Cafer aradığını bulmuştu. Bütün itliğine göstermekte kararlıydı: “Ben solağım öğretmenim, solaklık sülaleden kalma bana. Babam, babamın babası, bamanın babasının babası solakmış. Hayırlı bir miras olarak bana kadar gelmiş. Bu nedenle bana ‘Solakzadeler’ derler efendim. Bilmem anla-tabildim mi hocam...”

Tarih öğretmeni Cafer’e doğru yan yan yürümeye başladı. Sol bacağı kısaydı. Adını b u yüzden yengeç koymuştuk. Cafer, hırlayacak itler gibi dişlerini gösterip duruyordu. Öğretmenin tepesinin tasını attırmıştı. Yanına yaklaştı. Dövüşe hazırlanan İngiliz horozları gibi yan vererek durdu. Omuzunu kaldırdı. Ben tokadı atacak diye bekliyorum. Cafer de Yengeç’in duruşundan işin ciddiyetini anlamıştı. İçine bir korku düşmüştü. Dingil üstünde oturmuş gibi titriyordu. Yengeç’in yüzü asıktı. Yavaş yavaş geriniyordu. Ben; “Cafer’e bez getirin” dedim. Sözü bilinçli söylemiştim. Ağzımdan çıkıvermişti nedense yüksek sesle de söylemiş olmalıyım ki arkadaşlar bana bakıyordu.

Bu söz öğretmenimi iyice sinirlendirmiş olacak, bana döndü, bu yersiz ve anlamsız sözü söylediğime bin pişmandım ya iş işten geçmişti. Yerinden bir adım attı, gözlerini bana dikti, şaşı olan sol gözü kaybolmuş neredeyse beni öteki gözünün içine katacak. Sayısız itlikler yapıp, değişik cezalar almış, hiç korkmamıştım. Bu adamın duruşu, bakışı beni korkutmuştu. Tir tir titriyordum. Neden söylediğimi bilmediğim bu söz yüzünden neden bu kadar korktuğumu da anlamamıştım. Allahallah insan böyle korkar mıymış? Dişlerim makineli tüfek gibi çatır çatır vuruyor. Meğer bende serçe kadar yürek yokmuş. Kendi durumuma kendim acıyorum. Sınıfta çıt yok. Sanki hepsi birer canlı heykel. “Öldünüz mü be,” diye bağıracağım. Dudaklarım kıpırdıyor, sesim çıkmıyor. Sonradan öğrendiğime göre sapsarı olmuşum. Hoca, ikinci adımı atmamış, o da benim durumumdan korkmuş. Geriledi.

“Zil çalınca yanıma gel, görüşeceğiz,” dedi.

Az sonra yerimden şöyle bir kıpırdadım. Altımda bir ıslaklığın olduğunu fark ettim. İçimden söyle-
niyorum: “Oğlum, hergelelik senin neyine! Elin itlerine uyar, haline bakmadan saman dağına oduna gidersin. Sanki ben korkağım da ötekiler erkek mi? Hani nerde kurmaylar? İsrail askerleri karşısındaki Suriye askerleri gibi siliniverdiler.”

Yengeç derin bir soluk aldı, Cafer’e döndü:

“Demek sülalen hep solak ha?”

“Evet hocam.”

“Öyleyse senin sülalen bozukmuş.”

“Sözünüzü geri alın hocam!”

“Alamam. Sen tebeşiri sağ eline al, ben de sözümü geri alayım. “

“Hocamsınız, fakat...”

Sırık Cafer iyice serserileşmişti. Bak şuna! Sınıfın en ödleği şimdi yiğitleniyordu. Ben kabak başıma patlar diye korkuyorum. Cafer’e işaret ediyoruz. Göz ucuyla hocayı süzüyorum fakat şaşı gözünün nereye baktığı belli değil ki. Zil bir türlü çalmıyor. Bir ders bu kadar uzar mıymış?

Öğretmen bir an susmuştu. Sırık bunu nasıl değerlendirdi bilmem, konuşmak için geriye kasıldı. Tam konuşacakken öğretmen gürlledi: “Defol!”

Cafer yerinde dikilip duruyor.

“Solla yazarsam ne var hocam?”

Bak şu serseriye! Adamı çileden çıkaracak. Beni de birlikte yakacak. Onun bu durumu Yengeç’i çıldırtmıştı. Sakat ayağını havaya kaldırdı. Ordulara hükmetmiş ünlü bir kumandan edasıyla kaşlarını çatı.

“Ne olacağını merak mı ettin?”

Bu öyle öfke ve nefret dolu bir söyleyişti ki Cafer, beynine kurşun sıkılmış gibi sersemledi. İçimden. “Hoca şunun ağzına bir yumruk patlatsa da otuz iki dişine trampet çaldırса” diye geçiriyorum. Cafer bozguna uğramıştı; “Yok sayın hocam. Şey... şey...yani.” Hoca yeniden bir “defol” çekti. Cafer koşarak yerine giderken Toto’dan on üç bilmiş gibi sevinçliydi.

Yengeç yavaş yavaş kürsüye ilerledi. Sandalyeye oturdu. Defteri karıştırdı. Not defterini açtı; “13 Osman, sen kalk tahtaya. Osmanlılarda orduyu anlat.”

Öğretmen Sırık Cafer’i bağışlayınca sınıfın şaşkınlığı hemen dağıldı. Demek adam kuru gürültüy-müş. Hani ona yalandan da olsa bir tokat çekseydi, biz zil çalsa bile yerimizden kalkmayacaktık. Ya şimdi? İşte Osman. Yalancı pehlivanlar gibi kasıla kasıla tahtaya kalkıyordu. Öğretmenin sorusunu yanıtlamaya başladı: “Osmanlı Ordusu’nda sol garipler, sol ulufeciler en önemli sınıftı.”

Yengeç hemen sözünü kesti: “Bu ne biçim ders anlatma be? Soruya ortadan başlıyorsun. Allah akıl dağıtırken sen neredeydin?”

“Anama bir sorayım öğretmenim.”

Hoca bu beklenmedik yanıt karşısında durakladı. Ne diyeceğini bilemedi:

“Otur yerine!” dedi. “Bir daha ağzından çıkanı kulağın duysun.”

İşi uzatmak istemediği belliydi. Defterine baktı: “18 Ahmet, kalk. Çaldıran Savaşı’nı anlat.”

Bu soru tam Baykuş Ahmet içindi. Baykuş gözle-rini sağa sola çevirdi, kafasını bir aşağı bir yukarı kaldırdı: “Yavuz’un bu savaşında süvariler için at hocam çok önemli rol oynadı.”

Hoca, oturduğu yerden ayağa kalktı: “Terbiyeli ol, adam gibi anlat! Tüm salaklar bu sınıfta mı toplanmış, nedir? Bak! At kelimesinden sonra virgül var, durarak söyleyeceksin.”

Ahmet, görünüşte terbiyeli bir tavır takındı, boy-nunu büktü: “Özür dilerim öğretmenim, bir daha öyle anlatırım.”

“Devam et, konuyu da ortasından anlatmaya başlama.”

“Yavuz Sultan Selim, sol cenahın bozulduğunu görünce hemen...”

Hoca konuşmasını kestirdi. Kürsüden inip sı-raların önüne geldi. Bağırır gibi bir sesle: “Beni dinleyin!” dedi. “Bu serseri kafalarınızdan solu çıkarın! Başımıza ne bela gelmişse bu sol yüzünden

gelmiştir. Tarihte nice örnekleri vardır. Solun ne deinde yeri vardır, ne sosyal yaşantımızda. Kötü bir durumla karşılaşınca ne deriz? Bugün solumdan kalkmışız, deriz. Allah sol kolu, sol bacağı zayıf yaratmamış mı? Eee...”

Baykuş Osman fırsatı yakalamıştı: “İzin verir misiniz hocam? Önemli organlarımız solda ama. Kalp, mide, kara...” Sınıf yavaş yavaş havaya giriyordu. Hareketleriyle hocayı desteklediler. Hoca; “Kes sesin, keees! Benimle bilgi yarışına mı çıktın? Belli ki sen de solcusun. Bozguncusunuz siz.. Bu millet, bu vatan.” Osman boynunu büküyordu yalandan. Tartışmayı alevlendirmek istiyordu.

“Ben vatana, millete bir şey demedim ki hocam.” Sınıftan ayağa kalkanlar, hocadan yana görünenler oluyordu. Osman; “Kes sesini! Hocadan daha mı iyi bileceksin? Babası sosyalist zaten hocam. Gevezelik etme! Öğretmenimizi dinliyoruz. “Hocam, arkadaşlar bana hakaret ediyorlar” dedi.

Hoca sınıftaki diğer öğrencilerin kendinden yana olduğunu görünce daha çok havalandı: “Kes sesini, dedim. Arkadaşların demek ki sizi tanıyor. Olanı söylüyorlar, ateş olmayan yerde duman tütmez. Sosyalistler bizim değil dünyanın başına bela. Hep başkalarının davulunu çalar. Biz yükselmek isteriz, onlar kösteklemek.”

Osman araya girip sinsice öğretmeni sinirlendirecek, olayı büyütecekti: “Ama bu sizin görüşünüz hocam. Sosyalistlik suç olsaydı...”

“Kes aptal oğlum, keees!” dedi hoca. “Tereciye tere satmasını mı öğreteceksin? Sen okuduğunu bile anlamazsın. Sosyalistliğin sonu komünistliktir.”

Hepimiz hocayı hayranlıkla dinler görünüyorduk. Parola anlaşılmıştı. Sallabaş Mehmet ayağa kalktı. Üzgün üzgün; “Size çok teşekkür ederiz hocam, Bize bunları anlatan olmadı ki. Sayenizde aydınlandık. Bir öğretmenimiz de sosyalistlik toplumculuktur, sosyalist toplumcudur, tüm ulusun çıkarları için çalışır, diye anlatmıştı da...”

Hoca iyice sinirlendi; “Yalan söylemiş, zehirlemiş sizi, sosyalistlik, komünistliktir. Komünistlik dinsizliktir. Dinsiz adam en tehlikeli insandır.”

Yengeç, konuştukça açılıyordu. Sanırsın ki

hatiplik ona yedi göbekten miras. Bizim baykuşun gözleri fırır dönüyor, bizden işaret almak istiyordu. Biz devam işareti verince parmak kaldırdı. Hoca konuş demeden; “Hocam bir dakika, idare düzeni ile dinin ne ilgisi var ki?”

Hoca kaşını kaldırdı; “Bana bak!” dedi . “O sosyalist kelimesinin sonundaki “s” yi çıkarırsan ne olur kelime? “Sosyal-it” olur, işte siz osunuz.”

Artık ipler kopmuştu. Kaypak Hamdi ayağa kalkarak izin istedi. Parmağı ile Osman’ı gösteriyordu. Hoca onun aleyhine konuşacağını sanarak izin verdi. “Bir açıklama yanlış hocam. O zaman Liberalistler de Liberal-it olur. Sosyalistler hiç olmazsa toplum için ürer. Liberalistler işe bile yaramayan boş itlerdir.”

Bu konuşmanın ardından birkaç kişi ayağa kalkıp Kaypak Hamdi’nin konuşmasını kestiler. Çarpık Veysel; “Hocam konuşturmayın bunları” dedi. (Bağırarak) Bunlar her derste böyle. Sınıfın dirliğini bozuyorlar. Ahmet’in babası, Cafer’in babası, amcaları, dayısı, Osman’ın tüm sülalesi sosyal-it.”

Veysel’in konuşmasına üçü birden karşı koymak istediler; “Hocam bize hakaret edemezler, eğer burada siz olmasaydınız...” Artık sondajlar bekleneni veriyordu. Yengeç şaşırmış, gürültü artmıştı. Radar Musa ayağa kalktı; “Sağolsun hocamız sayesinde gerçeği öğrendik, solculara ölüm...” Uğultu halinde sesler yükseldi. “Ölüüm! Sosyalistlere ölüm. Sağ olsun hocamız.”

Uğultu sınıftan dışarı taşmıştı. O sırada zil çaldı. Gürültüler çoğaldı. Hoca kendini beklemediği bir kargaşanın ortasında bulmuştu. Dışarıdaki öğrenciler bile kapının önüne gelmişti. “Ölüm..ölüm...” diye sesler durmamıştı. Hoca kendine gelmek zorundaydı. Toparlanmak istedi. Yumruğunu masaya vurdu. “Susun!” diyecekti yanlışlıkla “Ölüm! Deyince biz kudurduk.

Birden kapı açıldı. Müdür, suratsız; “... ..” görünce sustuk. Yengeç’i çağırdı. Birlikte gittiler. İkinci derste soruşturmalar oldu. Üç kişi başka okula gönderildi. Diğerleri değişik cezalar aldı. Sonradan öğrendik ki bizim Yengeç daha önce sosyalistmiş. Sosyalizmi övdüğü için şikâyet edilmiş. Bilmem hangi torpilin aracılığı ile bizim okula tayin edilmiş.

BİR DÜŞÜŞ HİKAYESİ

HANİFE MERT

“Ne zordur yalnızlık! Mezar gibi soğuk ve ürkütücü... Duvarlar üstüne üstüne gelir. Gözün çalmayan telefonda, kulağın ise kapı zilinde takılıp kalmıştır. Beynini küçük kurtçuklar gibi kemiren düşünceler seni bir türlü rahat bırakmaz. Düşündükçe bunaltır, bunaldıkça vicdanla birleşerek benliğini esir alır. Kendinle konuşur, kendinle dertleşirsin. Kendini sorgular, yine kendini kendin yargıyorsun. Sanık da sen, yargıçta sen, avukatta...”

Bu düşünceler beyninde yayılırken, tek katlı, damı ve duvarları betondan yapılmış, bir göz odalı evinde yine tek başına ve yine yalnızdı. Pencere kenarındaki üzerine eski püskü bir kilim atılmış tahta divana kolunu yastık yaparak uzandı ve gözlerini tavana dikti.

Düşünüyordu sadece... Ne arayanı soranı, ne de geleni gideni vardı. Arada sabah yeli anahtarı kırık kapıyı iteler, güneşin içeri girmesini sağlardı. Gözlerini tavadan, açılan kapıya çevirdi. Yoktu gelen, kimse yoktu. Fuzuli'nin “Ne yanar kimse bana ateşi dilden öze. Ne açar kimse kapım bād-ı sâbâdan gayrı.” dizeleri geçti zihninden.

Bir zamanlar karıncanın şekere üşüştüğü gibi, etrafımı saran onca insanlar nerede şimdi? Nerede dostlarım, arkadaşlarım, akrabalarım, yakınlarım sevdiğim dediğim insanlar nerede? Beni bu halimi hiç mi merak etmiyorlar diye hayıflandı kendi kendine. Sonra; “İnsan düşmeye görsün. Bir yerden başladı mı arkası çorap sökücü gibi geliyor. Arasan ilaç niyetine bulamazsın kimseyi. En yakının bile kaçır senden öbek öbek...” dedi.

Canı çok sıkılmıştı. Sabah demlediği çayı ısıttı. Bardağa doldurduktan sonra tek odalı evinin yola bakan küçük balkonuna, tahta tabureyi alarak oturdu. Gözleri nemli, gönlünü hüznün kaplamıştı. Kirden rengi belli olmayan gömleğinin cebinden paketteki son sigarasını çıkardı ve yaktı. Keyifle çekti dumanını ciğerlerine... Tadını çıkarmalıydı. Zira

başka ne sigarası, ne de sigara alacak parası vardı.

Yoldan geçen insanları izlemeye başladı. Her birini tek tek inceliyordu. Gördükleri karşısında içi sıkılmıştı... Her birinin yüzü mahkeme duvarı gibiydi. Soğuk, mutsuz, umutsuz, gergin, karamsar ve yalnızlığın yüzlerine bir yafta gibi yapıştığı yüzler. Onca kalabalığın içinde insanı böyle mutsuz, karamsar, yapayalnız hissettiren; sevgisiz, vefasız, nankör yapan bencilce yaklaşımlarından başkası değildi...

Daha önce nasıl da fark edememişti? Zira insan çoğu şeyi yaşayarak öğreniyor ve ancak yaşadıklarından ders alabiliyordu. Ders alabilmesi için, önce musibete maruz kalması gerekiyordu. Bir musibetin bin nasihatten etkili olması gibi.

Gözlerinin önünden bir film şeridi gibi geldi geçti yaşanmışlıkları... Nemlenen eleya çalan kahverengi gözlerini kısarak: “Annem ve babam bana iyi bir ebeveyn olamadılar.” dedi bir süre gözlerine dikti ve devam etti: “Onlar bana hayatın bu kadar zor olduğunu öğretmediler. Hayatın acı gerçeğini göstermediler.” diye hayıflandı. “Beni özel kolejlerde okuttular. Lakin benim özel olduğumu hissettirmediler. Beni gereği kadar sevmeler. Her istediğimi para ile elde edebileceğimi öğrettiler, ama bana paranın satın alamayacağı değerleri öğretmediler. Paranın yaşamak için bir amaç değil, sadece bir araç olduğunyuysa hiç bilmedim. Fırsat buldukça atlayıp uçağa Kıbrıs'a kumar onamaya gittiğimde hiç ses çıkarmadılar. Onlar bana hayatla kumar oynanmayacağını da söylemediler...

Okulumu bitirdiğimde işim hazır. Arkadaşlarım iş bulabilmek için yapmadıkları mücadele, başvurmadıkları iş kalmazken, ben işi hazır buldum. İş buldum ama bana sebat etmesini öğretmediler.

Bana bir de kendi çevrelerinden yuvam olsun diye bir eş buldular. Ardından yaşamımızı sağlamak

için hiçbir eksiği olmayan bir de ev verdiler. Ancak o yuvanın sürekliliği için gerekli olan en önemli şeyin sevgi, saygı ve sorumluluk bilincinin önemli olduğunu öğretmediler. Her düştüğümde bana el verip kaldırdılar. Bir defa da” kendin düştün, kendin kalk” demediler.

Her şeyden önemlisi bana karakterimi sağlamlaştıracak bir fırsat vermediler. Her şeyimi, işimi, eşimi, yuvamı, kızımı, dostlarımı kaybettiğimde anladım bütün bunları. Artık her şeyimi kaybettim...”

Düşmüştüm! Yine eskiden olduğu gibi anne ve babamın bana el vermesini bekledim. O el hiçbir zaman uzanmamıştı. Çünkü anne ve babam da beni bir başıma yapayalnız bırakmıştı. Derin bir iç geçirdikten sonra kararlı ancak umutsuzluğun ses tellerine yansıdığı bir tonla: Öğreneceğim bir şekilde hayatı geç de olsa... “ dedi.

Evindeki son günüydü. Çünkü parası olmadığı için kirayı ödeyemiyordu. Ev sahibi evi boşaltmasını istemişti. Bir süre çocukluk arkadaşı ile kaldı. O da bir yere kadardı. Evin masraflarına katkı sağlayamadığı için o da yol vermişti. Artık sokaklardaydı... Parklarda kalıyordu. Acıkmıştı, ekmeğe alacak parası yoktu. Hırsızlık yapacak değil ya. Gidip marketin birinden isteyeyim diye düşündü. Yapamadı... Utana sıkıla çöpün içine baktı orada kocaman bir ekmeğe gördü. Sanki altın bulmuş gibi sevinmişti. Tam çöpün içine elini atacaktı ki, karşısında yaşlı gözlerle onu izleyen arkadaşını gördü. Ekmeği de almadan hızla oradan uzaklaştı. Gözden kaybolana kadar kaçtı. Hava kararmıştı. Sahilde bir banka oturdu. Yerde yeni büyükçe bir izmarit buldu. Sahildeki kafelerden birinden de kibrit istedi. Sigarayı yaktıktan sonra kibriti geri verdi. Sigaradan derin derin nefes çekerek denizi izliyordu. Deniz onu rahatlatıyordu. Yine hayallere dalmıştı...

Bir zamanlar jöleli saçların ve Rayban marka gözlüğün yerini, kirden yağlanmış saçlar ve gözlerinin altındaki morluklar almıştı. En pahalı mağazalardan aldığı kıyafetlerin, ayakkabıların yerini kirden, pislikten rengi seçilmeyen, kimi yeri yırtılmış tişört, pantolon ve ayakkabı almıştı... Bu yük ona ağır gelmişti, kaldıramıyordu. Sigarası bittikten sonra yerinden kalktı kendini denizin serin sularına teslim etti. Bir daha geri dönmek üzere...

HARUN ÖZMEN

KANAMA

Parşömenlere kırık sözcükler
Ama başı dik sözlükler dikedik
Harfleri kırık yarım onunla beraber
Sonra..

Ben hep orada kanardım.

İlk gün “dur” olup dikilirdi önümüze
Her dergahın ” bilinmez“ kapısı
Takılıp tüten efkârın eteğine
Sonra..

Ben hep orada kanardım.

Yıldızlar asardık feleğe yaseminle
Manolya hep önümüze düşerdi
Kutupları keserdik buzdan ateşle
Sonra..

Ben hep orada kanardım.

Dizeleri batırırdık sularına altının
Beyitler, kıtalar :

-Bayram yerine!

Oyunlarını bozardık tüm oyunların
İki damla gözyaşı düşerdi dilime
İşte o zaman kanardım.

FAZIL TÜTÜNER

EKSİK KADIN

pusulam yoktu, yönümü belirleyemedim
cenevizliler yolu bilir, söylemediler seni görünce
beni ittiler omzumdan, sana gülümsediler
kitap eskitmemişler. Nerede zarafet, nefaset

mavi Saray' da gördüm seni ilk kez
maviydin sen de, kabı ayaklarının kırmızı
hayatım değişmez sanmıştım
sabaha değişti oysa ne çabuk
tanıyamadım kendimi, gül açıldım
şarkılı gecelerde zikrimde, zihnimdeydin

yasemin özü sürecektim parmaklarım gezerken
trompet çalacaktım ele güne, uyanmadan düşümden
uyanırdım düşlerden leylekler geçerken
seninle çözdüm kitabeleri okumayı
yoldan geçenlere su verdik.
Resmetmeyi, esmeyi öğrendik beraber.

kuş yoktu ilk zaman, sonra çağırdık
gelip beşinci babı okudular, seni nerden tanıdılar,
ellerine, başına kondular, söylem getirdiler bilgeden
uçacak gibi uçuşa hazırlandım ben de
yanan dağa yaklaştım sen gidince
yürüyemedim önce, fesli tacirler şaşırdılar

oysa bir canım vardı candan içeri.
Yunus söylemiş, ben yoktum o zaman
akasya altında bir olmuştuk, sayıları öteledik
Cervantes yazdı, ben de saldırdım rüzgâra
candan içeri canımla barıştım, bir tek sen eksik kaldın

"Önce su getir, önce yemeği yap, önce çamaşır, bulaşık.." Dırdırcı kadın başladı yine konuşmaya. Duymayacağım bu kez. Radyomun düğmesine dokundum. Sesini de iyice açtım. Bir kadeh içki aldım.

Geçen gün bir şiirde okumuştum. "Esrik bir kafayla yaşamalı" diyordu dünyayı. Balkonda her zamanki köşemdeyim. Dırdırcı kadın daha bir kızdı. Oldum olası sevmezdi şu içimdeki diğerini. Şu yazar denileni. Kalbimin odacıklarında onca yıldır komşudurlar, sevmедiler birbirlerini gitti. Neymiş; dağınıkmış, aklı beş karış havadaymış, yazarım diye dolanırmış ortalıkta.

Geçen gün bir diğer odadakiyle; şu mühendis hanımla konuşurken duydum. "Yazar olmuş da ne olmuş? İşi gücü gökyüzüne bakmak. Ne varsa? Bir işin ucundan tutmaz. Konuşmaya gelince, susmaz..."

Dedikodu yapıyorlardı. Ne isterlerse konuşsunlar canım. Mühendisin de sesi çıkmıyor bugünlerde, çok şükür. Raporlar, çocuklar, kutsal evlilik müessesesi arasında kaldıramıyor garibim, kafayı. Şimdilerde havasından geçilmeyen yazar hanım. Az konuşur ama bir başlayınca dinlettirir hani kendini.

Yine başladı hatun; "Bugün ay çok güzel. Göğе bаkarak şairleri düşündüm. Yalnızlığını ve kalemini. Kalemin kağıt üzerindeki yürüyüşünü, hayat üzerindeki izini. Ne çok yol ne çok iz var. Oysa yaşam, bu izler hep görmezden gelir gibi. Herkes uzaktaki bir yaşama hasret. Her yerde ve her şeyde içi boş bir çabukluk. Kadınlar ölüyor sokak ortasında ve hala insanlar inandığı için yarına, aylarca ve hatta yıllarca karanlık bir odada. Köşe başında emziriyor bir kadın bebeğini gizlenerek. Ağacın emanet gölgeğine düşmüş savaş acısını dindirmek. Su birikintisinin başında bir serçe ve serçeyi izleyen çıplak ayaklı çocuk. Çocuk senin evin nerede?"

Kemirgen bir boşluk büyüyor. Anlamları, bedel

ödeyen hayatları yok sayan bir boşluk büyüyor ana rahminde. Kadim insanlık tarihi nerede? Aşk varmış biliyorum, gücün nerede? Ya insanlık? Geriden gelen müzik eşlik ediyor düşüncelere..

"..Bunu kitaplar yazmaz.. Bu en zor cevapsız sorudur. Eksik kalır ömrüm dediğin. İnsan insanın boşluğudur" Hüsnü Arkan söylüyor.. "İnsan insanın boşluğudur..."

Herkes sustu. Dırdırcı bile. Boşluk büyüyor. Gözlerimi kapattım. Balkon demirinden kaydı son parmağım

YOLLAR NEREYE...

MİNE YALÇIN

Sekiz saattir direksiyondaydı. Emekli olmuştu olmasına da hâlâ tamamlaması gereken hesapları vardı hayatla. Öyle yan gelip yatacak biri değildi, çalışmadan duramazdı. Zorunda olmanın zorluğu, belirsizliğin yarattığı huzursuzluktu onu içine çeken, dışına iten hayallerinin.

Şikâyet etmedi hiç çalışmaktan. Kendince bir konforu da vardı, işini kendisi plânlayıp, boş alan yaratabiliyordu biraz da olsa. O zamanlarda da geziyordu. Bu kez yollara kendi istediği yönde gittiğinden, başka bir güzeldi her şey. nArtık evinden çok yollardaydı. Tek başına Ankara'dan çıkıp kimi zaman Ege'ye, kimi zaman Karadeniz, belki Antalya, ya da en yakın çevre illere, Çorum'a, Eskişehir'e...

Yönler değişse de yol aynı yol, yalnızlık aynı yalnızlıktı. Ama anıları yanındaydı hep. Böyle zamanlarda arabanın camından akan görüntülere elinde bir sihirli değnek varmışçasına dokunduğu anda, masallardaki büyüler gibi istediği güzele dönüşeceği hülyalarına dalıyordu. Kùlkedisinin Sindirella'ya, balkabağının görkemli bir arabaya dönüşmesi gibi... Kötü büyücünün zehirli elmasından iyiydi saati geldiğinde atların fareye dönmesi, cam ayakkabının umudu...

Bu yıl 23 Nisan cumartesiye geldi. Çalışırken, bir resmi tatilin hafta sonu tatiliyle örtüşmesi iyi değildi elbet, Perşembeye gelseydi, Cuma da arada kaynar, dört gün tatil olurdu diye hesaplar yapardı o zamanlar. Şu anda tüm zamanlar onundu. "Nerede çocukluğumdaki bayramlar" hissiyle içi ürperdi. Bu söylemin içini en iyi dolduran bu bayram değil miydi? Bu topraklarda doğmuş olmasının ve tabii ki ulusal egemenliğin hediyesi olarak yaşadığı çocuksu coşku, bugünün tatil sevinciyle yer değiştirebilir miydi? 23 Nisan Uluslararası Çocuk Şenliği - o muhteşem müzik, kostüm ve danslar gelince gözünün önüne, şimdiki çocuklar için üzüldü. Birbirinden uzak, göz göze, kol kola değil, tuşlarla iletişim kuran çocukların halini düşününce içi üşüdü.

İçindeki çocuk bu duvarı zorluyor, bu soğuk dünyayı kabullenmekte zorlanıyordu. Tatil sevincini çocuksu heyecanlarla birleştirip doğduğu şehre, ilkokulunu, hatta taşınmıdılarsa - ki bir kaçıyla haberleşiyordu hala - sınıf arkadaşlarını görmeye gidiyordu işte. Duvarları yıkmaya, zamana uyup soğuyan kalbini sarıp sarmalayıp ısıtacak anlara...

Yolda geçen sekiz saatte artan özlemiyle çocukluğundaki bayramları yeniden yaşayabilmenin heyecanı sardı benliğini. Gülümsedi. Anı ve dost biriktirebilmek ne güzel diye düşündü. Yaşlanmak hiç aklına gelmedi.

DÜZİÇİ İLKÖĞRETMEN OKULU KÜTÜPHANESİ'NİN YAKILAN KİTAPLARI

MEHMET BABACAN

1950 seçimleriyle iktidara gelen Demokrat Parti, toprak ağalarına ve tüm gericiliğe vermiş olduğu sözleri bir bir yerine getirme sürecine girmişti. Köy Enstitüleri'nin kapatılması bu vaatlerin belki ön sıralarında yer alıyordu. O nedenle 1954 tarih ve 6234 sayılı yasa ile hemen adı değiştirilip “İlköğretmen Okulu” yapılmış, uygulanan programlar hemen budanmaya başlanmıştı. Zaten 1950’den başlayarak sanatsal etkililer (Duvarcılık, Marangozluk, Demircilik gibi.) ilk baştan durdurulmuş ve atölyeler acilen kapatılmıştı.

Tarımın her boyutu ise (Tarla Tarımı, Bahçecilik, Sebzecilik, Arıcılık, Hayvancılık, Tavukçuluk) yavaş yavaş azaltılarak, 2- 3 yıl içinde tümüyle kaldırılmıştı. Çünkü tarım ürünleri okulun besin bütçesini karşılıyordu.

Tüm Eğitim- Öğretim etkinlikleri“ Laboratuar”lara dayanan kitap kültürlenmesine dönüştürülmüştü. Ne var ki onca çabaya karşın, Köy Enstitüsü geleneğini ve kültürünü yok etmek bir türlü başarılamıyordu. Ulusal kimlikli bir dirençti bu. Buna kaynaklık eden suçlular arasında “Okul Kütüphaneleri”nin tartışmasız bir yeri vardı. İktidar bunu anlamıştı artık. Söz verilmiş olan Ağalar ve tüm gericilikse bastırdıkça bastırıyordu.

Düziçi İlköğretmen Okulunun Kütüphanesi de hayran kalınacak kadar zengindi.Kapısından girdiğimde ayrı bir dünyadaymışım gibi gelirdi bana. Türkçe öğretmenimiz Nurten Ağabeyoğlu kütüphaneden sorumlu öğretmendi. Beni de yardımcı seçmişti. Günlük gözetim ve ay sonunda çalışmalar hakkında düzenlediğimiz raporu Okul

Müdürlüğüne sunmak,baş görevimizdi. Raporlarda eleştiri ve önerilerimiz açıklıkla yer alırdı.

Kütüphane ikinci binanın üst katındaydı. Ayrıca bir Memur yoktu. Haftalık nöbetçi öğrenciler olurdu. Kitap alış- verişleri, salonun temizliği ve düzeni onların göreviydi. Okuma salonu arı kovanı gibi işlerdi.

İktidarın kitap düşmanlığı 1950’den beri fısıltı halinde duyuluyordu.Kütüphanelerin Enstitü kültürünü yaşatmakta rol oynadıkları fark edildikçe

dedi- kodular eylemleşiyordu. Kitaplara karşı bir savaş açılacağı kesindi de acaba hangi kitaplar olacaktı?

1954 yılının yaz günlerinden biriydi. Nurten Ağabeyoğlu, yanında üç öğrenci ve bir yığın çuvala birlikte geldi kütüphaneye. Öğrencilerden biri Tarsuslu Nazmi Hikmet Coşkun'du. Onu hemşerim ve arkadaşım olduğu için olmalı anımsıyorum da diğerlerini net olarak anımsayamıyorum. Nazmi Bey anımsayabilir mi bilmiyorum?

Nurten Hanım'ın elinde uzun bir kitap listesi vardı. Kitapların rafını, yerini bir hayli bildiğim için, öğretmenimin listeden okuduğu kitabı bulup önlerine atıyordum. Onlar da çuvala dolduruyorlardı. Böylece altı çuvalı doldurmuştuk.

İkinci bina ile Revir Binasının arasında çalılık küçük bir dere vardı. Hatta o sırada toprak kazılmış olduğu için, genişçe bir çukur oluşmuştu. Çuvalları o çukura taşıdık, ağlaya ağlaya döktük yere. (Yakmamız gerekiyormuş. Hem de kömürü bile kalmayacak dozda yakmalıymışız. Hem çok çabuk olmalıymış bu iş. Çünkü uzaktan gözetleniyormuşuz.) Kolay yanmıyordu kitaplar. Yapraklar kolay yansa da ciltli kısımlar direniyorlardı. Odunla karıştırarak, kömürleşenleri dövüp parçalayarak yakıyorduk. Kitaplar yandıkça canımız da yanıyordu.

Yakılacak kitapları seçerken, her ne kadar gizlemeye gayret etse de Öğretmenimizin ağladığı gözümüzden kaçmamıştı. Bu görünüm bizi daha da duygusallaştırmıştı. İçini bilmesek de adı, cildi filan hoşumuza gidenleri gizlice koynumuza sokarak, tuvalet bahanesiyle gidip bir yerlere saklayıp geliyorduk. Bizim yaptığımız hırsızlık değil, onları düşmandan kurtarmaktı.

Benim kurtardığım on dört kitabın beş tanesi 12 Mart 1971 faşizmini aşabilmişti. Ama 12 Eylül faşist darbesini geçemediler. Aslında, kitabın alnına yazılmış gibi görünen“ Yakılmak” damgası onları faşistlerden, yobazlardan kurtarmayı 21. yüzyılda bile hâlâ başaramamış olanların alınlarına yakışır-
dı. İnaniyorum ki tarih de öyle yazacaktır.

'Seray Şahiner'-erkanozaydin
Seray Şahiner'in Everest Yayınları'ndan çıkan Ülker Abla isimli kitabı Yılın Telif Kitabı seçildi. Dünya Kitap'tan ödül verildi.

Burhan Sönmez-(erkanozaydin)
2022 Orhan Kemal Roman Armağanı 'Taş ve Gölge' Romanı'nıyla Burhan Sönmez'e verildi. Masumlar romanıyla tanıdığımız yazar, önceki yıllarda Mersin'de ve Tarsus Antik Sahaf'ta okurlarıyla buluşmuştu.

Annem saçlarımı tararken, bahtsız kızım, kadersiz kızım derdi bana. O konuşur, ben dinlerdim. Ben de iki kelime konuşup ona, canım annem, melek annem, demeyi çok istedim, ama bir türlü dilim dönüp onu mutlu edecek anlamlı iki kelime çıkmadı ağzımdan.

Ben konuşamadıkça annem kahroldu. Hacılar hocalara götürdü beni. Dualar okuturdu başımda. Ağzıma anahtarlar sokup çevirdi, dilim dönsün de konuşayım diye. Paslı anahtar dilime derman olmayınca, ahıra götürüp yemliğe ağzımı sokup, hayvansan ye insansan konuş, dedi. Konuşamadım.

İçimde kurduğum cümleler ağzımdan bir türlü dışarı çıkmadı. Konuşmaya çalıştıkça anlamsız sesler çıkarabildim sadece. Zavallı annem, dilime bir derman bulsun diye çırpınıp durdu yıllarca. Hacılardan hocalardan çare bulamayınca doktora götürelim dedi, ona da babamı ikna edemedi.

Falancanın anlattığına göre filancanın çocuğu da böyleymiş, küçük bir ameliyat ile konuşmuş çocuk, diyordu babama. O ise hiç dinlemiyordu annemi. Kız olarak doğmama öfkeliydi zaten. Üstüne bir de lal olunca artık onun için bir hiç'tim. Konuşulanları anlıyor ama konuşamıyordum. Ben konuşamadıkça annem ağlıyordu.

O ağlıyor ben gözyaşlarını siliyordum. Onun gözyaşlarına benimkiler karışınca başımı dizine koyar kadersiz kızım der, bu sefer o, gözyaşlarımı silerdi. Başım dizinde uykuya dalana kadar masallar anlatırdı bana. Bir deng-bej gibi stranlar söylerdi. Annemin stranlarını dinlerken huzur dolu bir uykuya daldardım.

Annem benden sonra bir çocuk daha doğurdu ama sanki tek çocuğu benmişim gibi üstüme titrerdi. Ben onun hiç büyümeyen çocuğuydum. Arkadaşıydım. Sırdaşıydım, yoldaşıydım. O da benim her şeyimdi. Kelimelerle anlatamasam da gözlerimle ona her şeyimi anlatırdım. Bakışımından anlardı, karnım acıktı dediğimi, üşüdüm dediğimi...

Anneydi, annemdi o. Bazen onunla konuşurdum. Bağıra çağıra bir şeyler anlatırdım. Ağzımdan çıkan anlamsız sesleri can kulağı ile dinler, hiç lal değilmişim gibi benimle sohbet ederdi.

Köydeki çocuklar benimle pek oynamazlardı. Ne zaman yanlarına gitsem kendi aralarında oynar ben yokmuşum gibi davranırlardı. Lalé, der dalga geçerledi benimle. Onların yanında adım Lalé'ydı. Kimse gerçek adımlı bilmezdi. Annem dışında adımla bana seslenen kimse de yoktu zaten. Babam bile bana Lalé derdi. Annem, bana Zeynep demese ben de adımlın Lalé olduğuna inanacaktım. Nadir zamanlarda çıktığım sokakta arkadaşlarım benimle oynamayınca eve geri dönerdim. Onlara anlatamadıklarımı anneme anlatırdım. O beni anlıyordu. Bütün dünyam annemdi ve ben mutluydum

Hayat hep böyle gidecek sanıyordum. Ben hiç büyümeyecek annemin küçük Zeynep'i olarak kalacağım sanıyordum. Bütün hayatım annemin masallarını ve stranlarını dinleyerek geçecek sanıyordum. Ama olmadı. Bir fırtına koptu ve annemi alıp götürdü. İkinci kardeşim olacak diye heyecanla beklerken annem kan kaybından öldü. O öldü geriye bir bebeğin çaresiz çığılığı kaldı. O öldü dünya başıma yıkıldı. Bir çölün ortasında yapayalnız kaldım. O öldü, ben büyüdüm.

Annem ölünce benim için de hayat bitti sandım. Onsuz ne yapacağım dedim. Annem olmayınca ben nasıl yaşarım demeden anne oluverdim. Evet, daha yedi yaşında bir anne oldum ben. Babam, daha annemin kırkı çıkmadan evlendi. Kardeşlerimi ben büyüttüm. Bir kardeşime abla olurken diğerine anne oldum. Annemin ölümüyle hayata gözlerini açan bebeği alıp kucağıma verdiler. Aldım, kucakladım onu. Kokladım. Annemin kokusunu içime çektim. Minicik bebeğe sarıldım, anneme sarılır gibi. Öptüm onu, annemi öper gibi. Mamasını yedirdim. Altını temizledim. Beşiğini salladım. Sırtıma alıp gezdirdim. Ama en çok konuştum onunla. Anlamsız kelimele-rimle ona annemi anlatım. Annesini anlatım. Kendimi anlattım. İçimdeki Zeynep'i anlattım...

Lalé Ana (Fotoğraf: Ömer Acioğlu)

Annemden sonra bütün dünyam çocuklar olmuştu. Hem iki kardeşime bakıyor hem de babamın yeni karısının doğurduğu çocuklara bakıyordum. Onlar da kardeşlerimdi. Onları da seviyordum. Zaten ben bütün çocukları seviyordum. Çünkü onlar beni anlıyordu. Lalé, deyip benden kaçmıyorlardı. ben de onlarla oynuyor, onlarla eğleniyor, onlarlar mutlu oluyordum. Bu mutluluğumda uzun sürmedi. Daha on altı yaşımıdaydım. Ne olduğunu anlamadan bir atında sırtında kendimi bir köyden başka bir köye götürülürken gördüm. Benden yirmi yaş büyük birine vermişlerdi beni. Ben la'dım, o da lalo.

Çocuklarla kurduğum dünyadan kopunca annem bir kez daha öldü. Dünya bir kez daha yıkıldı başıma. Bir başıma bilmediğim bir köyde zindana atılmış gibiydim. Kocam, ailenin akli başında olmayan divane çocuğuydu. Akli kıt olduğu için lalo diyorlardı zaten. Ona da kimse ismiyle seslenmiyordu. Adının Mahmut olduğunu kimse bilmiyordu. Lalo yalnız kalmasın, soyu sürsün diye beni almışlardı. Lalo'nun kirli bedeninin

altında canımdan çok ruhum acıyordu. Ama ben bunu kimseye anlatamıyordum. Bir dert ortağım yoktu. Kardeşlerim yoktu. Annem yoktu... Yalnız dünyamda debelenmem çok sürmedi. İçimdeki kıpırtıyı evlendikten üç ay sonra hissetmeye başladım bile. Evlendiğimın üzerinden bir yıl geçmeden anne oldum. Bu sefer gerçekten anne oldum. Kendi çocuğumu doğurdum. Bir oğlum oldu. Sonra bir kızım oldu. Lalo'nun kuru toprağına can geldi. Ailesi mutluydu. Ben de mutluydum. İki çocuğumla benim de bir dünyam olmuştu. Yine çocuklara sığınmışım. Onlara tutunmuşum. Dert ortağım onlar olmuştu. Dermanım olmuş, mutluluğum olmuşlardı. Lalo öldü. Çocuk yaşta dul kaldım. Üzülmedim. Çünkü çocuklarım vardı. Çocuklar dışında zaten kimsem yoktu. Annemden sonra sadece çocuklarla dolu bir dünyam oldu. Onlarla oyunlar oynadım. Onlar gülerken ben mutlu oldum. Onlarla sevindim, onlarla ağladım.

Nazlı bir çiçek gibi baktığım kızım çok çabuk büyüdü. Dokunmaya kıyamadığım nazlı çiçeğim,

adını bile duymadığım bir yere gelin gitti. Kızımın gidişyle bir kez daha yıkıldım. Kızımın ardından döktüğüm gözyaşlarını çocuklar dışında kimse görmedi. Çocuklara sığındım yine. Bu sefer ki minik dostlarım torunlarımdı. Oğlumun doğan çocukları ile tutundum hayata. Torunlarım ile kurduğum bir dünyam var şimdi. Mutluyum bu dünyada. Torunlarımın biri kucağımdan inse diğerini alıyorum. Birini sırtıma aldığımda diğerinin elini tutuyorum. Gözlerim artık iyi görmese de onlara patikler örmeye devam ediyorum. Lal olsam da onlarla konuşuyorum. Onlar beni anlıyor, bunu biliyorum.

Ömrümün on altını yılını doğduğum evde geri kalanını bu evin avlusunda geçirdim. Tüm hayatım, tarlaya çalışmaya gitmek dışında, bu avlunun içinde dolanarak geçti. Hiç misafirlğe gitmedim. Bir komşu ile oturup çay, kahve keyfi yapmadım. Bir kimliğim olmadı. Resmi hiçbir evrakta adım geçmedi. Hiç okula gitmedim. Bir doktora muayene olmadım. Seçimlerde sandık başına gidip bir kerecik olsun oy kullanmadım...Lal doğdum. Lal öleceğim. Beni hatırlasa çocuklar hatırlayacak bunu biliyorum.

LAEDRİ

Yaşam bana ait değildi
Ey yabancı!
Ödünç almıştım zamanı
Şimdi vadesi doldu
Geri verdim
Ödendi tamamı

(Alaşehir'de bulunan bir Roma Dönemi
mezar yazısı)

HARUN TINAS

GÜNEŞE YÜRÜMEK

Adım adım güneşe yürüyoruz,
Aydınlık bir güneşe adım adım
Yorgun bir zümrede
Zemheri şubata demir atmışken
Koyu alacalı bulutlar arasından geçiyoruz
Seyri aleme...

Maviyle güneşin harika uyumu
Zemheri kışın hakkını verdi,
Sezar'ın hakkını Sezar'a
Ocakta kar yığınak yaptı memlekete
Hayat, sabır yüzünü sundu
Borular dondu su düşmedi avuca
Duvarlar sessiz bir ağıt koyuverdi...

Ben yine de oyumu yaza veririm
Yaza bir dua bırakıyorum,
"Derdin tamamı gitsin," diye
Sadece küçük bir dua vuslata
Nefessiz adım atamıyorum mutluluğa...

Gelirsem dünyaya yine, yeniden
DMD KAS HASTASI olmak istemem
Elim, ayağım ve nefesim bağlı,
Nasıl geçirdim bilmem onca zamanı?
Aslında kızmamalıyım derdime,
Derdim şifadır yüreğimin sesine,
Şairliğime!..

4 Şubat 2022, Gülnar

BOLKAR, BİR DAĞ KATARI DUMAN DUMAN

ÖMER FARUK GÜLŞEN

31 Mayıs 1993 Pazartesi

Toroslar Doğa Sporları Kulübü adına, Ömer Faruk Gülşen, Suat Gökbakan, Mustafa Koparan, Ethem Sel, Niğde-Ulukışla, Bolkar Dağları'na gideceklerdi. Dağcılık mikrobu damarlarına işlemişti. Amansız bir hastalıktı bu. Gitmekten başka bir tedavisi de yoktu. Hastalığın belirtisi de dağlara baktıkça kalpler hızlı çarpıyor, soluk hızlanıyor, gözbebekleri irileşiyordu. Ateşsiz ve ağrısız, belirtileri belirsiz bir hastalıktı.

Dinlene dinlene, şoför değiştire değiştire Akşehir, Seydişehir, Bozkır, Konya-Ereğli yolundan Ulukışla'ya vardık. Burada her şey değişime ve zamana inat, olduğu yerde duruyordu. Şaşılır Ulukışla'nın bu haline de elden ne gelir?

Ulukışla Adana yolundan Darboğaz Kasabası'na saptık. Darboğaz Kasabası bir vadi içinde, Bolkarlar'ın güneybatı koynunda seraserpe uzanmış bir yerleşim alanıdır. Mağrur Bolkar Dağları'nın kolları arasında yemyeşil, sular içinde, şirin, canlı, diri bir kasabadır. İnsanları girişken, aktif, kültürlü, sınımsız, aydın insanlardır. Kısa bir sorgu sualden sonra kaynaştık. Dağcılığı yadırgamıyorlar, biliyorlar, yardımcı oluyorlardı. Hemen orada tanıştığımız Hüseyin Taşdemir, Mehmet Ulupınar'ın1 muz çaylarını içtik. Astarını aldık, yüzünü istedik. Mehmet Ulupınar bize üç dört kez kendi evinden elma getirtti, elmaların küçük-lüğünden dolayı özür diledi. İşte gündelik insanımızın sıcaklığı buydu. Elmalar o kadar tatlı ve suluydu ki. İçten sıcak bir arkadaşlık kurabilirsiniz Darboğazlılarla.

1. Mehmet Ulupınar - 09 Ağustos 2009 Niğde'nin Ulukışla ilçesine bağlı Darboğaz beldesinde, bir düğünde silahla havaya ateş edilmesi sonucu öldü. Darboğaz beldesi Atatürk Mahallesi'ndeki düğünde havai fişek gösterisi yapılırken, aynı anda bazı kişiler, silahla havaya ateş etmeye başladı. Bu sırada aniden yere düşen Mehmet Ulupınar (40), yakınları tarafından Ulukışla Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. Vücuduna kurşun isabet eden Ulupınar, kurtarılamadı.

Dağın asıl ve en yakın çıkışının, Darboğaz'dan önce yer alan Gümüş Köyü rotasından olduğunu, buradan Meydan'a gitmemiz gerektiğini öğrendik. Vedalaşıp Gümüş Köyü'ne doğru geri döndük. Bolkarlar'a doğru bir tırmanma başladı, Bolkarlar'ın bağrına bir bıçak gibi girmiş yolu görünce içimiz sızladı. "Yol gelir, uygarlık gelir." Gelir, sonra yıldızlı oteller, dağlarımız da biter. Buna razı olacak mıyız? Tüketim uygarlığının kamalarını dağlara saplamayalım.

Bolkarlar kar ve buzdan giysileriyle karşımızdaydı. Sağımızdan, solumuzdan serseri dereler parlayarak akıyordu. Ağaçlar sevinçliydi, ürkek patlatmışlardı çiçeklerini; beyaz, pembe, yeni yaprakları yeşildi. Bir renk cümbüşüdür gidiyordu. Bu kadar da süslenilmezdi ki. Ne bulmuşlarsa takmış takıştırmışlar, bulutlar Bolkarlar'ın sırtlarına eteklerine inmişlerdi. Serin bir hava vardı. Serinlik adeta elle tutulup gözle görülüyordu. Vücudumuzu toprak kokusu, sabahın rüzgârı, serinliği yalıyordu.

Sait Saka, Naci Baytekin, Alper Önder'den oluşan Bursa ekibi, 2300 metrede, Meydan'daki alana yürüyorlardı. Karşılıklı seslenmeler, bağışmalar duyuluyordu. Otel iskeletinin yanından arabamızla yan yola girdik, yokuş aşağı indik. İndiğimiz yer kocaman bir salondur. Güney ve Güneydoğu Bolkarlar'ın karsız etekleri, güneşli bir gün, hava serin ve canlıydı. Aşağıda çadırlar, yemyeşil otlar, çayırlar, körtenler, içlerinden sarı, parlak sarı leblebi otları çiçek açmıştı. Bu alanın her yerinden sular kaynıyor, dereler akıyordu. Arabayla, parmaklarımızın ucuna basar gibi, çiçeklere, otlara fazla bir zarar vermemeye çalışarak, fazla ezmeden çadırların olduğu yere yaklaştık.

Dağcı dağda buluşuyordu. Bunlar yabancı değildi. Muzaffer Erol Gez2, Faruk Sükan Dağcılık ve

2 Muzaffer Erol Gez; 1934 yılında Malatya'da doğdu. 1952 yılında asker olarak görev yaptığı Kayseri'de Erciyes Dağı

Kayakçılık mirasını, güçlü delikanlı omuzlarında bugünlere taşımış ve hâlâ taşımakta olan ağabeylerimizle buluştuk.

Kayak, gezi ve doğayı yaşamak amaçlı karışık bir kamp kurulmuştu. Yanlarında Bursa-İnegöl'den Avukat Elif Erçin, Mersin'den Ali Çoban arkadaşlarımız vardı. Muzaffer Ağabey, 20 gün öncesinden ODTÜ'de düzenlenen 'Dağcılık Sempozyumu'nda daha yakından tanıma fırsatı bulduğumuz bir ağabeyimizdi. Faruk Sükan ise ismini devamlı duyduğumuz, önce AP'li içişleri bakanı sandığımız ama öyle olmadığını öğrendiğimiz ve nihayet yüz yüze geldiğimiz bir başka ağabeyimizdi. Dağcılıkta ağabeylik kolay bir makam değildi. Herkese kolay kolay ağabey denemiyordu. Beylikten ağabeyliğe geçiş kolay yükselinecek bir makam değildi.

Sait Hocalarla kucaklaştık. Bu bambaşka bir sıcaklıktı. Artık birbirini yakından tanımanın incelikleri vardı. Yarın her türlü doğal zorluk içinde, belki de ipine emanet olacağınız, yaşamınızın bağlanabileceği bir ön güven, bir arkadaşlıktı bu. Sessizce konuşulmadan anlaşılan bir sınımsız ilişkiler yumağıydı. Yeri geldiğinde son bir yudum suyunuza kadar her şeyinizi paylaşabilirdiniz. Yüksek bir sorumluluk ve fedakârlık da istiyordu dağcılık. Dağlar bir anlamda bizleri eğitiyor, değiştiriyordu.

Bolkar Dağları, Toros sıradağlarının orta kesiminde yer almaktadır. 3000 metreyi geçen pek çok tepesi vardır. Biz Medetsiz

zirvesine ilk tırmanışını yaparak başladı dağcılığa. 1952'den sonra 95'in üzerinde Erciyes tırmanışı yaptı. Munzur'un bütün zirvelerine çıktı, 1960'lar da Cilolar'da tırmanış eğitimleri yaptı, yaptırdı. İlki 1959 yılında olmak üzere 27 defa Ağrı zirvesi yaptı, Ağrı'nın zirvesinde üç gün geçirerek inanılması güç girişimlere imza attı. Ülkemizde ve yurt dışında yaptığı tırmanışlar ülkemizde dağcılığın gelişmesi ve yayılmasında önemli bir isim oldu. İsviçre Alpleri'ne ve Matterhorn zirvesine çıkan ilk Türk dağcı unvanını aldı. Türkiye Dağcılık ve Kayak Federasyonu'nun kurulmasına öncülük eden Gez, uzun yıllar Türkiye Dağcılık Federasyonu yönetim kurulu ve diğer kurullarında görev aldı. Dağcılık Federasyon Onur Kurulu görevinde bulunmaktaydı. 2016 yılında İçel Sanat Kulübü Kent Kültürüne Katkı Ödülü'ne layık görüldü.. Mersin'de dağcılık sporunun sevilmesini sağlamış, Mersin'de dağcılık kulübü MERDAK'ın gelişmesinde katkısı olmuştur. 20 Haziran 2020'de aramızdan ayrılan Muzaffer Erol Gez onuruna her yıl Medetsiz Tırmanışı düzenlenmektedir..

tepesiyle buluşmaya gidiyorduk. Kampımız Medetsiz tepesinin kuzey-batısında kalıyordu. Kamptan sonra dağa doğru güneydoğu rotasını takip ederek çıkacaktık. Bilinen ve denenilen en kestirme çıkış yolu buydu. Bu kısa (!) yol iyi, tempolu bir yürüyüşle, 14-15 saat sürecekti.

Gece nemli bir rüzgâr, elektrikli bir havayla başladı. Rüzgâr, siyah siyah bulutları dağın tepesine yığıyor, şimşekler çakıyordu. Gece 02.00 sularında kafalarımızı çadırlardan çıkarttık. Yağmur ve rüzgâr vardı, hava soğuktu. Damlalar alabildiğine dolu dolu, bereketli bir yağmur sindire sindire yağıyordu. Sabahı bekliyorduk, dağa gidişimizi erteledik. Dağcı doğayla iddialaşmamalı, kompleksli davranmamalıydı. Dayanıklılık ve iç içe yaşam, yenme, üstün gelme duygularını dışlayan, kendimizi geliştiren bir duyguydu. Doğa ve doğal koşulların etkileri inceden inceye dikkate alınmalıydı. Bu tabii ki her etkinlikten uzak kalma veya kolayca vaz geçmek değildi. Dengeli ve mantıklı bir düşünüşle ileri yürüyen bir cesareti birleştirebilmemiz gerekliydi. Böyle duygu ve düşüncelerle havanın açmasını bekliyorduk. Bunlar bizim aylak zamanlarımızdı. Keyfine doyum olmuyordu. Koşullara uymak, zengin menülü yemekler yememize engel olmuyordu, hatta yeme içme işlerini birazcık abarttığımız söylenebilirdi. Nasılsa yakacağız diyerek yiyip, içiyorduk. İçimizde Bolkarlar'dan sonra Hasandağı'na merhaba diyemeyeceğimiz endişesi vardı.

Üçüncü gece de "Ya sabır!" çekip, 4 Haziran 1993 Cuma sabahı, saat 02.00'yi zor getirdik. Hasan Dağı ile buluşmaktan vazgeçtik. "Merhaba Medetsiz" diyecektik. Çadırlarımızdan kafalarımızı uzattık. Serin, soğuk bir gece hiç bitmeyecekmiş gibiydi. Biraz buruktuk ama iyi bir kamp hayatı yaşadık diyebilirdik. Sabah 05.00'te Suat Beyin sevilmişliğiyle uyandık. "Kalkın, kalkın, hava açtı" diyordu. Dedikleri anlamasak Suat Beyin altın bulduğu sanılabilirdi. Bulutlar eteklerini toplayıp uzaklaşmışlar, belli ki yeteri kadar ağlamışlar, halleri kalmamıştı. İnsanın içine taze bir sevinç doluyordu. Ben buradayım diye bağırışımız dans edesimiz geliyordu.

Bursalı arkadaşlarımız dönme kararı aldılar. Kısa bir durum değerlendirmesi yaptık, sabah saat 07.00'de dağa yöneldik. Çok hızlı bir tempoyla

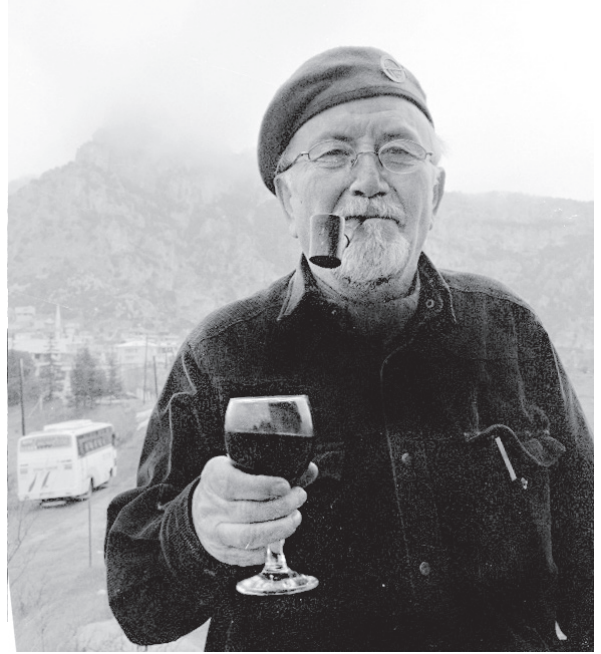
08.45'te 3200 metrede, Koyunaşığı Vadisi'nin eteğinde ilk molayı verdik. Temponun çok hızlı olduğu da ortaya çıktı. Böyle giderse dayanamayabilirdik. Koyunaşığı Boğazı doğayla birlikte olmanın, dayanıklılığın gerçek bir sınavıydı. Sabrımız ve gücümüzle tırmanıyorduk. Yer, buz ve sert kardı. Kramponlarımızı taktık. Buz kazmalarımız ellerimizdeydi. Ayakkabımın tüm tabanı, kramponlar buza, kara bütün yüzeyiyle basarak, ayaklarımızı yana doğru açarak, adım adım tırmanıyor, terliyor ve yanıyorduk. Müthiş bir parlaklık ve beyazlığı Koyunaşığı, 3454 metreden dikti. Muzaffer Erol Gez Ağabeyin verdiği moralin yararını görüyorduk. Rahat tırmanacağımızı söylemişti. Rahattık. Kan ter içinde, büyük bir çabayla, saat 11.30'da Koyunaşığı Boğazı'nın sırtına ulaştık. Artık sırtlardan, kılçıklardan gitmek zorundaydık.

Kar güneşin etkisiyle yumuşamış, rüzgâr sırtı iki yönlü süpürmüş, bazı yerler buz halindeydi. Bu haliyle kılçıklar, bilenmiş bir bıçağın sırtı gibiydi. Tek kol ve birbirimizle, tırmanışın özelliğine göre, gerekli yakınlıkta birbirimizi takip ediyorduk. İçimiz ürperiyor, yola devam ediyorduk. Bu çok güzel bir duyuydu. Doğanın verdiği bir içgüdüydü, vahşete çağırıyordu. Mustafa Koparan'da dağ hastalığı belirtileri başlamıştı. Kafasının içinde davul zurna alayı, müthiş bitkin hissediyordu. Koparan'a durumunu soruyorduk. Devam etmeyeceğini, ancak durumunun iyi olduğunu, bizlerin devam etmesinin bir sakıncası olmadığını belirtiyordu. Ömer Gülşen de yanında kalacaktı. Kılçıklara devam ediyorduk. Koparan'ı 3475 metrede, Keşif Dağı'nın konforlu ve güvenli bir odasında bırakıp devam ettik.

Artık Bolkarlar'ın bütün tepeleri görünüyordu. Karşıda Medetsiz, umarsız, uzanmıştı. Başında kardan, buzdan bir başlık vardı. Kayalar sarp ve heybetliydi. Hemen hemen Medetsiz'le aynı yükseltideydik. Kuş uçuşu arada yaklaşık bir 500-600 metre vardı. Ancak sırtlardan dolaşp, kılçıklardan geçerek yaklaşık 2-2.5 metre yolumuz kaldı. Arkadan Ömer Gülşen yetişti. Koparan iyiydi ancak halsizdi, belirtileri devam ediyordu. Saat 12.45, 3435 metredeydik. Bir durum değerlendirmesi yaptık. Medetsiz'e yaklaşık iki saatte ulaşabilecektik. İki saatte bulunduğumuz noktaya dönüş ile geriye dönüş de dört veya beş saat sürebilecek, karanlığa kalacaktık. Üstelik de çok yorgun olacaktık. Koparan'da halsizlik ve dağ hastalığı belirtileri vardı.

TODOSK zirve tutkusunu mutlaklaştırmıyordu, tam tersine yeni bir kültür yaratmak uğraşındaydı. Bunda doğaya üstün gelme, yarışma, birbirine baskın çıkma gibi eğilimlere yer yoktu. Bunun iyi bir örneğini veriyorduk.

Medetsiz rahat uyu. Başka bir zaman, uygun bir anda gelecek, sabaha karşı 02.00-03.00'de yola çıkacaktık. Seninle buluşup doyaya özlem gidecektik. Bizleri bekle. Uzaktan vedalaştık. Saat 6.30 sularında kampı gören alt sırttaydık.

Muzaffer Erol Gez - erkanozydin

O da ne? Gitmiş olduklarını sandığımız Muzaffer Ağabeyler kamptalar, kamp emin ellerdeydi. İçimizi bir sıcaklık kapladı. Kampta tekrar buluşmanın sevincini yaşıyorduk. Muzaffer Ağabey bize şarap ikram edip, üzerine çok sıcak birkaç cümle söyledi. Şarabı birlikte içip şişeyi Ömer Gülşen'e teslim ettik. (...)

Yorgunduk, artık bir ziyafeti haketmiştik. Herkes kumanyasını ortaya döküyordu. Kuş sütü eksik bir ziyafet sofrası donattık. Tembel ve yavaş yavaş hareket ediyor, ortak bir mutluluğu kardeşçe paylaşıyorduk. Vücutlarımız yorgun, kafalarımız dinlenmiş, tam bir uyuşukluk bizi teslim almıştı. Kampta son gece uykusuna daldık.

Günlerden cumartesiydi. Kısa bir değerlendirme yaptık. Hasan Dağı'na gitmekten vaz geçtik. Hastalığımızın azgın belirtileri şimdilik durmuş görünüyordu. Biliyorduk, tedavisi yoktu. Artık dönme zamanıydı. Arabamızın burnunu Antalya'ya döndürüp hareket ettik.

Bu etkinlik bize yeni deneyimler kazandırmıştı. Dağa çıkmadan önce hem iklimsel özellikler, hem çıkışın beklentisi, hem de diğer etkenlerle sınırlı olabiliyor, en sonra söylememiz gereken veya hiç söylenmemesi gereken lafları söyleyiveriyorduk. Buna dikkat edilmezse bazı arkadaşlarımızı kırabilirdik, bundan kaçınmamız gerekliydi. Çıkış anında tartışılmayacağı açık bir kuraldı. Ancak çıkışın planlanması, hepimizi ilgilendiren bir kararın verilmesi veya bittikten sonra çıkışın değerlendirilmesinde lafı döndürmeden, tüm samimilikle ve açıklıkla fikirlerimizi söylemeli, benimsetmeyi, iknayı öne çıkarmalı, önemli olmayan konuları anlaşılmıyorsa dışlamalı, en geniş anlayış ve anlaşma zeminini bulmalıydık. Dayatmalı, küsmeli, karşı alıcı, bitmiş tartışmalardan gocunup, bunları daha sonraki dağcılık yaşantımızda da sürdürmeyi dışlamalıydık. Tartışmalar, ilgili zaman ve yerde bitirilmeli, ileriye yönelik hiçbir iz bırakmamalıydı. Unutmayalım ki birbirimiz için kıymetliydik, birbirimize, ellerimize, ipimize muhtaçtık. Eğer dağcılık yapacaksak hep birlikte, neşeyle yürümeliydik.

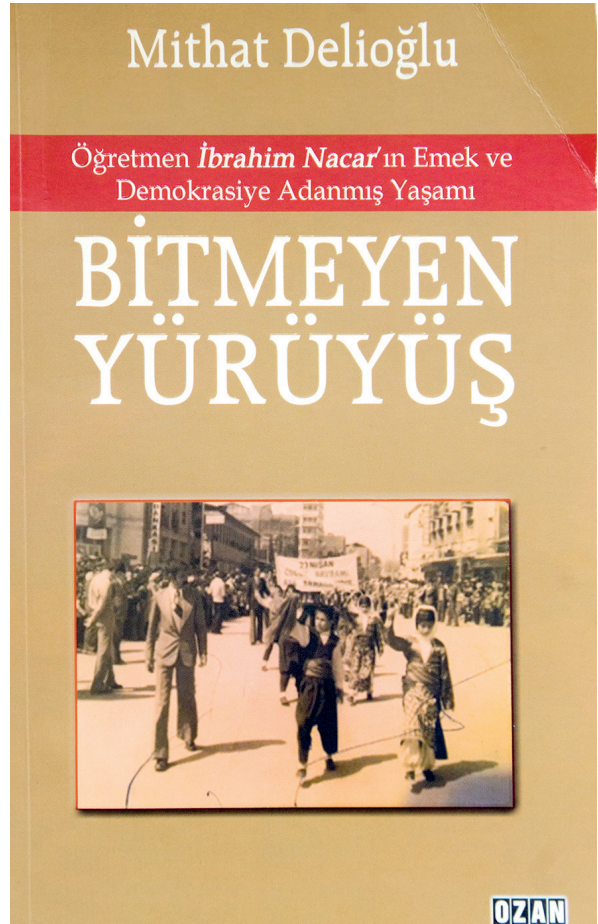
Bolkarlara gideceklere birkaç öneri:

Bolkarlar, Orta Toroslar bölgesinde yer alan sıradagıldandır. Son derece güzel bir yapıya, cazip bir doğal dokuya sahiptir. Ulukışla İlçesi'ne ulaşarak buradan bulunacak bir vasıta ile Adana- Ulukışla yolundan 7-8 km ilerideki sapaktan Gümüş-Darboğaz Köyü yoluna dönmek, Darboğaz'a gitmeden Gümüş Köyü'nün yoluna saparak Kayakevi yolundan Meydan'a ulaşmak gerekiyor. Ulukışla Adana Yolu'ndan saptıktan sonra Meydan'a kadar olan uzaklık yaklaşık 22 km'dir. Bu ara yol, özellikle Gümüş Köyü'nden sonra dik ve virajlı bir yoldur. Özel aracı olanlar tabi ki bu yola rahatça ulaşacaklardır. Meydan görülmemiş bir doğal halıyla kaplıdır. Sular dereler halinde akar. Lütfen,

Meydan'a kıymayın. Bakın Darboğazlı Fotoğrafçı , bir köylü filozofu İsmet Suyar bizleri nasıl eleştiriyor; "Yok canım, sizler dağcı olamazsınız! Hiçbir dağcı, doğayı seven insan, çadırlarını körtlenlerin , leblebi çiçeklerinin üzerine kurmaz, onları çiğnemez, oraları kirletmez." Ne dersiniz, İsmet Suyar haksız mı acaba?

Bolkarlar en az iki günlük bir çıkış programını kapsamalıdır. İlk gün Meydan'a gelip kamp kurma, yerleşme, 14-15 saatlik bir çıkış ve dönüş için ertesi sabah 02.00-03.00'de hareket dağa hareket etmelidir. Tabi bizim gibi yağmura yakalanmazsanız. Siz bizi dinleyin; Bolkar'a en az beş gün ayırın. Karlı derelerinden sular için, kendinizi doğanın kucağına atın. TODOSK'tan hepinize sevgi ve selamlar.

(Kaynak; İçel Sanat Kulübü Bülteni. Sayı 17 - 18: 2003)

DÖNGÜDE BİR YUSUF

ALİ TAŞ

“Üşüyen Sıcak Düşlerim” (öykü-1994), “Göç Türküsü” (şiir-1995), “Güz Anımsamaları” (şiir-2003), “Eleştiriden Günceye” (eleştiri-1996) ve “Mersin’de Aydın Olmak” (Orhan Özdemir’le ortak-araştırma/derleme-2005)... gibi dokuz kitabı yayınlanan Şair-Yazar Ali F. Bilir; “Döngüde Bir Yusuf” adlı ilk romanıyla şiir ve öyküyü geride bırakmış. Beş bölüme ayrılan “Döngüde Bir Yusuf”da bölümler de kendi aralarında bölümlere ayrılmakta. Roman, yerini yurdunu terk ederek Toroslar’ın bir köyünden kaçan Yörük ailesinin öyküsüyle başlar. Takipteki düşmanlarından kendini kurtaramayan aileden baba, Çukurova’ya indiklerinde, vurularak yaşamını yitirir. Köyden kente uzanan eğitim sürecinde, kendisi de 68’li olan yazar Ali F. Bilir, yakın tarihimizin sıcaklığına taşırken okuru, Yusuf’un köyüne bir kahve içimi de olsa davet eder:

“...Dağların ardına doğru çekilen solgun akşam güneşi, gökyüzünde yuvasına dönmekte olan kuş katarları, yol boyu selam alıp verilen çobanlar, köylüler, alacakaranlıkta dar sokaklarını ürkek adımlarla geçtikleri toprak damlı, çelengili köy evleri, Molla Mustan’ın boğuk sesli akşam ezanı; evlerine vardıklarında onları kapsağı denilen avlu kapısında havlayarak karşılayan köpekleri Karabaş’ın sevgi gösterisi, sundurmadaki dokuma tezgâhı, ‘Oh, işte evimize geldik!’ diyen ninesinin kuşağından çıkardığı uzun saplı kora anahtarla açtığı tek kanatlı tahta kapı; annesinin, ‘Aman, iyi sürgüleyelim!’ uyarısı...”(s.21)

“Döngüde Bir Yusuf”, düzlem olarak, Toroslar-Çukurova-İstanbul üçgeninde gelişen bir roman. Yaşar Kemal örneği Çukurova romanlarıyla benzerlik yönü, ağa baskısı ve ağa düşmanlığının ölümcül boyutlarda kendisini göstermesi. Bir yayla romanı olarak da adlandırabileceğimiz, “Döngüde Bir Yusuf” sürgün, hapislik ve sonuç olarak aşkın iç içe geçtiği; taşıdığı anlam itibarıyla yiten kuşakların öykülerine de gönderme taşıyan bir dönem romanı olarak değerlendirilebilecek yapıtta, sürgülenen kapının ardındaki kırsal görüntü tüm sıcaklığıyla okuru sarar:

“Yakılan gaz lambasının solgun ışığıyla aydınlanıyor evin tek gözülü odası. Yerde kara çul serili. Ak çamur sıvalı duvarda seçilen; üzerlik tohumu dizilmiş bir nazarlık ile ceplerinde iğne, iplik, düğme, el aynası bulunan bir cepcebe ve Mustafa Kemal Paşa’nın üniformalı, kalpaklı, babasının jandarma er giysili fotoğrafları...//...Yüklükten indirilip serilen yer yatakları, üflenip söndürülen gaz lambası, zifiri karanlığa gömülen oda, dışarıda esmekte olan azgın güz poyrazı, köpek havlaması, uzaklarda sürüp giden kurt, çakal uluması...”(s.22-27)

Jandarma olan Arif Dede, Abbas Ağa’yla çocukluk arkadaşlarıdır. Askere alınan Arif, Sina Çölü’nde yaralanıp İngilizlere esir düştüğünde, köye şehit olduğu haberi geldikten sonra, çocukluk arkadaşı olan, asker kaçağı Abbas, Arif’in sevdiği Zalha’ya sahip olmak için onu tehdit eder. Yıllar sonra, köyden savaşa gidenlerin içinden yalnız o yayan yapıldak, tanınmaz bir halde dönüp gelir. Arif ile Zalha kadın daha sonra evlenirler. Yine daha sonra ise, Çukurova işgal edildiğinde Kuvayımiliye güçlerine katılır ve Tarsus Bağlar Savaşı’nda şehit düşer. (s.24-25-26)

Yusuf ile Abbas Ağa’nın oğlu Amir arkadaşlarıdır. Köy yerlerine özgü oyunlar oynarlar: “...meşe ağaçlarında konaklayan, ‘Konkon’ adını verdikleri kın kanatları kara ve ak benekli böceği bulup yakalamaları gerekiyor. Havaya saldıkları o böceğin peşinden, ‘Kon koon!’ diye bağırıp koşacaklar. Konduğu meşe ağacına tırmanacaklar. Ağaçta, ‘Eşini bul, eşini bul’ dediklerinde aradıkları mızıyı saklandığı dalın yaprakları arasında şıp diye bulacaklar. Köye döndüklerinde oyun arkadaşlarına gösterip hava atacaklar...”(s.17-18)

Baba Arif’in ölümünden sonra oğlu Kerem, yaşadıkları Toroslar’ın yayla köyünde eşi Zühre ve annesi Zeliha ile birlikte yaşamlarını sürdürürler: “...O günlerde Kerem ile annesi iki candılar. Abbas Ağa’ya kul olmamak için dişlerini turnaklarına takıp direnmiş, tek varlıkları olan bir çift öküzlerini satmış, Konya’daki devlet tahlil ambardan karneyle satın alıp getirdikleri buğday ve

arpayla idare etmişler. İşte o sırada öğrenmişlerdi ateş üzerindeki kızgın sacda pişirilen palamudu iyice kurutup el değirmeninde çektikten sonra buğday, arpa ununa öğür ederek ekmek yapmayı; bulamaç, öğelemeç aşıyla nefis körletmeyi...” (s.49)

Kerem ile Abbas Ağa'nın aralarının açılma nedenine gelince, konu tarla meselesidir... Babası şehit olduktan sonra, Abbas Ağa topraklarına göz diker. Çıkan kavgada Abbas Ağa ve oğlu Emiri döven, yaralayan Kerem, evine baskın yapılacağını öğrenince, annesinin ısrarla istemesi yüzünden, annesi Zalha'yı köyde bırakarak eşi, kızı Ayşe ve oğlu ile birlikte kaçarlar. Bu kaçışta Toroslar'ın Kızılçam ormanlarında güçlülükle ilerlerler. Bu sıkıntılı ve temkinli ilerleyiş, daha doğrusu kaçış zor bir kaçıştır. Babalarının intikamını almak isteyen Abbas Ağa'nın çocukları silahlanıp peşlerine düşmüşlerdir:

“Öğle vakti koyağın iki yamacını birleştiren dereye ulaşıp kana kana su içerler. Sıra, derenin karşı yamacına geçmeye geldiğinde... İlkin, çıkardıkları çarıkların meşin bağcıklarından boyunlarına asarlar. Annesi, ayak bileğine değin inen alacalı dizlik donunun paçasını ve iç göyneğiyle entarisinin eteklerini toplayıp yukarı çeker; babasıyla kendisi de pantolonlarının paçasını dizlerinin üstüne değin sıvayıp çektikten sonra birlikte el ele tutuşarak karşıya geçerler...” (s.31)

Bu korkulu kaçışta yazara özgü dil anlatımının görselleştirdiği Toroslar'ın güzellikleri fark edilir... Anlatılarına Şamanlık girer. Zühre, oğlu Mustafa'ya, Kerem ile Aslı'dan Ortaasya'ya uzanan öyküler anlatır:

“Koyak, uzun bir geceye hazırlanmakta. Batan güneşi, zifir bir karanlık ile dondurucu dağ ayazı izliyor. Derken, yamaçta çoban ateşleri yanıyor, gökyüzü parlayan yıldızlarla aydınlanıyor. Orman kurt, çakal uluması ve öten Yusufçuk Kuşu'nun sesiyle canlanıyor...” (s.33)

Kerem'in karısı Zühre, hastalanıp ateşi yükselen kızı Ayşe'yi sırtında taşımaktadır... Baba dostu Çoban Ahmet'in, Abbas'ın çocuklarının silahlanıp adamlarıyla birlikte geleceklerini, muhtarın ise jandarmaya haber vererek tutuklanma emri çıkarttığını söylemesi üzerine, yanlarına yiyecek hiçbir şey alamamışlardır. Dağ bayır aşarken

binbir zorlukla, bitkilerden beslenip bir mağarada barınırlar. Kerem, su içmek için, ipi çürüten kuyuya inerek, oğlunun astarlı şapkasıyla yukarıya su taşır. Böyle bir dağ bayır koşusunda Ayşe'yi kaybederler. Oracığa da gömüp, solan bir dağ çiçeğini artlarında bırakır gibi geçip gitmekten başka bir seçenekleri de yoktur...

Köye dönelim tekrar, Yörük obasına varmadan önce... 1942 ilkyazındaki ulusça yaşanan kıtlık günleri gözünün önüne gelirken; Molla Mustan üzerinden de dinsel bakış açısı dönemsel olarak sürmektedir:

“Bırak, Abbas Ağa'nın art ayağı o keçi sakallı sahtekârı! Onun bildiği kendine yetmez. Molla Mustan, güç nerdeyse o yana dönen bir yobazdır. İki yıl öncesine kadar ezanı kendi dilimizde, ‘Tanrı uludur’ diye okurdu. Bizler de Tanrı adıyla yakarırdık. Sonra, bizim bezirgân molla Türkçe'yi unutup Arapça'ya döndü. ‘Allahüekber’ demeye başladı. Demeyeni, dinsiz ve gâvur olmakla suçladı. Uymayana cehennemi gösterdi. Sanki yaradan aynı yaradan değilmiş, Tanrı kutsal kitapta ille Arapça yakarın diyormuş gibi. Bırak, herkes bildiği ve anladığı dilde ansın, inansın...” (s.34)

Kerem, Zühre ve çocukları Yusuf, sonunda güvenli bir liman saydıkları Yörük Obası Beyi, Bilge Akış Koca ile eşi Akça Kadın'ın misafiri olurlar... Güzel karşılar oba kendilerini.. Bilge Akış Koca; bu gibi durumlarda öfke, kin ve nefrete teslim olma yerine, Yunus Emre'nin: “Dögene elsiz gerek/Sövene dilsiz gerek”(s.71) deyişine kulak vermelerini önerir. O akşam, “Çaylar içildikten sonra, Akış Koca'nın bir işmarıyla...” sazın tellerine vurulur; Akış Koca çocuklara “Yusufçuk Kuşu Masalı”nı anlatır.

*Kerem der ki dağ üstüne dağ olmaz
Ah çekenin yüreğinde yağ olmaz
Ölür gider Aslım sana yar olmaz
Çöz Aslım çöz düğmelerin vay!.. (s.72)*

“Mal sahibi, mülk sahibi, hani bunun ilk sahibi” (s.69) sözünü anımsatır bilge Akış Koca... Yazarın anlatımında yöreselliğin boyutları yerel ve otantik bir düzlemde biçimlenirken, bazı yöresel sözcüklerin anlamlarına da not düşülür; “öncek” (Önlük), “tünemek”, “çeft”, “tebelleş”, “çömüşmek”, “işmar”, “öğür”, “peşkir”, “horanta”, “tellik” (Örme

başlık, bere), “marva” (sanırım mavra), “çelengi” (Dam saçığı), “kestel” (Keçi kılından kirmenle eğrilen ip) ve “cepcebe” (Alacalı basma, pazen kesiklerin birleştirilip dikilmesiyle oluşturulan ve duvara asılarak kullanılan çok cepli askı) gibi sözcükler dil anlatımının kozasını örerler. “bel bel bakmak”, “gömgök tere batmışlardı” (s.61) gibi dilsel değiniler ile yola çıktıklarında, “artlarından su dökmek” gibi bir geleneği gündeme getiren yazar; “Zengin arabasını dağdan aşırır, fakir düz yolda şaşırır.” (s.18), “Can çıkar huy çıkmaz” (s.75), “Acı patlıcan kırağı çalmaz.” (s.113), “Emir demiri keser.” (s.114) ve “Gelen ağam, giden paşam.” (s.114) gibi yöreye uygun özdeyişlerle halk dili söylemini kurar.

Aradan uzun yıllar geçmiştir... Oğul Yusuf’un öğretmenlik yılları... Okul müdürüyle yaptığı görüşmede, tayininin çıkması pahasına; dik duruşundan ödün vermez:

Geçme namert köprüsünden, ko aparsın su seni
Yatma tilki gölgesinde ko yesin aslan seni. (s.115)

Sonrasında, yola koyulmak için hazırdır:

“Yine böylesi yolculuklar için hazır tuttuğu
68’lerden hatıra kapüşonlu hâki parka, zeytin
yeşili ve fitilli kadife pantolon, balıkçı yaka
siyah kazak, kırmızı atkı, Nâzım Hikmet’in
‘835 Satır’, Kafka’nın ‘Dava’ adlı yol arkadaşı
kitapları ile karısı Berivan’ın küçük portre
fotoğrafı. Tümü tahta sandalye ve komodinin
üzerinde onu beklemekteydi...” (s.116)

Daha sonra ise yolda çevrilen otobüsten alınarak cezaevine götürülüşünü Elif’le paylaşır... Sürgün yerinde evlendiği karısı Berivan ile bebeğinin mezarları gelir gözünün önüne. Hapisten çıkarken, cezaevi müdürüyle ideolojileri üzerine yaptığı beyin fırtınası, Mustafa Kemal’in yolundan gittiklerini söylediği 68’liler adına tarihi bir savunma gibidir

“Benden, egemen sistemin tüm yaptıklarına göz yumup sessiz kalmamı, köyün ağası tarafından katledilip toprağı elinden alınan babamı, ömrünü yetim oğluna adayan anamı unutmamı; hak, hukuk, adalet, emek gibi değerleri aklımdan çıkarmamı istiyorsun,” (s.114) der helallik isteyen cezaevi müdürüne. Yusuf, Elif’le olan paylaşımında, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarından söz ederken, 12 Eylül darbesine bağlayarak, “Göğ

ekin gibi biçilen” bir gençlik kuşağı vurgusundan Güneydoğu’ya uzanır 68’lilerin, Mustafa Kemal’in yolunda oldukları yurtseverliklerine de değinerek, yetmişli yıllara okurları alıp götürür. Hapisteyken özlediği kırmızı şaraptan söz ederken de, hapisten çıktığında, “Rodrigo’nun Keman Konçertosu” eşliğinde içtiğini belirtir... “Rodrigo Konçertosu ki, Deniz Gezmiş’in darağacına gitmeden önceki son arzusudur. Sigara ve çay içerek dinler Rodrigo Gitar Konçertosu’nu...” (s.161) Yusuf, Rodrigo ve onun bestelediği eserin ilginç bir öyküsü olduğunu da hapisteyken öğrenir, biz de ondan:

“Rodrigo, küçük yaşta difteri hastalığına yakalanır ve görme yetisi kaybeder. Öyle olsa da solfej, piyano, gitar ve keman eğitimine başlar. Uluslararası bir gitar virtüözü olur. 1933 yılında bir Türk kızı Victoria Kambi ile evlenir. Kambi de yetenekli bir müzisyen olmasına karşın, kendini sevgili eşine adar ve onun asistanlığını üstlenir. Bu iki güzel insan, 1936 yılında İspanya’da, Hitler ve Mussoloni destekli General Franko faşizmine karşı ‘Devrimci Halk Cephesi’ içindeki direnişe katılırlar. Rodrigo, 1939 yılında Franko faşizmine karşı devrimcilerin umutlu coşkusu duyuran, duyumsatan ‘Concierto de Aranjuez’ adındaki eserini yaratır. Eşi Kambi de onu kayda geçirir. Bu konçerto, faşizme karşı direnenlerin umut bayrağı olur.” (s.161-162) Hapislik sonrası demiştik... Döner, Nergi Hotele... (s.161)

Geri sarmalarla kurgulanan “Döngüde Bir Yusuf”un kahramanı Yusuf, özlemlerine doğru yürür artık... 12 Mart darbesinde iki yıl hapis yattığını, çıkan aflla öğretmen olduğunu, sürgüne gittiği Doğu Anadolu’daki küçük bir kasabada Öğretmen Berivan’la tanışıp evlendiklerini, daha sonra karısını ve adı konmamış bebeklerini yitirliğini, onların acısını unutmak için çocukluğunun geçtiği küçük kasabaya tayinle gelişini ve daha sonra da 12 Eylül darbesiyle tutuklanıp 12 yılı aşkın bir süre hapiste kalışını, üniversitede okuduğu yıllarda otelde birlikte çalıştıkları ve aynı görüşü paylaştıkları, tutkun olduğu iş ve üniversite arkadaşı Elif’e anlatır. Mutlu son, onun yanındadır artık... Ama, “68’lilere sözüm var” dediği romanını yazmak için döner çocukluğunun geçtiği, öğretmenlik yaptığı kasabaya...

* (Ali F. Bilir-Döngüde Bir Yusuf/ E yayınları/2018/184 sayfa)

MİRA DENİZ ATAY

RIDVAN YILDIZ

HAİKULAR

Vurgun

Kanadından öpüyorum
Kalbimde çırpınan kuşu
Ağrıyan benim uçan o

Şatafat

Susmak da bir dua mıdır?
Çok konuşuyorlar, boş konuşuyorlar
Şatafat ya resulallah diyerek

Bugün

Yanlışlıkla bir orman yoluna girmek
Veya rüzgarın gömleğini yırtan
Bir atı öpmek bir hatadan kurtulmaktır

Geçici

İyi oku kendini
Altı çizili cümleler de geçici
Kitaplar insanları sevmek için

Yarış

Yollar uzar, yollar susar
Yollar dolanır, gözlerde düş izi
İnsan her yarışı kirletir

Bakış

Tanıdık bakışlar sızıyor gölgelerin arkasından
Bugün içim çiçeklerin güneşe baktığı yer
Bugün ağacın kuşları var, şiirin uçları...

BARIŞ OLSUN

Herkes bir dursun
Kavga değil
Barış olsun
Önemini bilmeyen varsa
Anlatayım ona

Hayatta barış olmazsa
Kavga olur
Bu ülke savaş ve
Kavga için değil
Barış ve sevgi için
Kurtuldu

Bütün dünyada barış
Olmasa da
Bu vatanda barış olsun
Günler geçtikçe küslük değil
Barış büyüsün

KUŞLAR

Salıncakta sallanırken
Kaydıraktan kayan
Çocuklar görürüm

Kaydıraaktan kayarken
Kuşlar görürüm
Onlar cıvı cıvı öterken
Düşünürüm bazen
Uçabilseydim eğer
Hayat nasıl olurdu diye

(Adana Eral Okulları 2. Sınıf Öğrencisi)

ÇOCUĞA GÜVENEN ŞİİRLER

YUNUS EMRE ÇEKİCİ

Şiir okumak yeni ufuklar sunar insana. Şiirdeki imgelerin rüzgârına kapılan insan, yaşamın ayrıntılarını düşünürken bulur kendini. Özlemler, meraklar, arayışlar, arzular, aşklar, vazgeçişler, kırgınlıklar... İnsan ne çok şey biriktirmiştir, ne sancılarla yoğrulmuştur o güne kadar. Oturup kendiyle bile paylaşamamıştır kimi acılarını... Kimi zaman da insan şiir sayesinde kendi yaşamının dışına çıkar ve bir başkasının gözüyle bakar kendi yaşamına. Kısacası, şiirin gölgesindeyken soluklanır insan, düşünme olanağı yakalar ve tazelenir.

İdeal şiir, insanı düşünmeye ve yaşamı anlamlandırmaya davet eden şiirdir. Her şair, farklı ara yolları kullansa da sonuçta şiirin bir düşünme davetiyesi olduğunu bilir. Şiirin bu öz niteliği, elbette çocuk şiiri için de geçerlidir. Çocuklar için yazılan şiirlerin de okurunda yeni pencereler açması, okurunun ufkunu genişletmesi beklenir. Çocuğun da peşine düşeceği pek çok sorun vardır: Arkadaşlık, değerler, büyüme sancısı, ödevler, oyunlar, günden güne artan sorumluluklar, ailenin beklentileri, kimlik arayışı, ilk aşklar, ilk heyecanlar... Çocuk şiiri, dünyaya çocuğun gözünden bakarak bu sorunlara kafa yormalıdır. Ancak bizde okurunu düşündürmeye çalışan çocuk şiiri ne yazık ki çok azdır. Çocuk şiirimizin çoğu, bir yetişkinin çocuktan beklentilerini içerir. Okurunun düşünmesinden ziyade nasihat dinlemesini ve uysallaşmasını bekler böyle şiirler. Süt içmenin önemini, sigaranın zararlarını veya Kızılay'ın hizmetlerini anlatan şiirleri anımsarsınız. Böyle şiirlerde düşünmeye gerek yoktur, ileti başlıktan bellidir: Süt içmek yararlı, sigara içmek zararlıdır. Ben böyle metinlere, şiirin "arayış" ve "düşündürme" niteliğini yansıtmadıkları için "çocuğa şiir" yerine "çocuğa nasihat" diyorum. "Çocuğa nasihat"ın öncelikle bir güven sorunu olduğunu düşünüyorum. Çocuğa akıl verenler, kendilerine çok güveniyor, ama çocuğa hiç güvenmiyorlar. Neden mi? Nasihatçiler, kendilerini başkalarına nasihat verecek kadar yetkin görüyorlar öncelikle. Yanılmayacaklarını düşünüyorlar. Kendilerinden eminler. "Acaba" sorusu akıllarından geçmiyor. Ancak nedense kendilerine güvendikleri kadar çocuklara güvenmiyorlar. Çünkü nasihatçiler, çocukların kendi

aklını kullanabileceğine inanmıyorlar. Oysa çocuk da düşünüp doğru yolu bulabilir. Örneğin çocuk -hele günümüz çocuğu- sütün yararlı, sigaranın zararlı olduğunu zaten bilir. Ders kitaplarında yazan bu bilgiyi, anne babalar ve öğretmenler de sık sık tekrarlıyor. Şiirinse böyle bilgiler vermesinden çok, çocuğun karşılaştırma yapmasına, soru sormasına fırsat sunması beklenir. Bizdeki korumacı ve otoriter anne baba tutumu, şiirimize de yansımış belli ki... Kısacası bizim çocuk şiirlerinin çoğu "Yapma, cıs!" düzeyinden öteye geçemiyor.

Elbette, sayıları çok olmamakla birlikte çocuğun dünyayı kavrayışına saygı duyan, çocuğun kendi aklını kullanabileceğine inanan şiirlerimiz de var. Bu şiirler, çocuğa hazır yollar sunmuyor, çocuğun kendi yolunu kendisinin inşa etmesini istiyor. İsmail Uyaroğlu, bu bağlamda aklıma gelen ilk isimlerden biri. Uyaroğlu, şiirinde çocuğa güveniyor.

Uyaroğlu'nun 1978 yılında Türk Dil Kurumu Ödülü'nü kazanan "Çocuk ve Şiir" adlı kitabı, çocuklar için hâlâ sıcacık düşünme olanakları barındırıyor. Örneğin Uyaroğlu, "Çocuk ve Arkadaşı" adlı şiirinde insanın oyun oynarken hem "biz" olduğunu hem de başkasının penceresinden bakılınca bir "öteki" olduğunu anlatıyor. Herkesin bir başkasına göre "öteki" olduğunu duyumsatıp okurunu hoşgörüyeye ve sevgiye davet ediyor.

Çocuk ve Arkadaşı

Oynarken birlikte

Seninle biz

Hem sen'iz, hem ben'iz

Uyaroğlu'nun "Çocuk ve Tanrı" adlı şiiri de çocuk aklının sormaktan geri durmadığı "Tanrı neye benzer?" sorusuna odaklanıyor. Dinî anlayışta yer alan "Tanrı'nın hiçbir şeye benzemediği, hem her yerde olup hem de hiçbir yerde olmadığı" bilgisini tekrarlamıyor şair. Çocuğa ders vermiyor yani. Aksine, bu insani sorunun peşine düşüp okurunun zihnini özgürleştiriyor. Arka plandaysa çocuk-baba çekişmesine ayna tutuyor.

Çocuk ve Tanrı

Babama mı benziyor ki Tanrı?

Onun gibi horluyor mu uyurken?
Ve sinemaya kaçabilmek için habersizce
Zorla yatırıyor mu ki çocuklarını o da
Akşamları erken erken

Uyaroğlu, “Büyüyünce” adlı kitabında yer alan
“Bir İşçi Çocuğunun Karıncaya Sorduğu” adlı
şiiirde, mevcut üretim ilişkilerinin yarattığı
yabancılaşmayı çocuk kavrayışıyla sorguluyor.
Ayrıca La Fontaine’e de işçilerin hakkını sa-
vunmadığı için örtük bir biçimde sitem ediyor.

Bir İşçi Çocuğunun Karıncaya Sorduğu

Karınca kardeş
Deniyor ki senin için
Çalışkandır, yorulmaz, yılmaz
Ve muhtaç eder ağustosböceğini
Babam da çalışkan benim
Yorulmaz ve yılmaz
Ama anlamıyorum bir türlü
Muhtaç olan yine kendisi

Uyaroğlu’nun Atatürk’ü çocuk duyarlılığıyla anla-
maya çalışan şiirleri de var.

Atatürk ve Kedi

Fırsat bulsaydı
Herkes gibi o da
Savaşmaktan oynamaya
Bir kedi yavrusuyla arada
Şunu okuyor olacaktı şimdi
Çocuklar okullarda:
Bir kedi dünyaya bedeldir

Uyaroğlu’nun şiirlerinde çocuğa nasihatın olma-
dığı açıkça görülüyor. Çünkü çocuğa güveniyor
Uyaroğlu. Kendi aklını çocuğa ödünç vermiyor.
Bizzat çocuk, kendi aklını kullansın istiyor. Soru
işaretleriyle yapıyor bunu. Çocuk saflığı ve mera-
kıyla yaşamı sorgulayarak yapıyor. Sözü tüketmi-
yor Uyaroğlu, okuruna yeni sözler söyleme zemini
yaratıyor. Çocuklar, kendilerine güvenen, kendile-
riyle dertleşen şiirlere gereksinim duyuyor. Sadece
söz dinlemek istemiyor çocuklar, kendilerinin de
birkaç sözü olsun istiyor. Düşe kalka büyümek
istiyorlar, özellikle şiirde. Kendisi olabilmenin
yollarını arıyorlar.

Kaynaklar

Uyaroğlu, İsmail (2005). Çocuk ve Şiir. İstanbul: Cem
Yayınevi.

Uyaroğlu, İsmail (2005). Büyüyünce. İstanbul: Cem
Yayınevi

Desen: Doğan Akça

İŞE YARAYAN GÜZEL

BEDRİ RAHİMİ EYÜBOĞLU

Sene 1950, Paris'te insan müzesini geziyoruz. "Musée de l'Homme" bizim öğrencilik yıllarımızda bu müze yoktu. Çeşitli müzelerden aktarılan binlerce eser bu müzede yepyeni bir anlamla bir araya gelmişti.

"Aman Allah'ım, bu ne müthiş bir hayvan başı?" diyerek üzerine atladığımız tahta oymanın bir bavul kasnağı olduğunu, "Böyle acayip bir kuş kabartması hayatımda görmedim" diye üzerine saldırdığımız nakışın bayağı bir su testisi olduğunu anlayınca müzeyi yepyeni bir gözle seyrettim.

Canımı ağzıma getiren bütün parçalar yüzde yüz işe yarayan eserlerdi. Ya tohum taşıyordu bunlarla ya ekin biçiliyordu, ya sadece bir iskemle idi dört ayaklı ejderha, ya bir mızrak yahut bir kalkandı. O güne kadar sanat eserinin bu kadar kesinlikle işe yarayabileceğini düşünmemiştim.

Resme başladığım günden bu yana bizim köy kilimlerini her zaman sevdim. Ama bir kilimin hem sanat eseri hem de yüzde yüz işe yarayan, günlük hayatımıza karışan faydalı bir dost olacağını düşünmemiştim.

"Yurda döner dönmez güzel ile faydalıyı kendi imkânlarımız içinde değerlendirmek istedim. O yıllar Mehmet Ali Cimcoz'la eşi Adalet Cimcoz bir sanat galerisi açmak istiyorlardı Beyoğlu'nda. İşe yarayan güzeli bu galeride değerlendirebilmek için elbirliği yaptık. Aklıma ilk gelen bizdeki yazmacılığı ele almak oldu. Öteki de çömlekçiliği. Yurdumuzun her yanında hem yazma basılıyor, hem de çömlek pişiriliyordu. İkisine de el attık.

İstanbul'da ne kadar yazmacı ve çömlekçi tezgâhı varsa hepsini bir bir dolaştım. Yazma konusunda dilediğim tezgâh Kumkapı'da ve Çamlıca'da, çömlekçiyi de Anadolu Hisarı'nda, Göksu'da buldum.

Maya Galerisi'nin ilk sergileri yazmalar ve

pişmiş toprak işler ile doldu taşı. Eğer bugün yurdumuzda seramik sanatı gün geçtikçe geliyorsa, bunda bu küçük galerinin büyük hizmeti vardır.

Desen: Bedri Rahmi Eyüboğlu

Ama o ara yazmacılık beni daha çok sardı. Çünkü çömlekçilik daha çok heykel bilgisi istiyor buna karşılık yazma yüzde yüz resim sorunlarıyla olup bitiyordu. Dilediğin nakışı ıhlamur ağacına oyacaksın, yıkanmaya dayanıklı boyalarla basacaksın. İster kâğıda bas ister beze. Kâğıda bastığın zaman adına gravür diyorlar. Gravür, resim sanatının bir dalı. Aynı nakışı beze bastığın zaman yazma kesiliyor. Kâğıda bastığın zaman yalnız İstanbul'da ve İstanbul'un bir semtinde kalan gravür, beze basıldığı zaman yazma kisvesine bürünüp bütün yurdu dolaşıyor.

1950-1955 arası öylesine sardı ki beni yazmacılık, hemen hemen beş yıl bir perhize girdim. Perhizin şartı oldukça zordu; ya açık üstüne koyu, ya koyu

üstüne açık. Bir tek renkle yetineceksin. Beri yanda ressam elinin altındaki yüzlerce rengi birbirine karıştırıp karman çorman ederken yazmacı bir tek anilin siyahıyla on binlerce metrekafe bezi büyük bir ustalıklarla donatıyor, bunları yurdun her köşesine ulaştırıyordu. Çömlekçilerin elindeki imkân bu kadar uzağa varamıyor. Edirne testisi kırılıp dökülmeden Erzurum'a ulaşamıyordu.

Bu ara yazmacılardan şunları öğrendim; Anadolu'nun şu vilayeti ille de sarı-siyah ister, öteki siyah-kırmızı. Olmazsa topunu geri çevirir, falanca vilayet cehri olmazsa bir tek yazma almaz.

Bana yazmacılık işçiliğini A 'sından Z 'sine kadar öğreten 'Hanımyan' ustanın bir sözünü ömrüm boyunca unutamam. Bir müşteriye, on metrekafe tutan bir yazma işi hazırlıyorduk. İşin tam sonunda yirmi beş kuruş boyunda bir mürekkep damlası geldi, çevrenin ortasında münasebetsiz bir yeri lekeledi. Bizim ödümüz patladı. Çünkü bu boya hiçbir şeyle çıkan soydan değildi.

Hanımyan usta, o canım çocuk gülüşüyle "Keder vermez" dedi. "Al eline fırçayı, o lekeye bir biçim ver. Zaten 'kusursuz iş yapmak Allah'a mahsustur' dermiş yazmacıların Piri...Çıraklar kusursuz bir iş çıkardıkları zaman fırçasını boyaya daldırır, yazmaların üzerine kendi eliyle birkaç benek püskürtürmüş." Ustanın dediğini yaptık. Çevreye damlayan lekeye çeki düzen verdik. İşin tuhafı, müşteri en çok bu tarafını sevdi.

Yurdumuzda yazma ne zamandan beri yapılır, bize nereden geldi, bunları gücümün yettiği kadar aradım. Bize Acem'den, Acem'e de Çin'den geldiğinden öte kesin bilgiler elde edemedim. Bu konu üzerinde ne kadar durulsa yeridir. Bolu ve Kastamonu dolaylarında basılan yazmalarda Hitit geyikleri var. Din, bir yandan sureti yasaklaya dursun, geyikler ve kuşlar yazmalarda dolanmaya başlamışlar. Ne zamandan beri arayıp bulmaya değer Karagöz nakışlarını deriye işlemiş de yazmaya işlememiş niçin, aramaya değer. Yalnız saray çevresinde gelişen nakışlardan hiçbirisi yazmalarımızda hiç yer almamış niçin, araştırılmaya değer.

Biz üç yıldır, resim aracı-resim gereci bulamayan akademide, atölyemizdeki arkadaşlarımıza biraz boya sağlayabilmek için sergiler açıyoruz.

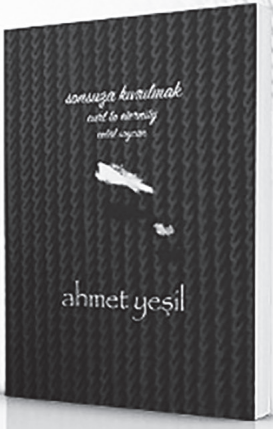
Kendi elimizle oyduğumuz kalıpları basarak yılbaşı kartları sergileri açtık. Son sergimizde yine kalıpla basılan yazmayı denedik. O günümüzün şartları, meslek tasaları ihlamur ağacını kalıp olarak oymaya fırsat vermedi. Kalıp olarak alçıyı oyduk. Ihlamur ağacına en az on saatte oyulacak motifi bir saatte alçıya oyduk ve bütün yazmalarımızı tahta kalıp yerine alçı kalıplarla bastık.

Bu hiçbir zaman tahtanın sağlamlığını ve sıcaklığını vermiyordu ama neylersin ki günümüz bizi çok daha çabuk olmaya zorluyor. Şuna inanıyoruz ki sevdiği işi kendi eliyle çoğaltmak, onu herkesin alabileceği bir hale getirmek sanatçının elindedir. Çünkü günümüzün kimyası sanatçıya sayısız araçlar yaratıyor. Bunları incelemek boyumuzun borcu olmalı. En güzeli, araya yabancı eller girmeden, sanatçının kendi işini kendi eliyle çoğaltabilmesi, hiç değilse günümüzün ressamının daktilo makinesinin icadından haberi olması.

Kaynak: Eyüboğlu, B.R., Yazma-Bizim Tezgâh. Ceylan Yayınları Matbaası 1968

Desen: Zeinap Khalil

SÖYLEŞİ VE İMZA GÜNÜ

sonsuzla kurulmak
ahmet yeşil

4 Haziran 2022 Cumartesi

MODERATÖR
FAZIL TÜTÜNER

KONUŞMACILAR
CELAL SOYCAN - VELİ MERT

SÖYLEŞİ SAATİ | 11:00 YER | Yenişehir Belediyesi Atatürk Kültür Merkezi
İMZA VE KOKTEYL SAATİ | 13:00 YER | Yenişehir Belediyesi Atatürk Kültür Merkezi Ahmet Yeşil Sanat Galerisi

CAN HÜSEYİN

SİVRİ DİLLİ

Kilit vursan bir gün, sivri diline
Bilmem ki kimlere, olmuşsun şak şak?
Hakaretle ne geçecek eline
Adı Kâmil imiş şu cahile bak

Ağzında var, ulan ile edepsiz
Bilmem ki nereden, gelmiştiniz siz
Böyle küfürbaza ne diyelim biz
Kinaflı sözlerle başlıyor lak lak

Kimi yavşak diyor kimisi çakal
Kimi korkak diyor kimisi şapşal
Başımızda böyle çetrefilli hal
Sanki bir kurbağa, ötüyor vak vak

Küfrediyor cahil, bunca alime
Kükreyerek dönmüş, alçak zalime
Ağzınızdan çıkmıyor, dürüst kelime
Çirkefe bulanmış, olur mu hiç ak

Atalar ne demiş, dur edep ya hu
Çirkef küfür bize, yakışır mı bu?
Dostlar iğreniyor, bize diyor tuh!
Her şey ayan beyan, görünür barak

Şu dilin yarası kurşundan ağır
İyileşmez yaram, olmuştur yağır
Kendi küfrediyor, kulağı sağır
Etrafında aymaz, ediyor merak

Can Hüseyin, dilin kemiği yoktur
Cahillerin dili zehirli oktur
Bizde sivri dilli, maalesef çoktur
Ne bir ayarı var ne de bir durak.

NİHAT ÇAPAR'LA TARSUS ÇAĞRIŞIM TİYATROSU ÜZERİNE SÖYLEŞİ

MERSİN SANAT EDEBİYAT

MSE- Nerede doğdunuz, nerede okudunuz?

NÇ- Merhaba. 80'li yıllarda Tarsus'ta dünyaya geldim. Uzun yıllar ailemle birlikte bu şehirde yaşadım. dört yıl gibi bir süre Eskişehir'de bulunduktan sonra, İstanbul'da yaşamaya başladım. Lise öğrenimine dek süren tüm eğitimlerimi Tarsus'taki eğitim kurumlarında aldıktan sonra, Anadolu Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde Felsefe, İstanbul Üniversitesi Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü'nde de lisans eğitimimi sürdürüyorum.

MSE- Tiyatro'ya nasıl yöneldiniz?

Tarsus'ta konu tiyatrodan açılır ve yaşça bizlerden büyükler söz alırsa, 1960'lı yıllara dayanan bir tiyatro sohbeti yapılır, o zamanlardan başlayan bir sanat hareketinden söz edilir. Özellikle 1960'tan 1980 askeri darbesine dek gelişen süreçte, henüz özgün bir tiyatro salonu olmayan kentin sinema, düğün ve nikah salonlarında, teknik çeşitlilikten neredeyse hiç yararlanılamayan bir ortamda, tiyatro yapanyapmaya çalışan insanlar olduğunu görürüz.

Bu insanların bir kısmının şehir değiştirmesi bir kısmının ise askeri darbe sonrasında farklı kulvarlara yönelmesi sonucunda 90'lı yıllara dek çok cılız bir tiyatro devinimi sağlanmış, fakat maalesef, yeterli etki yaratılamamış.

Benim tiyatroya yönelmem de, tam bu sular da, kentte faaliyete geçirilen Tarsus 75. Yıl Kültür Merkezi'nin Adana Devlet Tiyatrosu tarafından sıkça ziyaret edilmesine denk geliyor. Adana Devlet Tiyatrosu ve zaman zaman Mersin Devlet Opera ve Balesi'nin turne oyunlarını sıkça Tarsuslular'la buluşturmaları, benim gibi birçok kişinin 75. Yıl Kültür Merkezi olanaklarından faydalanabilmeleri için geniş bir spektrum oluşturdu ve bu durum da kendiliğinden çok sayıda tiyatro ve konser guruplarını doğurmuş oldu.

MSE- 'Çağrışım Tiyatrosu'nun öyküsünü anlatabilir misiniz?

NÇ- Çağrışım Tiyatrosu, anlattığım öykünün sonlarında, kentte sosyal yaşama ivme kazandıracak sosyal bir tesisin hayata geçirilmesinin doğal sonucu olarak 1998 yılında bir araya gelen birkaç arkadaşın gayretleriyle kuruldu.

Biz, 1998 yılında kurulup 2000'li yıllara uzanan ve tamamını gençlerin oluşturduğu 17 amatör tiyatro ekibinden birisi olarak var olmaya çalışıyor, benim yazdığım metinleri oynuyor, sabahlara dek afişleme yapıyor, dekor çakıyor, kostüm dikeyor ve sahneden bir şeyler paylaşmaya çalışıyorduk.

Bu hummalı, özverili ve sancılı süreç, 2005 yılından itibaren bizleri yalnızlaştıracak olan, (...) zorunlu koşulan birtakım yaptırımlar ve mali yükümlülük/zorunluluklar sonrasında sona ererek, 'profesyonel' bir oluşum olarak yola devam etmemiz için belirleyici oldu.

2005 yılından itibaren amatör tiyatroların sayısı hızla tükenerek yok olunca, kentin tek özel tiyatrosu olma yükünü sırtlanmak durumunda kalarak sahnede var olma mücadelesine giriştik.

Bu sürecin pozitif etkileri olduğu gibi oldukça zorlayıcı yönleri de mevcuttu tabii. 2005 yılından itibaren Kültür Bakanlığı'ndan projelerimize bütçe alarak, birtakım eksiklerimizi giderip festivallerde sahnelemek üzere oyunlar çalışıyor ve birçok festivalde sahne olarak varlığımızı sürdürüyoruz.

MSE- Tarsus'ta tiyatro ve seyirci, tiyatro ve yerel yönetimler denilince neler söylersiniz?

NÇ- Birçok şehir ve o şehirlerde, festivallerde farklı izleyici profilleri görüyoruz. Hemen her kentin kendine has bir sanat anlayışı, tarzı oluşmuş gibi.

Örneğin Eskişehir Şehir Tiyatroları'nın biletleri 1 ve 2 Türk Lirası'yken, oyunlara bir ay öncesinden bilet rezerve ettirmezseniz o oyunu izlemeniz imkansızlaşabilir.

Aynı şekilde Ankara'da kemikleşmiş bir Devlet Tiyatrosu izleyicisinin arasında kendinize yer bulmak için oldukça zaman harcayabilirsiniz. İstanbul'un hemen her semtinde bulunan tiyatroların, semtin yapısal özelliklerine göre sahnelenen oyunlar olsa dahi, izleyici sıkıntısı çekilmediğini rahatlıkla görebilirsiniz.

Örneklerle daha da zenginleştirebileceğimiz bu tutumu Tarsus için söylemek oldukça zor. Tarsus'ta tiyatro izleyicisi, sahnede olana oldukça yabancı. Bir şey, bir oyun, bir edebi metin izlemeye geldiğinin farkında değil çoğu kez. Tiyatro etkinliğini kültürel bir etkinlikten ziyade "izleyicinin sıkılmamasını sağlamakla yükümlü satın alınmış seyirlik bir hak" olarak algılıyor ve doğal olarak sahneyle kurulan iletişim de tahayyül edilemeyen bir çarpıklıkla hüsrana dönüşerek, izleyicinin "tiyatrodan almak istediği ve ne aldığı" konusunu karmakarışık bir hale getirip onları sahneden uzaklaştırıyor.

Bunun ciddi sonucu, izleyicide bir üslupsuzluk doğurduğu gerçeğidir bana göre. İzleyicimizin Eskişehir, Ankara, Moskova, Londra, Paris izleyicisinden teknik olarak büyük farkı üslupsuz oluşudur. Kitlese anlamda kendine has bir tarz geliştiremediği gibi, bireysel anlamda da çöküş had safhada yaşanıyor haliyle. Bu hal ve gidişattan tiyatrom, organizatörler ya da yerel yönetimler de payını almalı elbette.

Ancak, 2011'de sahnelediğimiz, bir dünya edebiyatçısı olan Samuel Beckett'in "Oyun Sonu" isimli oyununu ikinci gösteriminde bile izleyen Tarsus izleyicisini heyecanlandıracak şey, nedense, hemen ardından sahnelediğimiz Vaclav Havel'in "Bildirim-İnsan Aygıtı" isimli oyunu olmuyor.

Bu noktada benim işim bu karmaşıklığı çözmek değil, anlamaya çalışmak oluyor yalnızca. Benimsediğimiz tarzda oyunlar sahneleyip Tarsus izleyicisinin karşısına çıktığımız gibi bambaşka şehirlerde festival izleyicilerinin de karşısına çıkıyoruz.

Diğer kentlerin izleyici profilleriyle kıyasladığımızda, maalesef sosyokültürel açığın

giderek büyüdüğünü görüyoruz. Yerel yönetimler dediğimiz STK'lar, Tarsus Belediyesi, Siyasi Partiler, Kaymakamlık/Valilik gibi kurum-kuruluşlarsa eğer, 1998 yılından bugüne dek herhangi bir destek görmediğimizi açık bir şekilde ifade edebilirim.

Tarsus Belediyesi "tiyatro denilince" ne gibi bir tutum-tasarruf içerisine giriyor bilemiyorum. Tarsus Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nun bugünkü hali benzeri belediye tiyatrolarının oldukça uzağında. Tarsus Belediyesi'nin düzenlediği, kentin tek özel tiyatrosu olmamıza, Tarsus Belediyesi Şehir Tiyatrosu'na nazaran defalarca uluslararası festivallerde sahne almamıza rağmen hiçbir zaman davet almadığımız ve alsak da tarz ve anlayış gereği zaten katılmayacağımız Uluslararası Türk Dünyası Tiyatro Günleri başlığı altında dünya tiyatrosunun oldukça uzağında kalmış, Türkiye Cumhuriyetleri'nin sahne aldığı bir festival organize etmesi Tarsuslu vatandaş açısından hangi sanatsal mertebede algılanıp, değer görüyor bilemiyorum.

Tamamen politik bir tercihle milliyetler düzeyinde bir seçkinin "sanat festivali" şeklinde lanse edildiği bir ortamda 'yerel yönetim-tiyatro' sohbetine dair geniş planda söyleyeceğimiz çok şey olduğunu sizin aracılığınızla bir kez daha yinelememde fayda var sanırım.

MSE- Tarsus, sanat açısından İstanbul'a ne kadar uzak, ne kadar yakın?

Tarsus'un büyük kentlerle sanatsal düzeyde/sanatıyla kıyaslanması için bazı ayrıcalıklı özelliklere sahip olması gerekli. İstanbul'da "sanat" denilince ilgisinin karşısına devasa bir yelpaze açılıyor: Sinema, tiyatro, sergi, opera-bale, dans, resim-fotoğraf galerileri, mim, görsel sanatlar, sahne-ses performansları, uluslararası-ulusal festivaller, sokak performansları gibi daha da çoğaltılabilecek bir seçenekler zincirinden Tarsuslu sanatseverin faydalanması için İstanbul'a gelmesi dışında pek bir seçeneği yok açıkçası.

Tarsuslu sanatsever İstanbul'a gelerek sanat olayına vakit ayıramadığı takdirde ise Çağrışım Tiyatrosu'nun oyunlarına, Aratos Dergisi'nin kültürel-felsefi etkinliklerine, Tarsus Fotoğraf Derneği'nin gayretlerine kulak kesilmeli ve bu sanatsal etkinliklerden faydalanmalı. Yine benzer bir seçeneği Adana ve Mersin'e giderek de çoğaltabilir. Bu minvalde sanatsever ya da kentler, sanat olayına

yakınlık ve uzaklıklarını hangi ölçüde olursa olsun kendileri belirlemiş oluyor. Bu, ‘olan biten’e duyarlı olmakla ilgili sanki...

MSE- Tiyatro eseri bulmak gerçekten zor mu?

NC- Oyun yazarının yetişmediği ve hatta olmadığı söylenen bir camia içerisindeyim. Ben de oyun yazarıyım ve aynı zamanda yönetmenim. Olaya iki açıdan da bakabilme şansım oluyor bu anlamda: ‘Tiyatro eseri bulmak’ fikri, sizi bir yerden alıp bir yere götürecek olan serüveninizin ilk basamağıdır. Bu da nerede durduğunuz ve nereye gitmek/yönlenecek istediğiniz konusuna getirir bizi.

Eğer siz bir yerden bir yere gitmeye, hatta bu uğurda bir kitleyi de peşinizden sürüklemeye kararlıysanız, yazılı bir metne ihtiyaçtan önce bir fikrin peşinde koşuşturmaya başlıyorsunuz. O fikir sizi mevcut metinlere de ulaştırıyor, kendi sahne metninizi oluşturmaya da.

Ben hiçbir zaman ‘oyun metni olmadığı için sahnelenmiş vasat metinler’ derneğinin üyesi olmadım. Benim gibi birçok kişinin de bu bahaneden hızla uzaklaştığını görüyorum bugün. “Tiyatro eseri bulmak zor mu?” sorusuna alternatif onlarca deneysel/avangard çalışma yapılıyor ve bu sorunun üstesinden gelinmeye çalışılıyor. Eğer sahnede kimliğinizi bulmuşsanız, doğru tiyatro metni gelip kapınızı çalacak demektir.

MSE- Tarsus’ta oyuncu olmak?

NC- Erzurum’da 2009 yılından itibaren olmak kaydıyla üç ayrı oyunumuzla sahne aldık. Ezop, Barut Fıçısı ve Oyun Sonu isimli çalışmalarımızı Erzurum Gençlik Merkezi ve Erzurum Devlet Tiyatrosu’nun oluşturduğu müthiş bir izleyici kitlesiyle paylaşma şansı yakaladık.

Bu festivalde Devlet Opera Balesi, Azerbaycan Devlet Tiyatroları ve Türkiye’den çeşitli Belediyelerin Şehir Tiyatroları sahne alıp, bir festivali genişleterek gelenekselleştirme yolunda ciddi adımlar atıyordu. Biz de, sanırım kurum tiyatrosu olmayan tek ekip olarak Mayıs aylarında bu güzel festivalde sahne almak için yola düşüyorduk.

Ancak geçtiğimiz sezon, (...) İstanbul Şehir Tiyatroları ve Devlet Tiyatroları’nın yapısal işleyişine dair getirilen eleştiriler ve sonrasında İBBŞT’de yaşanan istifalar ve görev değişikliklerinin

ardından Erzurum Valiliği’nin, dördüncüsü düzenlenecek olan Uluslararası Erzurum Tiyatro Festivali’ni iptal ettiği duyumunu aldık.

Bu, bizleri üzdüğü kadar Erzurumlu dostlarımızın da istemediği bir durumdu ve geçtiğimiz sezon, gelenekselleşmesi adına ciddi adımlar atılan bir festival yapılanması bürokrasinin kılıcıyla kesilmiş, önlenmiş oldu. Biz de, süreci bir basın açıklamasıyla izleyicilerimizle paylaştık.

MSE- Bir de intihal (Eser Hırsızlığı) meselesi ile uğraşıyorsunuz. Geline nokta nedir?

NC- 2010 yılında Samsun Sanat Tiyatrosu için ‘Müebbet Masalı’ isimli iki bölümlük belgesel bir oyun kaleme alıp, tiyatro yetkilisine postaladım. Yaklaşık bir yıl sonra yasal iznim olmadan, metinden ismim çıkartılarak, İzmir’de prova edildiğini ve sahneleneceği haberini aldım. Avukatım aracılığıyla Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığı’na başvurarak, oyun metninin ve görsellerinin incelenmesi talebinde bulunarak İzmir 1. Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesi’nde Maddi ve Manevi Haklar Davası açtım. Şu an mahkeme temyiz aşamasında Yargıtay’da görülüyor.

MSE- Tarsus’ta tiyatronun dünü-bugünü-yarınını değerlendirilebilir misiniz?

NC- Tarsus merkezli bir tiyatro sohbetinin en karamsar yanı, “Tarsus’ta tiyatronun yarını” kısmı olur sanırım. Akademik birimlerde, tıpta, bilimde, edebiyatta, spor kulüplerinde olduğu gibi sanatta da mevcut oluşumun altyapısı oluşmalı ya da hazır edilmeli.

Tarsuslu sanatseverlerin tiyatroya bakış açısı, tiyatroyu televizyonda gördüğü seviyeye çekmekle ilintili olduğu sürece, kâhinliğim sevilmeyecek demektir. Kentin tek özel tiyatrosuyuz, ancak bundan 14 yıl önce kentin 17 tiyatrosundan birisiydik. Bu tablodan kendimizi de çıkarırsak Tarsus’ta tiyatro sanatına dair nitelikli bir hareket kalmıyor maalesef. Alternatif ekiplerin kurulması, yeni kumpanyalarda bir araya gelecek oyuncu adaylarının sayıca artması, birilerinin oyun yazmak, yönetmek için gayret göstermesi gerekli. Bu anlamda tiyatromuza ve bireysel anlamda bizlere düşen ne varsa her zaman olduğu gibi yardımcı olmaya, dayanışma içerisinde olmaya hazırız.

ZEYNEP CADIMIN HİKÂYESİ

ZEKİ OĞUZ

Bir çocuk, küçücük yüreğinde bu kadar mı biriktirir acıyı? Yaşama sevincini yitirmiş bir çocuk, bu kadar mı yansıtır acısını, kara gözlerinde? Yaylaya ne zaman yolum düşse, kollarını açarak koşan, Zeki dedem gelmiş, diye kucağıma atılan Zeynep cadım gitmiş, bir acı yumağı kalmıştı geriye. Bana küsmüştü, yıllardır baba bildiği, baba dediği Veli Karadayı'ya küsmüştü. Başını ellerinin arasına almış, kimseyi görmek, kimseye görünmek istemiyordu. Kıştırılmış, ürkek bir ceylan gibiydi. Yıllar önce tanımıştım Veli Karadayı'yı. Oğlu Ömer'i Kuş Ali'nin kızı Ayşe ile evlendirmişti. Onlar da öteki Yörük obaları gibi kışları Mersin sahillerinde, yaz ayları Toroslar'da yaylalarda eğleşiyorlardı.

Her yaz obalarına gider, kara çadırlarının yanına çadırımı kurardım. Zeynep cadım torunum Umutcan'dan biraz küçüktü ama iyi arkadaş olmuşlardı. Birlikte oynarlardı çadırın çevresinde. İki hafta önce kırkım vardı, Çanakkale'den fotoğrafçı arkadaşım Sevgi Yıldız ile gitmiş, kırkımı izlemiş, fotoğraflarını çekmiştik. Ayşe'nin çocukları İlknur ile Emre çadırın çevresinde, kırkım gelenlerin çocuklarıyla oynuyorlardı ama Zeynep görünmüyordu ortalıkta. Onu sordum, nerelerde Zeynep, diye. Ve öğrendim, Veli Karadayı'nın kızı sandığım Zeynep cadımın hikâyesini. Onu, Veli Ağa'nın kızı sanıyordum çünkü hep, baba, diyordu. Meğerki dedesiymiş. Onu, öz babasıymış gibi bağrına basan ve yetiştiren bir dede...

Veli Karadayı oğlu Âdem'i on iki yıl önce evlendirmiş Ayşe, diye biriyle, ancak bir yıl kadar sürmüş gelinle damadın mutlulukları. Sonra hır gür başlamış. Bu ara çocukları Zeynep dünyaya gelmiş. Ayşe boşanma dilekçesi vermiş, araya girenler olmuş, Âdem gidip eşini obaya getirmiş ama hır gür hiç bitmemiş. Âdem, bundan mı bunaldı bilinmez 2002 yılının dokuzuncu ayında intihar etmiş. Ayşe, eşinin ölümünden iki gün sonra temelli çekip gitmiş. Daha üç dört aylık olan Zeynep dedesi Veli Karadayı ile ninesi Eşe'ye kalmış. Onlar bakıp büyütmişler bugüne kadar. Gelinleri Ayşe Gülnar'ın bir köyünde dört çocuklu bir adama kuma gitmiş.

Zeynep okuma çağına gelince dedesi Veli Karadayı onu okula yazdırmaya götürür. Okul müdürü

itiraz eder, “bu çocuğun velisi annesi görünüyor” diye. Veli Karadayı gelinini çağırır okula, çocuğu yazdırabilmek için. Kadın umursamaz, okumazsa okumasın, diyerek çekip gider.

Zeynep bir yıl Silifke Narlıkuyu'da, iki yıl Konya'da bir okulda okur ve dördüncü sınıfa geçer. Akıllı, çalışkan bir öğrencidir. Tatillerde hep obadadır. Aradan on bir yıl geçtikten sonra Ayşe Karadayı, Zeynep diye bir kızı olduğunu hatırlar ve Zeynep'i geçtiğimiz nisan ayında okuduğu okuldan kaçırarak Uşak'ta oturan ablasının yanına götürür. Bir süre burada kalan Zeynep'i Korkuteli'ne götürür.

Veli Karadayı Korkuteli'nde buluyor Zeynep'i. Alıp yaylaya getiriyor. Yeniden yuvasına kavuşmanın sevincini yaşıyor küçük cadım. Sanki yeniden hayata dönüyor. Baba, diyor Veli Karadayı'ya, çok istedim dağları aşip size ulaşabilmeyi, iyi ki gelip buldun beni, diyor.

Geçen pazartesi Veli Karadayı yanıma geldi. Bir avukat bulup onun yardımıyla torununun velayetini almak için uğraşacaktı. Avukat, Zeynep'i getirmesini, karakolda ifadesini alacağını, Zeynep, ben dedemi isterim, derse işlerin çok kolaylaşacağını söylemiş. Veli ağa yayladaki oğlu Ömer'e haber saldı, Zeynep'i alıp gelmesi için.

Ömer Zeynep'i getirir, birlikte karakola giderler, Zeynep burada, annesini tanımadığını Veli babasının yanında kalmak istediğini söyler. Ağlar, bağırır anneme gitmem, ben o kadını tanımıyorum, diye. Zeynep'i karakolda alıkoyarlar, çünkü annesi de dilekçe vermiştir, kızım kaçırıldı, diye. Çarşamba sabahı yetiştirme yurdunun önünde beklemeye başladık Zeynep'i son bir daha görelim, diye.

İkindiye doğru bir minibüsün içinde yurttan çıkardılar çocuğu. Yanında annesi vardı. Çocukla vedalaşmamıza izin vermediler. Annesi kadar, çocukla ilgilenen sosyal güvenlik görevlisi kadın da somurtuk ve duyarsızdı. Çocuğun dedesiyle bile vedalaşmasına izin vermedi. Arabanın arka kelebek camından okşayabildim Zeynep cadımın saçlarını.

SAZIMDAN SESLER

AŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU

1949 - Ankara

Memleketi Sivas'ta, 'Âşık Veysel Ortaokul'dan adı kaldırılan
ANADOLU BİLGESİ, BÜYÜK OZANIMIZ ÂŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU'NUN ÖNÜNDE
SAYGIYLA EĞİLİYORUZ

TALİH

Talih, çile, kader, sözü bir etmiş,
Her nereye gitsen gezer **peşimde**,
Kale mi fethetmiş ne şikâr **etmiş**,
Tuttu bağladılar yedi yaşında.

Hic razı değilim ben bu **kaderden**,
Birlikte doğmuşuz sulbî **pederden**,
Başım hâli değil gamdan **kederden**,
Kusur bende midir, yoksa **işimde**?

Kahretse ne kadar lutfu **okadar**
Tahammülüm yoktur çevre bu **kadar**,
Kırk üç yıl çekmişim sonu **nekadar**
Uzak mı yakın mı görsem **dişimde**.

Yalvarsam kadere yardım **etmez** mi?
Yeter bu çektiğim derdim **yetmez** mi?
Nice kara günler gördüm **gütmez** mi?
Bir fark yoktur yazım ile **hışında**.

Gülmedim dünyada gülenler **gülsün**,
Derdim yüreğimde, eller ne **bilsün**.
İsterse dünyası ziynetle **dolsün**,
Ayrılık gözümde, ölüm **başında**.

Tecellim tersine çalmış **kalemi**,
Önünden gülmeyen sonra **güler** mi?
Veysel benim çekeceğim çile **mî**?
Gütmez ölüm ecel bekler **başında**.

- 1 -

SAZIMA

Ben gidersem, sazım sen kal dünyada
Gizli sırlarımı aşıkâr etme
Lâl olsun dillerin, söyleme yâda
Garip bülbül gibi ahızar etme.

Gizli dertlerimi sana anlattım
Çalıştım, sesimi sesine kattım
Bebe gibi kollarımda yaylattım
Hayali hatır et, beni unutma.

Bahçede dut iken bilmezdin sazı
Bülbül konar mıydı dalına bazı?
Hangi kuştan aldın sen bu avazı?
Söyle doğrusunu, gel inkâr etme.

Benim her derdime ortak sen oldun,
Ağırsam ağladım, gülersem güldün.
Sazım, bu sesleri turnadan m'aldın?
Peçe vurup sarı teli sızlatma.

Ay geçer, yıl geçer, uzarsa ara,
Giyin kara kıbas, yaslan duvara;
Yanımdan göğsünden açılır yara,
Yar gelmezse yaralarım eiletme.

Sen petek misali, **Veysel**'de arı,
İleşir beraber yapardık balı;
Ben bir insan oğlu, sen bir dut dalı
Ben babamı, sen uşanı unutma.

- 2 -

DALLAR

Girdim dostun bahçesine
Hayran oldum o dallara
Çiçeklerin rayhasına
Hayran oldum o dallara

Kîmi ufak, kîmi iri,
Her biri tutmuş bir yeri;
Her zaman yak üzeri
Hayran oldum o dallara

Baktım, acıdım halına
Kuşlar kondurmuş dalına
Yaprak sesi, kuş dîfine
Hayran oldum o dallara

Yel estikçe hışır hışır
Olan yaprak titreşir
Şehir yeliyle koklaşır
Hayran oldum o dallara

Kîmi sulu, kîmi susuz
Yatmaz uyumaz uykusuz
Hayal bilmez ürüyasız
Hayran oldum o dallara

İsyan bilmez, olmaz ası
Dalda güzeldir meyvası
Boyun büküp dal eğmesi
Hayran oldum o dallara

- 3 -

Güzel, serin gölgesi **var**
Coşar dallar, dalgası **var**
Derin inler bir sesi **var**
Hayran oldum o dallara

Uyanırlar bahar çağı
Güzün dökerler yaprağı;
Veysel gezdim dağı, bağı
Hayran oldum o dallara.

Gerçek Âşık

Bir utu ağaçtan bir yaprak düşse
O anda acısın duyar, iniler.
Katılsa acıya, sakince geçse,
Bâen rüzgârlara uyar, iniler.

Bu aşkın meyinden içip te kanan
Gendeki başımı sevdaya salan
Yârinden ayrılıp gurbette kalan
Geçen günlerini sayar iniler

Çağlayıp akıyor bakarsın suya
Yağan yağmurlardan zevk duya duya
Geçer dolaplardan yeter arzuya
Başını çarklara koyar, iniler.

Dağlar çiçek açar, **Veysel** dert açar
Derdine düştüğüm yar benden kaçar
Gerçek âşık olan kendinden geçer
Derdini âleme yayar, iniler.

- 4 -

HABER

Mayıs ayı, 5. Akdeniz Kentleri Edebiyat ve Sanat Buluşmaları (ASO) etkinlikleriyle şenlendi. Aynı tarihlerde Antalya'dan Antakya'ya süren coşkulu ortak işleyişte ancak birbirinden bağımsız edebiyat sanat etkinlikleri geride kaldı. Bu yıl onur konuğu seçilen Halk Müziği Araştırmacısı Halil Atılğan'ı tanıma ve dinleme fırsatı bulduk.

Edebiyatı alanlara taşıyan etkinlik dizisinde, okurlarla, gençlerle birlikte işlikler, film gösterimi, resim sergisi, okur yazar buluşmaları öne çıktı.

(Ressam Nurseren Tor'un sergide yer alan eseri)

'Mersin Sanat Edebiyat Dergisi' 'Meşyad', 'Meyad', 'ADD', 'ÇYDD', 'Sözyüzü Dergisi', 'Edebiyat Gönüllüleri Dergisi' yazarlarının ve bağımsız yazar ve şairlerin, gitar çalan Mersin Üniversitesi öğrencilerinin Mersin'de ilk defa biraraya geldiği bir buluşma gerçekleşti.

Etkinliklerden Tales Okulları'ndaki ve Sosyal Bilimler Lisesi'ndeki etkinlikler bunlar arasındaydı.

Medeka Kurulu'nda benimsenen 5. ASO projesine Mersin Büyük Şehir Belediyesi ve Yenişehir Belediyesi destek oldular. Bu çok kapsamlı, çok katmanlı edebiyat ve sanat şöleni, Ferhat

İşlek'in girişimi ve koordinasyonu; hazırladığı sayısız afiş-gösteri ve duyurusuyla başarıya ulaştı.

5. ASO etkinlik dizisi arasında 12 Mayıs 2022 Perşembe günü Emirler Köyü'nde gerçekleşen 'Karacaoğlan Seslenince' etkinliği ise gelecek yıllara kalacak nitelikteydi. Yenişehir Belediyesi'nin desteğiyle, Emirler Muhtarı Rüştü İkiz'in ilgisi birleşince edebiyat, kocamış bir çınarın gölgesinde, Karacaoğlan'ın su içtiği pınarın serinliğiyle belleklerde yer etti. MBB Folklor gösterisi, Kenan Yıldız'ın çalıp söylediği Karacaoğlan türküleri, Orhan Özdemir Ahşap Yontu Sergisi, Ali F. Bilir-F. Saadet Bilir 'in çocuklara kitap armağanları beğeniyle izlenenler arasındaydı.

Programa tüm arkadaşlarımızın emeği geçtiyse de asıl yerel kıyafetiyle etkinliği sunan Şair Aydan Yalçın, 'Karacaoğlan'ı günümüze taşıdı.

Türkiye Yazarlar Sendikası Mersin Temsilciliğine Yazar ve Şair Ali F. Bilir atandı.

3 Yılda

KÜLTÜR

VE
Sanatla

RENK-
LENEN

Mersin

Vahap Seçer

T.C. MERSİN BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYE BAŞKANI

T.C. MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Yaz boyunca
gerçekleşecek
konserlerimizde
buluşuyoruz.

**YAZ
DOSTUM!**

Ayrıntılı bilgi için takipte kalın
@mbbkultursosyal

Vahap Seçer
T.C. MERSİN BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYE BAŞKANI

T.C. MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ